

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פוזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

1.1 ויקרא א,א

ויקרא א,ב:

[ב] דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֲדָם כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן לַיהוָה מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבָּקָר וּמִן-הַצֹּאן יִקְרִיבוּ אֶת-קָרְבָנֵכֶם:

טעם רביע וקבוצת הטעמים מרכא תבר טפחא אתנה (ויקרא א,ב) בפסוק (ויקרא א,ב)

דורש [ויקרא רבה (וילנא) פרשה ב ט] אֲדָם כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם (ויקרא א,ב) למה לא נאמר איש כמ"ש להלן דבר אל כל עדת בני ישראל איש כי יקריב אף כאן יאמר הכתוב ויקחו לכם איש בקר או צאן למה נאמר אֲדָם להביא את הגר, מכס פרט לגוי שהוא מביא עולה אמר רשב"ג, שבעה דברים התקינו בית דין הגדול וזה אחד מהם גוי שהביא עולתו ממדינת הים אם הביא נסכים עמה קריבין נסכים משלו ואם לאו קריבין משל צבור ותנאי ב"ד הוא ... מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבָּקָר וגו', אם נאמר מן הבהמה למה נאמר מִן-הַבָּקָר וּמִן-הַצֹּאן מכאן אמרו מקבלימי מיני זבחים מרשעי ישראל כדי להכניסן תחת כנפי השכינה חוץ מן המומר והמונסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.

לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער, כי כל אחד מטעמי הרביע במלים אֲדָם ו- מִן-הַבְּהֵמָה קשור למספר ארבע.

משוער כי טעם מלת אֲדָם – רביע, מלמד שהתורה דברה על ארבעה בני אדם בנוסף על היהודי הרגיל, בנושא הקרבת קרבן עולה. משוער כי תבנית הטעמים של הכתוב כִּי-יִקְרִיב מִמֶּם קָרְבָן – מרכא תבר טפחא פועלת בתפקיד כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא הקרבת קרבן עולה שחלוקים בהלכותיהם בקשר ממי מקבלימי וממי אין מקבלימי הקרבת קרבן עולה. והארבעה הם:

- (א) הגר המביא כמו יהודי כל קרבן ונסכים שלו
  - (ב) גוי שהוא מביא עולה בלבד, ומבין שבעה דברים ש התקינו בית דין הגדול ... אחד מהם גוי שהביא עולתו ממדינת הים אם הביא נסכים עמה קריבין נסכים משלו ואם לאו קריבין משל צבור ותנאי ב"ד הוא
  - (ג) מקבלימי מיני זבחים מרשעי ישראל כדי להכניסן תחת כנפי השכינה
  - (ד) ולא מקבלימי מן המומר והמונסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.
- סעיפים (ג) ו(ד) עוסקים ברשעי ישראל. משוער כי טעם מלת לַיהוָה – אתנה מגביל לקבל קרבן עולה מן רשעי ישראל לתיאבון ובכך מלמד שאין מקבלימי קרבן עולה מרשעי ישראל להכעיס הנמנים בסעיף (ד).
- ע"פ [כלי יקר] אפשר לתת הסבר נוסף לגלמוד מטעם אתנה של לַיהוָה – בתפקיד מגביל, שהמקריב יהיה כאדם הראשון שהתעורר מעצמו להקריב קרבן לה' ולא מפני התעורר להקריב מקנאתו באדם אחר שראוהו מקריב ו/או מתהדר במעשה ההקרבה בפני הבריות. ומדגים דבריו בהתעוררות הבל להקריב מפני שקנא בקין שהתעורר מעצמו להקריב. אלא שקין הקריב זרע פשתן שהוא דבר מועט ערך, ואילו הבל הקריב מהמובחר מבכורות צאנו אבל מתוך קנאה בקין.

כדי להסביר את השערותנו על טעם הרביע במלים מִן-הַבְּהֵמָה המחוברות במקף, נביא את הנאמר ב(תוספות נזיר לה, א) ותיריך מהר"ף דאהני כללא לרבווי שור [הבר] דבהמה הוא אף על גב דרגיל בין החיות והוי כעין חיה אפ"ה [הע' היינו אפילו הכי] כשר לקרבן. השערותנו היא כי טעם מִן-הַבְּהֵמָה – רביע, מלמד שיש ארבע בהמות הכשרות לקרבן, לאיסור חלבן ושאין מכסים דמן אחרי חיטיה. הפסוק מונה שלוש בהמות: בקר, וצאן שבו שני מינים: – כבשים, עזים. טעם רביע מרמז לעוד בהמה – שור הבר. הנושא נתון במחלוקת אבל דעת הר"ף נתמכת בהשערותנו כי טעם הרביע כאן בתפקיד ארבע כאן מלמד על קיום בהמה רביעית.

[ג] אם-עלה קרבנו מן-הבקר זכר תמים יקריבנו אל-פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני ה':
[ד] וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו:

[ד] וסמך ידו - (סלוק) מונח זקא-קטן, תבנית טעמים בעלת תפקידים אחדים שמתגלים כאן. (א) לימוד אלפניו ולאחריו (ב) דרשה על לשון יחיד של היד עצמה שהיא בעצם שתי ידיים (ג) שלוש דרשות על סמיכת הידים לדחות שלושה סוגי שליחים

(א) לימוד אלפניו ולאחריו
רש"י [ג] לפני ה' [ד] וסמך - אין סמיכה בבמה (ראה ת"כ ויקרא נדבה פרשתא ג פרק ד,א)
שפת"ח - ט דמקרא נדרש לפניו ולאחריו לפני ה' דהיינו באוהל מועד ששם ארון והשכינה שרויה בו:

תורת כהנים פרק ד (א) [ג] ... לפני ה': [ד] וסמך ידו ואין סמיכה בבמה. [יא] ... צפנה לפני ה' ואין צפונה בבמה. וגו'
הא לפי שיש בצפון מה שאין בסמיכה ובסמיכה מה שאין בצפון צריך לומר [ג] ... לפני ה': [ד] וסמך ואין סמיכה בבמה [יא] ... צפנה לפני ה' ואין צפונה בבמה [ג] ... לפני ה': [ד] וסמך אע"פ שסמך מבחוץ יחזור ויסמוך מבפנים:

טט - וסמך ידו על ראש העלה – מונח זקא-קטן בראש פסוק והוא תיאור, אף שלכאורה נראה כי הוא ההלכה, כי תורת כהנים מברר בהמשך ההלכה היכן הסמיכה הכשירה, משמע שסמך ידו אינה ההלכה המלאה אלא סיוע להלכה כעין תיאור. לכן תבנית הטעמים מרמזת ללימוד אלפניו ולאחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששעויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לימוד אלפניו חובת הסמיכה רק כאשר ההקרה היא **[ג] לפני ה'** – סלוק, מגביל לומר רק הקרבה במשכן, בבמה גדולה, במקדש שמה **לפני ה'** בבמה קטנה בזמן היתר הבמות והקרבה מחוץ למקדש אינה נקראת **לפני ה'** ולא חלים עליה פרטי הלכות הקרבת הקרבנות במלואם, ביניהם לא חלה חובת סמיכה. וכן בפסוק **[יא] ... צפנה לפני ה' ואין צפונה בבמה, לפני ה'** – סלוק, מגביל לומר רק הקרבה במשכן, בבמה גדולה, במקדש שמה **לפני ה'** וצריכה צפונה ולא בבמה.

(ב) דרשה על לשון יחיד של היד עצמה שהיא בעצם שתי ידיים
רמב"ן ויקרא אד, ... ובשעיר המשתלח מפורש **וְסִמְךָ אֶהָרֵן אֶת־שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר** (וי' אח"מ טו, כא). ולא ידעתי אם כן, למה כתב בכל שאר סמיכות "את ידו"? ואולי להוציא ממנו מה שדרשו (מנחות צג, ב): ידו ולא יד שלוחו; כי שמא היה במשמע 'ידיו' - להביא את שתייהן, ולא נמעט בו השליח, אבל עכשיו שהסמיכה בשתי ידיים, לא כתב לשון יחיד אלא למעט השליח; אע"פ ששלוחו כמותו בשאר המקומות, לא נדון כן לסמיכה.

(ג) שלוש דרשות על סמיכת הידים לדחות שלושה סוגי שליחים
(ב) [ד] וְסִמְךָ יָדוֹ לא יד בנו ידו לא יד עבדו ידו לא יד שלוחו.
[ד] וְסִמְךָ יָדוֹ – מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז על שני לימודים, מונח עשוי להוסיף לימוד שלישי. כאן דורש תו"כ לדחות שלושה סוגי שלוחים **(ב) וְסִמְךָ יָדוֹ** לא יד בנו **יָדוֹ** לא יד עבדו **יָדוֹ** לא יד שלוחו.

המשך של לימוד (א) אלפניו ולאחריו וכאן לומד על הבא אחריו
(ב) ... יָדוֹ עַל רֹאשׁ ולא על גב ידו. **עַל רֹאשׁ** לא על הצוואר. **עַל רֹאשׁ** לא על הגבים. אוציא את כלם ולא אוציא את החזה ודין הוא מה אם הראש שאינו טעון תנופה טעון סמיכה. החזה שטעון תנופה אינו דין שיטעון סמיכה. ת"ל **עַל רֹאשׁ** ולא על החזה: נדרשת דחיית סמיכה בגוף פרט לראש. הדרשה מחברת בין טעם טפחא – מפסיק וטעם מונח – מחבר לטעם אתנה!!!
(ד) [ד] ... עַל רֹאשׁ הָעֵלָה - להביא עולת חובה לסמיכה, ולהביא עולת הצאן. **הָעֵלָה** - פרט לעולת העוף.
[ד] ... עַל רֹאשׁ הָעֵלָה – טפחא מונח אתנה. אתנה מגביל הסמיכה לבהמות וממעט עופות. מונח מרבה כל מקום בראש, טפחא פותחת טפח להתאפיין מהמונח אתנה וללא מרכא (א) האפיון מרבה לדחות חלקי גוף שאינם ראש, וגם מתפשט אל פסוק (א, א) לחייב סמיכה בעולת חובה (כגון עולת ראייה ברגל, עולת נזיר, עולת מצורע) ועולת צאן כי בפסוק (א, א) כתוב **[ג] אִם־עֵלָה קָרְבְּנוֹ מִן־הַבְּקָר זָכָר תָּמִים**, בפשט המשמע שמדובר בנדבות ונדרים ומן הבקר בלבד, ולא בחובות ולא בצאן.

וְנִרְצָה לוֹ - על מה הוא מרצה לו? אם תאמר: על כריתות ומיתות בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות, הרי ענשן אמור; הא אינו מרצה אלא על 'עשה', ועל 'לאו שנתק לעשה' (ראה **שם, ח**).
וְנִרְצָה לוֹ – מרכא טפחא יתור לרבות לשני רצויים, כפרש"י הא אינו מרצה אלא על 'עשה', ועל 'לאו שנתק לעשה'.
לְכַפֵּר עֲלָיו: – מרכא סלוק, הסלוק מגביל לכפרה לבעלים לכן צריך הקרבה לשם בעלים.

ויקרא ג, ב:
וְסִמְךָ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבְּנוֹ וְשָׁחְטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אֹהֶל הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
בבלי יומא סב ב אמר רבינא: השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי, הא דאמר רב יהודה אמר שמואל: שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פסולין, שנאמר (**ויקרא ג, ב**) **וְשָׁחְטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד** - בזמן שהוא פתוח, ולא בזמן שהוא נעול.

לב"ג ... וְשָׁחְטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד - מגיד שהשחיטה כשרה בזר, וששחיתת השלמים כשרה בכל העזרה, כי כל העזרה היתה נקראת **פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד**, רוצה לומר: מבוא **אֹהֶל מוֹעֵד**. ולזה אם שחטה בעזרה, אפילו אחורי ההיכל, כשרה, כי כל העזרה הוא מבוא **אֹהֶל מוֹעֵד**, רוצה לומר, שממנה יבואו אל **אֹהֶל מוֹעֵד**. ואולם אם שחטה בגגו של היכל - פסולה; וכן אם שחטה בעזרה והיו דלתות ההיכל נעולות, כי אז אין העזרה בעצמותה מבוא אהל מועד, אם לא באמצעות פתיחת דלתות ההיכל; וזה מבואר מאד

וְשָׁחְטוּ – זקא-גדול – שלושה ענינים, ענין אחד עוסק בשחט שחטיטה כשרה בזר כמו בכהן; שני ענינים עוסקים במקום וזמן שחיתת שלמים והם תלויים זה בזה, ומהם לימוד לכל הקרבנות: (א) שחטיטה כשרה בכל העזרה שהוא מבוא לאהל מועד בתנאי (ב) ששחט בשעה שדלתות ההיכל פתוחות, ואילו שלמים ששחטן בדלתות היכל סגורות – פסולין כי העזרה לא נקראת אז מבוא אהל מועד.

ויקרא ד, ב: **דְבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי־תִחַטָּא בְּשִׁגְגָה מִכֹּל מִצְוַת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה:**

בבלי שבת קגא, משנה. הכותב שתי אותיות, בין בימינו בין בשמאלו, בין משם אחד בין משתי שמות, בין משתי סמניות, בכל לשון - חייב. אמר רבי יוסי: לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם, שכך כותבין על קרשי המשכן, לידע איוו בן זוגו. אמר רבי יהודה: מצינו שם קטן משם גדול; שם משמעון ומשמואל, נח מנחור, דן מדניאל, גד מגדיאל.
רמב"ם ספר זמנים, הלכות שבת, פ"א ה"ט הכותב שתי אותיות, בין אם כותב שתי אותיות שונות או אם כותב אותה אות פעמיים, יש בהן כוונה מיוחדת (מ"מ) בכל כתב ובכל לשון ואפילו משני סוגי דיו או צבע – חייב כדברי המשנה.
שם ה"י הכותב שתי אותיות, ואפילו היו שוות זו לזו – חייב. אבל נראה שאם כתב שתי אותיות שאינן מצטרפות למלה שיש בה מובן – פטור, וכדברי ר' יהודה (מ"מ)

שם ה"ז רושם – העושה צורות כלשהן או שני סימנים, אפילו אינם אותיות (ומצטרפין זה עם זה) – חייב, וכדברי ר' יוסי.
סיכום וְעָשָׂה - זקא-גדול עניין בעל שלוש נקודות, **שתיים באופן אחד** (א) כתיבת שתי אותיות או רישום שני סימנים גם שווים על עצם אחד, או רישום סימן אחד על שני עצמים. **אחת באופן אחר** ככתב **רמב"ם ספר זמנים, הלכות שבת, פ"א ה"י** אבל נראה שאם כתב שתי אותיות שאינן מצטרפות למלה שיש בה מובן – פטור, וכדברי ר' יהודה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מחפץ פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

(ו' א,א) וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵתֵל מוֹעֵד לְאָמֶר:

(ד' ו'א, א) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ הוּא אֶחָד:

[א] וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה – טפחא מונח, כעין תבנית **(ד' ו'א, א) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל**, שזוהו ענין של קירוב של ישראל במחשבה, דיבור ומעשה אל הקב"ה, וזה כמו לשון קרבן שאחד מפירושו הוא לשון קירוב, עבודת הקרבן היא קירוב כוחות הנפש והחושים אל הקב"ה (ע"פ האדמו"ר מ"מ שניאורסהאן ליקוטי שיחות כרך יז, פר' ויקרא)

[דבר מלכות התשע"ו, ע"פ התוועדות התשמ"ב כרך ב, ע' 1107 אדמו"ר ממ"ש] בשמה של הפרשה **וַיִּקְרָא** טמונה הוראה בעבודת האדם לקונו: בכל עת ובכל שעה "קוראים" לכל יהודי מן השמים, ודורשים ממנו: התעלה! לך מחיל אל חיל בעבודתך! שני פנים לקריאה זו: לבעל מדרגה גבוהה זו קריאת אתגר – .... עליך לחתור להישגים נעלים יותר. ואילו למי שמצוי בשפל המדרגה – זו קריאת עידוד – אל לך להתיאש ... תמיד בכחך להתעלות ממצבך הירוד ולצאת מאפלה לאורה.

נשלב בקטע הסבר ע"פ טעמי המקרא ומלות "שמע ישראל": בשמה של הפרשה **וַיִּקְרָא** טמונה הוראה בעבודת האדם לקונו: בכל עת ובכל שעה "קוראים" לכל יהודי מן השמים, ודורשים ממנו: (ט: **(ד' ו'א, א) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל** את **וַיִּקְרָא** ו-**התעלה!** **(אֶל-מֹשֶׁה)** – מקף כרב-שלב) לך מחיל אל חיל בעבודתך!

שני פנים לקריאה זו (המרומו בוקף-קטן של **אֱלֹהֵינוּ** בתפקיד שנים): לבעל מדרגה גבוהה (ו-**אֶל-מֹשֶׁה** הוא דוגמא לכך) זו קריאת אתגר – .... עליך לחתור להישגים נעלים יותר. ואילו למי שמצוי בשפל המדרגה – **וַיִּקְרָא** (טעם טפחא בתפקיד שנוי ורבוי) זו קריאת עידוד – אל לך להתיאש ... תמיד בכחך (מטעם טפחא לעשות שנוי ורבוי) **(אֶל-מֹשֶׁה)** – מקף כרב-מצב (א) מצב ירוד כגון בסירוב פרעה, במעשה העגל (ב) מצב עליה, וכן מקף כרב-שלב) להתעלות ממצבך הירוד ולצאת מאפלה לאורה.

וַיִּקְרָא – טפחא – רבוי פעמים כפי **רש"י** ע"פ **ת"כ** (א) **וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה** – לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה, וגו' ודומים לו רבוי מאמרות, לשונות **בראשית א,א בראשית שמ' יתרו אנכי** בטעם תחתון, **(ד' ו'א, א) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל**

אֶל-מֹשֶׁה – אתנה, מגביל כפי **רש"י** ע"פ **ת"כ** **וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה** – הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעין וגו' **לְאָמֶר** – נוטריקון לאו אמור, במצוות העשה הבאה, לא לקבל קרבן מן המומר לע"ז ולמחלל שבת בפרהסיא כנדרש ב-**ויקרא רבה** (וילנא) **פרשה ב ט ... וב-בבלי עירובין ט,ב**

ויקרא ויקרא א,ו – ז: [ו] וְהִפְשִׁיט אֶת-הַעֲלָה וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ:

[ז] וְנָתַנוּ בְּנֵי אֶתְרָן הַכֹּהֵן אֵשׁ-עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים-עַל-הָאֵשׁ:

[תורה תמימה] **וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ** – [כיצד מנתחה – אברים אברים, אבל לא האברים לנתחים], דאמר קרא **וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ**, אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים^(א) **[חולין יא,א]**:

וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ – אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים^(ב), וניחוש שמא ניקב קרום של מוח, אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא^(ט) **[שם שם]**: **[תורה תמימה]** **הערה (ב)** נראה דמדייק מדלא כתיב לנתחים, והוי משמע שיעשה אותה נתחים מ"מ, ומדכתיב לנתחיה דמשמע דהחלקים האלה הנקראים נתחים גם קודם פעולת הנתחיה והיינו החלקים המגבילים הטבעיים, ולא נתחיה לנתחים, ומפרש **לְנִתְחֶיהָ** כמו לגבולותיה, למיניה, לחלוקותיה, והיינו כמו שהן חלוקין בגוף:

(ג) ע' בדרשה הקודמת: **(טד)** ואע"פ דבגמרא רצו לדחות ראייה זו, ממאי דלמא דפלי ליה [קורעהו וחזוהו] ובדק ליה, ואי משום ולא נתחיה לנתחים הני מילי היכי דחתוך לגמרי אבל היכי דלייף לית לן בה, מ"מ אחרי דע"פ האמת קיי"ל דאזלינן בתר רובא, לא הוי פירכא זו אלא דהוי בעלמא ע"ד שקלא וטריא, כיון דהדין דין אמת שא"צ לבדוק, ולכן קבענו דרשה זו. ובעיקר ענין דהולכין אחר הרוב בארנו בפ' משפטים בפ' אחרי רבים להטות:

[בבלי ביצה כה,א] – וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ – אמר רמי בר אבא: הפשט ונתוח בעולה, ע"י חיתוך לחלקים לפי גבולות האיברים הטבעיים של הבהמה. **וַנִּתַּח אֹתָהּ** – מרכא טפחא, יתור לרבות בדיקת טרפות באיברים למנוע גנאי של הקרבת בהמה טריפה. כפי **[חתם סופר בבלי ביצה כה,א]** ... ונראה זה יש ללמוד מהפשט וניתוח דעולה דאע"ג דסמוך ארובא ברישא של עולה מ"מ אין רשות להקטיר שום אבר ממנו עד אחר הפשט וניתוח דכיון שסופנו להפשיט ולנתוח ואם יהי' בה שום טריפו' נמצאהו יהי' מגונה מה שהקרבנו תחלה איברי טריפה לגבי מזבח ...:

לכאורה נראה כי מדאורייתא בבהמה בריאה אין לחזור לבדוק בטרפות, ורק רבנן תיקנו לבדוק בטרפות. אבל כפי **[חתם סופר]** מפני שיהיה מגונה אם ימצא שהוקרבה בהמה טריפה, לכן יש לרבות בדיקת טרפות. **לְנִתְחֶיהָ** – סלוק, מגביל לנתחים כפי האיברים הטבעיים של הבהמה ולא לנתחי איברים.

[ו] ... וַנִּתַּח אֹתָהּ לְנִתְחֶיהָ: [ז] וְנָתַנוּ – תלישא-גדולה, בתפקיד ללמד אלפניה לסיפא פסוק (א,ו)

(א) בתפקיד מחיצה שפירושו מלת **לְנִתְחֶיהָ** כמו לגבולותיה, למיניה, לחלוקותיה, והיינו כמו שהן חלוקין בגוף:
(ב) בתפקיד שיעור רוב, שיש חשש שמא ניקב קרום של מוח, אלא ש"מ דאזלינן בתר רובא ולא חוששין לניקוב קרום המוח כאשר חותכין איברים בגבולותיהם הטבעיים כי אז לא נוגעים בקרום המוח.

[ז] וְנָתַנוּ – תלישא-גדולה, בתפקיד ללמד לאחריה בפסוק (א,ז)

(א) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה, מרמז על ענין הקשור לעניני שמים – כפי רש"י – וְנָתַנוּ ... אֵשׁ – אע"פ שהאש יורדת מן השמים (ט), **ב' מרמז** על ענין מחיצה כי את האש שירדה מן השמים פעם אחת בחנוכת מזבח המשכן מסתירים באש מן האדם כל יום כמשמעת מפ' **רש"י** מצוה להביא מן ההדיוט, ומביאור (ט) **שפת"ח** – אין פירושו שירדת בכל יום, אלא שירדה בימי משה לא נסתלקה עוד עד בנין שלמה, וכירדה אז לא נסתלקה עד ימי מנשה.. היינו אש האדם היא כעין מחיצה המסתירה את הנס של האש השמימית.

(ב) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה – בחירת הכהן ע"פ פייס וכתוצאה בחירת הכהנים העומדים ממנו והלאה לכיוון מסוים לעבודות אחרות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור'ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא קטן - 2; זקא-גדול - 3; זקא-רבוע - 4; מונח רביעי - לפחות 4 ...; זקא-קטן ... מונח רביעי - קדמא - סדר קדימות; אלא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפינו שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שחקה; פזר - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

ויקרא א', ז: וַתִּתֵּנוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל-הָאֵשׁ:

[תורה תמימה] וְעָרְכוּ וּגו' - תניא, ר' שמעון בן יוחאי אומר, מניין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירי עצים בשני כהנים, שנאמר וערכו עצים, אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב (פ' צו) ובער עליה כהן עצים בבקר וערך, תנהו ענין לתמיד של בין הערבים^(ט) [יומא כ"ו ב']:

[תורה תמימה] [הערה סט] ענין הגזירי עצים הוא דאחר שעורכים עצים בראש המזבח מצוה להעלות בשני גזירים יותר, ויליף שהיו נושאים אותן שני כהנים, ... וע' ברמב"ם פ"ב ה"ג מתמידין כתב שכל אחד מהכהנים השנים היה עץ אחד בידו, ... וי"ל משום דאיתא בירושלמי שקלים פ"ו ה"ד האומר הרי עלי עץ מבאי גיזור אחד, אמר ר"א, מתניתא אמרה כן, דהאי קרבן אחד והאי קרבן אחד [ר"ל כל גיזור חשוב להיות נכר בפני עצמו] כהאי דתנינן ושנים בידם שני גזירי עצים, ע"כ, הרי מפרש הירושלמי שכל חד מהכהנים היה נושא גיזור אחד, ומפרשי הרמב"ם לא העירו מקור לדבריו. ודע דבכלל דין זה דשני גזירי עצים צריכים להיות בשני כהנים לכאורה יש להעיר מ-[יומא כב, א'] בענין הפייסים שהיו במקדש איתא שם מי שזכה בתרומת הדשן זכה בשני גזירי עצים, וזה מורה מפורש דהיה ככהן אחד. אך הנה מצאתי כתוב בשם הריטב"א שמי שזכה בשני גזירי עצים היה אומר לחבירו בוא וזכה עמי בגיזור אחד [ע' כ"מ פ"ד ה"ח מתמידין], ואף שלא כתב מקור לדבריו אבל בהכרח צריך לפרש כן ע"פ ההערה שכתבנו:

[בבלי יומא כב, א] אמר להם הממונה בואו והפיסו וגו'. וְנִתְּנוּ - תלישא-גדולה מַתָּארת מעגל הכהנים המתיצבים לפיס. הקו ימינה מתאר נקודת פתיחת הספירה או הכהן הנבחר מן השמיים להיות הראשון בקבוצת עבודה בשבילה נעשה הפיס, הלכה בְּנֵי - קדמא סדר פייסות, פייס ראשון לתרומת הדשן ולמתן גזירי עצים בשביל האש, אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ - דרגא תביר טפחא, קבוצת כהנים מצטרפת לאחר הכהן הנבחר בפיס להיות ראשון בקבוצת עבודה בשבילה נעשה הפיס. (ראה להלן) אגדה בְּנֵי - קדמא, קדמא אש מהשמים (זבחים סא, ב), ל- אֵשׁ מן ההדיוט, [תורה תמימה] ואע"פ שאש יורדת מהשמים מצוה להביא מן ההדיוט [יומא כא, ב]

ועוד הלכה את האש מן ההדיוט בְּנֵי - קדמא, מתחילים בהצתת אליתא (זרדים דקים) ע"י כהן כשר ובכלי שרת על המזבח ולא מחוצה לו כהביא ב-[תורה תמימה] וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהְרֹן - תניא, [ז' וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא ככהן כשר ובכלי שרת^(ט) [יומא כד, ב]:

בפיס השני נבחרת קבוצת עבודה להקרבת התמיד של שחר ובפיס נפרד של בין הערבים. [תורה שלמה קנב] מבאי [ירושלמי יומא פ"ב ה"ד] האומר שלמרות פסוק זה נאמר בבן-בקר, בתמיד של שחר הכתוב מדבר.

וְנִתְּנוּ - תלישא-גדולה ... הַכֹּהֵן תביר, תבנית תלישא ... תביר מרמזת על אפשרות חישוב. ג' וְנִתְּנוּ עולה $512 = 2^9$, ג' הַכֹּהֵן עולה 80 עם הכולל $81 = 9^2$, המספר תשע חוזר על עצמו, אמנם מדובר בעולת פר, אבל בבלי יומא משתמש בפסוק זה לכל עולה ובכללה עולת התמיד שהוקרבה בתשעה כהנים בשחר ותשעה כהנים בין הערבים.

[בבלי יומא כז, ב] משנה. תמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, בשנים עשר, לא פחות ולא יותר. כיצד? עצמו בתשעה, בחג ביד אחד צלוחית של מים - הרי כאן עשרה. בין הערבים באחד עשר, הוא עצמו - בתשעה, ושנים בידם שני גזירי עצים. בשבת באחד עשר; הוא עצמו בתשעה, ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג - ביד אחד צלוחית של מים.

[חידושי הריטב"א מסכת יומא כ"ו, ב] מתניתין תמיד קרב בתשעה. פ' בתשעה כהנים, מהעלאת איברים ואילך, ולא חשיב הכא המעלה מן הכבש למזבח, ופרש"י ז"ל דהאי תנא רבי אליעזר היא דסבירא ליה שהמעלה לכבש הוא המעלה מן הכבש למזבח, וגו' ... בחול נמי משכחת לה. פ' בחול של חג נמי משכחת שנים עשר כהנים, תשעה כדרבנן, ושנים לשני גזירי עצים, ואחד לצלוחית של מים.

(ג) בתפקיד מחיצה של בעל בחינה נעלה, מרמז על ענין קיום העולם בזכות הקרבנות

וְנִתְּנוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֲצִים עַל-הָאֵשׁ:

וְנִתְּנוּ - תלישא-גדולה ... הַכֹּהֵן תביר, תבנית תלישא ... תביר מרמזת על אפשרות חישוב. ג' וְנִתְּנוּ עולה 512, ג' הַכֹּהֵן עולה 80,

ההפרש $432 = 512 - 80$ עולה תב"ל היינו עולם. בזכות הקרבנות בפועל ואמירת פרשת הקרבנות העולם מתקיים:

[בבלי מגילה לא, ב] [במעמדות] במעשה בראשית וכו'. מנהגי מילי? אמר רבי אמי: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (ירמיהו ל"ג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וגו'

[בבלי תענית כז, ב] ישראל שבאותו משמר מתכנסין בעריהן וקורין במעשה בראשית. מנהגי מילי? אמר רבי יעקב בר אבא אמר רב אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (בראשית ט"ו) ויאמר ה' אלהים כמה אדע כי אירשנה, אמר אברהם: רבוננו של עולם! ושמא ישנאל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר ליה: לאו. אמר לפניו: רבוננו של עולם, הודיעני, כמה אירשנה? אמר ליה: (בראשית ט"ו) קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת וגו'. אמר לפניו: רבוננו של עולם, תינח בזמן שבת המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? - אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני מעלה אני עליהם כאילו הקריבום לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם.

[רש"י תענית כז, ב] אמר רב אסי לפי שאלמלא מעמדות - עיסקי קרבנות שישראל עושין, הן היו כלים בחטאן, ומשהן כלין - שמים וארץ העומדים בזכותן אין מתקיימין כו'.

כאנשי דור המבול - שמאחר שהן כלין אין העולם מתקיים, והואיל שעל עיסקי קרבן העולם עומד, לכך קורין אנשי מעמד בעריהן במעשה בראשית.

תורה תמימה בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן - הכהן כההונו, לימד על כהן גדול שלכם בגדי כהן הדיוט ועבר עבודתו פסולה^(ט) [זבחים י"ח א']:

תורה תמימה הערה סו) ... לשון בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן מיותר כולו, דכבר כתיב (א"א) וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהְרֹן ודרשינן מקבלה ואילך מצות כהונה, וגם זר אסור לקרב למזבח, וגם נתינה זו בכלל, לכן דריש מן בְּנֵי אֶהְרֹן שיהיה כהן כשר כמו אהרן לאפוקי חלל, ומן הַכֹּהֵן שיהיה אז בכלי שרת דהיינו בכגדי כהונה וכמו שדרשו ב-זבחים יח, ב הפס' דפ' תצוה דכתיב בכגדי כהונה והיתה להם כהונה לחתת עולם, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם וגו'.

לכן לגבי בני אהרן נדב ואביהוא מצד הדלקה של כל יום אי אפשר לומר שטעו כי הבינו הַכֹּהֵן אֵשׁ - שיש קבוצה של כהנים ולא רק קבוצה של אש (מן השמים ומן ההדיוט) ולכן הקריבו שני כהנים הדיוטות אלא שהיו צריכים להקריב רק במזבח החיצון בכגדי כהן הדיוט. אבל מצד הדלקה להנכות המזבח אפשר שרק אהרן היה אמור להקריב אש מן ההדיוט, כפי שבאמת עשה ולכן בניו טעו בהקריבם גם הם אש אבל טעו כי הכניסו האש לקדש והתורה אמרה עַל-הַמִּזְבֵּחַ - אתנח, מגביל להודיע כי אֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ בלבד.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

ויקרא א,א: ויקרא אל-משה וינדבר ה' אליו מאהל מועד לאמר:

ויקרא אל-משה – טפחא מונח, כעין תבנית שמע ישראל, שזהו ענין של קירוב של ישראל במחשבה, דיבור ומעשה אל הקב"ה, וזה כמו לשון קרבן שאחד מפירושו הוא לשון קירוב, עבודת הקרבן היא קירוב כוחות הנפש והחושים אל הקב"ה (ע"פ האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן ליקוטי שיחות כרך יז, פ' ויקרא)

ויקרא א,ה:

ושחט את-בן הבקר לפני ה'

והקריבו בני אהרן את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב אֶשֶׁר-פָּתַח אֵהָל מוֹעֵד:

רש"י [ה] וְשָׁחַט... וְהִקְרִיבוּ... הַכֹּהֲנִים - מקבלה ואילך מצות כהונה; למד על השחיטה שכשרה בזר (ראה תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ב).

לפני ה' - בעזרה. וְהִקְרִיבוּ - זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון הולכה; למדנו שתייהן.

בני אהרן יכול חללים? תלמוד לומר: **הַכֹּהֲנִים** (ראה שם,ו).

את-הדם וזרקו את-הדם - מה תלמוד לומר דם דם שני פעמים? להביא את שנתערב במינו או בשאינו מינו. יכול אף בפסולים, או בחטאות הפנימיות, או בחטאות החיצוניות, שאלו למעלה והיא למטה? תלמוד לומר במקום אחר: "דמו" (להלן,א; ראה תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ז-ח).

וזרקו - עומד למטה וזורק מן הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הסיקרא, כנגד הזויות; לכך נאמר **סביב** - שיהא הדם נתון בארבע

רוחות המזבח. או יכול יקיפנו בחוט? תלמוד לומר: **וזרקו**, ואי אפשר להקיף בזריקה. אי **וזרקו** יכול בזריקה אחת? תלמוד לומר: **סביב**; הא כיצד? נותן שתי מתנות שהן ארבע (ראה תו"כ שם,ט).

רבי יוסף בכור שור בני אהרן - שלא יהו זקנים מרותתין; כמו שאמרנו רבותינו (חולין כד,ב): כהן, מאמתי פסול לעבודה? משירתת.

הכהנים - הראויים לכהונה, שאינם לא חללים ולא בעלי מומין (ראה תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ו), ולא טמאין, ולא אוננים (ראה יל"ש תורה תתק"ז), ולא שתויים, ולא יושבים ועומדים ככהונם שלבושים בגדי כהונה, והמחוסר בגדים; וכל אילו מחללין עבודה.

אֶשֶׁר-פָּתַח אֵהָל מוֹעֵד - ולא על המזבח הזהב שבהיכל (ראה רשב"ם). ורבותינו אמרו (ראה תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,יד): כשהיכל עומד, ולא כשהוא מפורק. **וזרקו ... סביב** - דרשו רבותינו (תו"כ שם,ט): שתי מתנות שהן ארבע.

ראב"ע (ה) **לפני ה'** - כמו עולת הצאן "על ירך המזבח צפונה" (להלן,יא) כנגד השולחן (ראה שם' מ,כב,כט). וטעם **ושחט** - הכהן שישחטנו - אחד, ויקריבו רבים **הדם**; וכן כתוב וימציאו בני אהרן (ויקרא ט,ב).

ושחט את-בן הבקר לפני ה' - תביר מרכא טפחא מונח אתנה, תביר ממעט, אמנם שחיטה כשירה בזר, אבל כאן ראב"ע מפרש כי כהן שוחט, משמע שמיעט ההיתר של שחיטה בזר. זה נתמך ע"פ **מדרש רבה ויקרא אח"מ פר' כב ס' ה**. (**פירוש עץ יוסף, מהדורת וגשל התשס"א**). על **ויקרא אח"מ יז,ג-ד** א"כ שוב היתה שחיטה עבודה וצריכה כהן. ומפרש (ויקרא אח"מ ז,ה) **והביאום כו' אל-הכהן וזבחו וכו' שהכהן שוחט**. כך פירש הנאון מהר"ף הכהן {

ושחט את-בן הבקר לפני ה' - תביר מרכא טפחא מונח אתנה, תביר מרמז כי כל העזרה כשרה לשחיטת עולה ולא ממש לפני ה' היינו מול פתח ההיכל, סמוך למזבח

והקריבו - תלישא-גדולה – (א) בעל בזינה נעלה, הם הכהנים הראויים לכהונה (שאינם פסולים מכל מיני סיבות כפי' **רבי יוסף בכור שור**) וכפי' **רש"י** מקבלה ואילך מצות כהונה עבודה ראשונה בקרבן שהיא חובת הכהנים

בני אהרן הכהנים – קדמא מהפך פשטא **את-הדם** – זקא-קטן, בתפקיד שתי עבודות בדם כנאמר ב- **תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד,ב** וכפי' **רש"י עה"ת והקריבו** - זו קבלה שהיא הראשונה, ומשמעה לשון **הולכת**; למדנו שתייהן.

ודומה לו (ויקרא שמיני ט,ט) **ויקריבו בני אהרן את-הדם אליו**

את-הדם על-המזבח סביב

וזרקו – קדמא כעין כלל הצריך לפרט **את-הדם על-המזבח סביב**, והפרט **סביב** צריך לכלל, באופן זה יתקים **וזרקו ... סביב** – כנדרש ב- (תו"כ שם,ט): **שתי מתנות שהן ארבע**.

הפרט **את-הדם על-המזבח סביב** – מהפך פשטא זקא-קטן, מוציא מפשטו של מקרא, כפי' **רש"י** ע"פ תו"כ תלמוד לומר: **וזרקו**, ואי אפשר להקיף בזריקה. אי **וזרקו** יכול בזריקה אחת? תלמוד לומר: **סביב**, הא כיצד? נותן **שתי מתנות שהן ארבע** (ראה תו"כ שם,ט).

וזרקו – קדמא כעין תנאי מוקדם שמתנת הדם תהיה בזריקה, אבל מתנה זאת צריכה לקיים את התנאי **סביב**. אפשר תאמר שילך סביב המזבח ויזרוק הדם שוב ושוב? (א) אמנם ראב"ע פירש כי כהנים רבים יקריבו הדם, אבל אפשר כי רק כהן אחד זורק לכן מלת **וזרקו** בלשון רבים מלמדת על מספר הזריקות ולא על מספר הכהנים לזריקה, ומיעוט רבים שתיים, לכן מדובר בשתי זריקות בלבד. לכן כתי לקיים את התנאי **סביב** – זקא-קטן, בתפקיד שתיים, הכהן זורק שתי זריקות, בשתי זויות נגדיות באופן שהדם מתפצל לשני קירות הזוית, בכך מקיים ה-**סביב** וזהו שתי מתנות שהן ארבע.

בבלי זבחים כו,א ... ת"ר: קדשי קדשים - שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון; עמד בדרום והושיט ידו לצפון ושחט - שחיטתו כשורה, קיבל קבלתו פסולה; הכניס ראשו ורובו - כאילו נכנס כולו; פרכסה ויצתה לדרום וחזרה - כשורה. קדשים קלים - שחיטתן בפנים וקבול דמן בכלי שרת בפנים; עמד בחוץ והכניס ידו לפנים ושחט - שחיטתו כשורה, קיבל - קבלתו פסולה; הכניס ראשו ורובו - כאילו לא נכנס; פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה - פסולה. שמע מינה: בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים - פסולים!

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחקה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

רש"י מסכת זבחים כו,א

וקיבול דמן בכלי שרת בצפון - לקמן ילפינן לה באיזהו מקומן (דף מט) דסמך קבלה לשחיטה. **עמד** - בחלק דרומי של עזרה סמוך לאמצעה.

הושיט ידו לצפון ושחט שחיטתו כשרה - לקמן ילפינן לה אותו בצפון ואין השוחט בצפון אבל המקבל צריך להיות בצפון הלכך קיבל קבלתו פסולה.

הכניס ראשו ורובו - בצפון וקיבל כאילו נכנס כולו כדקי"ל בכל התורה רובו ככולו.

פרכסה - לאחר שחיטה ויצאה לדרום וחזרה כשרה דאין פסול יוצא אלא מתוך המחיצות והאי וחזרה לאו דוקא אלא אידי דבעי למיתני סיפא גבי פנים וחוק וחזרה לאשמועינן רבותא דאע"ג דחזרה פסולה תנא רישא נמי וחזרה.

שחיטתן בפנים - דכתיב (ויקרא ג) בשלמים ושחטו פתח אהל מועד דהיינו תוך העזרה.

וקיבול דמן בכלי שרת בפנים - קבלה בפנים נפקא לן מלעמוד לפני ה' לשרתו (דברים י) אלמא כל שירות לפני ה' הוא. **עמד בחוק והושיט ידו בפנים ושחט שחיטתו כשרה** - לקמן בפרק כל הפסולין (דף לב:) ילפי' לה בן הבקר לפני ה' ולא השוחט לפני ה'.

קבל קבלתו פסולה - כדפרישית.

הכניס ראשו ורובו כאילו לא נכנס - כדילפינן לקמן בשמעתין בבואם אל אהל מועד עד שיבא כולו וגבי עזרה דכתיב יעמוד לפני ה' בעי נמי כולו דכיון דגלי בחדא גלי בכולהו והכי אמר בשמעתין.

פרכסה - לאחר שחיטה ויצאה לחוץ וחזרה פסולה דאיפסלא ביוצא כדגמרי' פסול יוצא בפסחים בכיצד צולין (דף פב) מהן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה (ויקרא י) ומבשר בשדה טריפה (שמות כב).

והקריבו - תלישא-גדולה, (ב) בתפקיד מחיצה, גבול, ע"פ **בבלי זבחים כו,א** (לכל שלוש הדעות בהגדרת צפון העזרה), לקבלת דם כשרה של קרבן קדשי קדשים, הכהן חייב להיות ראשו ורובו בתחום צפון של עזרת כהנים, לקבלת דם כשרה של קרבן קדשים קלים הכהן חייב להיות כולו בתחום צפון (תחום צפון היינו מגבול = מחיצה דמיונית בין חלק דרומי וחלק צפוני של העזרה)

ראה **בבלי יומא נט,א** ללימוד הקשר בין **ויקרא א,ה** ובין **ויקרא אח"מ טז,יח**

ויקרא א,ה: וְשַחַט אֶת-בְּנֵי הַבָּקָר לִפְנֵי ה'

והקריבו בני אהרן הכהנים את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב אֶשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

ויקרא אח"מ טז,יח: וַיֵּצֵא אֶל-הַמִּזְבֵּחַ אֶשֶׁר לִפְנֵי ה' וַכֹּפֵר עָלָיו

וְלָקַח מִדָּמָם הַפֶּר וַיִּמָּחַר הַשְּׂעִיר וַיִּנְתֵּן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

טט - סוגיה האם מקיף מזבח פנימי ביד או ברגל. **בבלי יומא נט,א** אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא (שלכולי עלמא לא לומדים יד מרגל **מצב שתיים** (לעיל) מר (ר"ע) סבר הקפה ביד ומר (ריה"ג) סבר הקפה ברגל ובהא קא מיפלגי, מר (ריה"ג) סבר **סביב** דמזבח פנימי כ-**סביב** דמזבח החיצון (ע"פ **ויקרא א,ה** וזרקו את-הדם על-המזבח סביב - למד ממזבח חיצון שהקפתו ברגל למזבח פנימי להקיפו ברגל) ומר (ר"ע) סבר כוליה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי.

• טט - (**ויקרא אח"מ טז,יח**) ... **וְלָקַח מִדָּמָם הַפֶּר** - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא מן הכלל להקל ולא להחמיר, רבי עקיבא ורבי יוסי הגלילי אומרים שהכתוב **בא להקל** על הכ"ג והם חולקים **מה יותר קל** ... **וַיִּנְתֵּן עַל-קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב** - תביר מרכא טפחא סלוק. סלוק מרבה תכונה ל- **סביב** אפשר שכאן **הסלוק מפנה להקשה מ-(ויקרא א,ה) סביב** - זקא-קטן, רבי יוסי הגלילי כמו תנא קמא לומד מ- **ויקרא א,ה וזרקו את-הדם על-המזבח סביב** - קדמא מהפך פשטא זקא-קטן. התבנית מהפך פשטא זקא-קטן מורה על לימוד אחד כפשטו למזבח החיצון, לימוד אחד שלא כפשטו, אפשר שזה שייך למזבח חיצון, אפשר שזה מופנה להקיש ממנו ל- **ויקרא אח"מ טז,יח סביב** - סלוק, של מזבח הפנימי. בכל אופן, רבי יוסי הגלילי למד קשר הקשה דוקא בין שני פסוקים אלו (מתוך 13 פסוקים (2) בשמות, 11 בויקרא) העוסקים בזריקת הדם על המזבח החיצון סביב. 11 סביב - סלוק, אחד בפשטא, אחד בזקא-קטן שהוא **ויקרא א,ה**).

• נחפש האם קיימים קשרים נוספים בין פסוקים אלה. (**ויקרא א,ה**) כתוב כך ... **והקריבו בני אהרן הכהנים את-הדם** - תלישא-גדולה קדמא מהפך פשטא זקא-קטן **וזרקו את-הדם על-המזבח סביב** - קדמא מהפך פשטא זקא-קטן. (א) פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (סלוק אתנח או אתנח סלוק) מורה על ענין שחזור וקורה וגם כעין בנין אב או היקש, (ב) **וזרקו את-הדם על-המזבח סביב** - קדמא מהפך פשטא זקא-קטן תבנית המורה על ענין כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו. כאן המלמד הוא הולכת הדם למזבח החיצון שהיא ברגל, ולכן זריקת הדם במזבח החיצון היא ע"י הליכה ברגל סביבו, ולכן אפשר שההקשה של **סביב** החיצון אל **סביב** הפנימי תאמר שכשם שבחיצון הולך ברגל סביב כך גם בפנימי הולך ברגל סביב לחטוי הקרנות.

ילקוט שמעוני תורה פרשת ויקרא רמז תמב

אֶשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד [א, ה] ולא בזמן פרוקו ולא בזמן שגללה הרוח את היריעה. רבי יוסי הגלילי אומר מה תלמוד לומר **אֶשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** לפי שנאמר ונתת את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח, יכול בין אהל מועד ובין המזבח היה הכיור ת"ל המזבח, המזבח פתח אהל מועד ואין הכיור פתח אהל מועד, והיכן היה הכיור נתון בין האולם ולמזבח ומשוך כלפי דרום.

רשב"ם פ"א - אֶשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד - ולא מזבח הזהב שבתוך אהל מועד. **ראב"ע** וטעם **אֶשֶׁר-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** - להוציא מזבח הקטרת:

אֶשֶׁר-פֶּתַח - טפחא, רבוי תנאים לקיים הקרבה כשרה: אהל מועד עומד, היריעות לא מגוללות ע"י הרוח, הכיור משוך דרומה מהפתח שרואה רק את המזבח החיצון..

אֹהֶל מוֹעֵד - מרכא סלוק, סלוק בתפקיד הגבלה, ללמד כי מתן דם העולה הוא בקרנות המזבח החיצון בלבד ולא במזבח הפנימי. לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשט** – מרכיב = מאריך, **דוגמ**: מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני רבוי/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגמא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.4 ויקרא א,א

ויקרא א,ו: וְהַפְּשִׁיט אֶת-הָעֹלָה וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתֻחִיהָ:

ראה **שמות תצוה כט,ז**: לענין נתוח לנתחים. זה פסוק יחיד בתנ"ך העוסק בהפשטת קרבן. מכאן יש ללמוד לכל הקרבנות.

רשב"ם (ו) וְהַפְּשִׁיט וגו' - מה תלמוד לומר **הָעֹלָה**? לרבות את כל העולות להפשט ונתוח (ראה **תו"כ ויקרא נדבה פרשתא ד פרק ה,ד**).

ספרא ויקרא - דבורא נדבה פרשה ד

פרק ה (א) וְהַפְּשִׁיט ... וְנָתַח יכול יהא מפשיט אבר אבר ונתוח תלמוד לומר **הָעֹלָה** (טט – החפץ חיים (הח"ח) מפרש להלן שזה מה"א הידיעה, אבל גם טעם אתנח מגביל שיעשה כך) **מפשיט כלה ואחר כך מנתחה**.

אפשר כי טעם אתנח של מלת **הָעֹלָה** מגביל את המעבר לפעולת **וְנָתַח** לסיום ההפשטה ובדיקת הבהמה מטריפות.

(ב) יכול אין טעון הפשטה אלא עולת נדבה עולת חובה מנין ודין הוא (בקל וחומר) נאמר (כאן) הבא עולה נדבה והבא עולה חובה כגון עולת תמיד, במ' פינחס כח) מה עולת נדבה טעונה הפשטה אף עולת חובה טעון הפשטה. (ג) אין לי אלא עולת בקר (להפשטה, כאן) עולת

הצאן מנין ודין הוא נאמר הבא עולה (א,א) מן-הַצֵּאן מה עולת בקר טעונה הפשטה אף עולת הצאן טעון הפשטה. (ד) אין לי אלא של אנשים של נשים מנין (הח"ח: שנאמר שכמו שמיעטן מסמיכה כך מיעט את עולתן מהפשטה) אין לי

אלא של ישראל של גוים ושל עבדים מנין (הח"ח: הגר"א כתב שמלת גרים מיותר, ופשוט דטעמו מהיכן היה הו"א למעטו כיוון דאתרבי ג"כ לסמיכה כדלעיל בפרשתא ב) עד שתהא מרבה להביא את של גוים מנין תלמוד לומר הָעֹלָה (הח"ח: ומה דדרש מן הָעֹלָה דמפשיטה כולה ואח"כ מנתחה,

היא דרשה מה"א והכא מתיבת עולה גופא דיתירא) כל שהיא עולה טעונה הפשטה, מה ראית להביאן להפשט וניתוח (עולות נשים, עבדים, גוים) ולהוציאן מן הסמיכה (נשים, עבדים)? ובדואי הגוים כי אינם נכנסים בעורה), אחר שריבה הכתוב (להפשט וניתוח) מיעט (לסמיכה)? (ועתה משיב) מפני מה אני מביאם (את העולות של הפטורים מסמיכה) להפשט וניתוח (התשובה המלאה) שהפשט ונתוח כשרים בכל אדם

(לעשותם, ה"ח ואין צריך בעלים (יעשו זאת) אם כן מסתברא דלא איכפת לן לענין הפשטה בעלים מאן נינהו ואפילו עכו"ם ונשים נמי) ומוציא אני הסמיכה שאין הסמיכה אלא בבעלים (הח"ח: ומשו"ה מסתבר דכי מיעט רחמנא בני ישראל אתי למעוטי בעלים של עכו"ם ונשים). (ה) רבי חייא

אומר צא וראה את מה מיעט הכתוב למעלן את הקריבים (הח"ח: את הבהמה) או את המקריבים (הח"ח: את בני אדם) הוי אומר המקריבים (הח"ח: כדכתיב (א,א) אֲנִים קְרִיבִים מִבְּרֵיתְךָ ודרשינן להוציא את המומר) אף אני אמעטם (הח"ח: לנשים וגוים) מן הסמיכה, מפני שאני

ממעט את המקריבים לא אמעטם מהפשט וניתוח מפני שאני ממעט את מעשה עולה עצמה (הח"ח: ועדיין לא מעטנו שום מעשה אחרת מה שהוא בגוף העולה עצמה). (ו) אין לי אלא שנשחטה לשמה שלא לשמה (הח"ח: שהרי לא עלתה לבעלים וס"ד דישתנה דינה גם לענין העור), מנין

תלמוד לומר הָעֹלָה כל שהיא עולה טעונה הפשטה.

פסוק (וי' א,ה), עסק בשחיטת העולה, הקרבת הדם (הולכה למזבח) וזריקת הדם, ורחמנא הפריד את הפשטת הקרבן וניתוחו מהפעולות שבפסוק (א,ה). **(ויקרא א,ג) וְהַפְּשִׁיט** – טפחא (א) בתפקיד רבוי בלי הגבלת מרכא על כל מיני העולות וכל מיני בעלים (ב) התפשטות

ההפשטה על כל העולות שעברו את הפעולות של פסוק (א,ה). בכך יש תשובה לשאלת תו"כ מנין לעולת חובה בדרך נוספת לתשובת תו"כ שזיה בקל וחומר מעולת נדבה, וכן משיב לשאלת התו"כ מנין שלעולת צאן, בדרך נוספת לתשובת תו"כ שזיה בקל וחומר מעולת בקר, וכן

משיב לשאלת התו"כ מנין שלעולת נשים, גוים ועבדים, בדרך נוספת שלא רק מה"א הידיעה של מלת **הָעֹלָה** כפ' הח"ח.

את-הָעֹלָה – מלת **את** מרבה מספר מצבים לענין הפשטת עור עולה וזכיית הכהנים בו

(א) את-הָעֹלָה – מקף בתפקיד רב-מצב כ-**תו"כ פו' ד, פ"ה,מ"ו** (א) הפשטה של עולה שנשחטה לשמה (ב) הפשטה של עולה שנשחטה שלא לשמה (הח"ח: שהרי לא עלתה לבעלים וס"ד דישתנה דינה גם לענין העור), מנין תלמוד לומר **הָעֹלָה** כל שהיא עולה טעונה הפשטה.

(ב) את-הָעֹלָה – מקף בתפקיד רב-מצב לענין העורות (א) עורות שהכהנים זוכים בהם (ב) עורות שהכהנים לא זוכים בהם. כ-**רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה, ה"ט, ה"כ**

ה"ט כל עורות קדשים קדשים לכהנים בין בקרבנות צבור בין בקרבנות יחיד שנאמר עור העולה אשר הקריב, אבל עורות קדשים קלים לבעלים, וכל עולה שלא זכה המזבח בבשרה לא זכו הכהנים בעורה שנאמר **(וי צו ז,ח) עֹלַת אִישׁ** עולה שעלתה לאיש.

ה"כ כל קדשי הקדשים שאירע בהן פיסול (כגון טרפה, פיגול בשחטה ובמעשי הדם) קודם הפשטן אין עורותיהן לכהנים, לאחר הפשטן עורן לכהנים (וצריך ליישב עם הנאמר בה"ט שאם לא זכה המזבח בבשרה, כגון שנטמא, לא זכו הכהנים בעורה), וכל העורות מחלקין אותן אנשי משמר ביניהן מערב שבת לערב שבת. (הרב ברס העלו למזבח ואחך נודע שהיה פסול לפני ההפשט ואז לא זוכים הכהנים בעורות)

ויקרא צו ז,ח: וְהִפְּשִׁיט אֶת-עֹלַת אִישׁ עֹר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לָפָנַי לְךָ יְיָ:

(ג) את-הָעֹלָה – מקף בתפקיד רב-מצב (א) מן התורה בהמה שחוטת בחזקת כשרותה עומדת (ב) מרבנן יש לרבות בדיקות טרפות למנוע גנאי של הקרבת טריפה.

ע"פ **רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פ"ה,ה"ח** כל הזבחים מקטירין אימוריהן על גבי המזבח אחר שזורקין הדם תחילה וכל הזבחים מפשיטין אותן ואחר כך מוציאין את אימוריהן, ואין מפשיטין אותן עד שיזרק הדם, חוץ מחטאות הנשרפות שאין מפשיטין אותם כלל שנאמר את עורם ואת בשרם, נמצאת אומר זורק תחילה ואח"כ מפשיט וקורע ומוציא האימורין ומקטיר.

סדר הפעולות: שחיטה, קבלת הולכת וזריקת הדם. הפשטה, ניתוח המאפשר להוציא אימורים (חלב), הקטרת אימורים, בעולה שריפת הבשר.

בבלי ביצה כה,א – **וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתֻחִיהָ** – אמר רמי בר אבא (או בר חמא): הפשט ונתוח בעולה, ע"י חיתוך לחלקים לפי גבולות האיברים הטבעיים של הבהמה.

פי' חתם סופר בבלי ביצה כה,א ... ונראה זה יש ללמוד מהפשט וניתוח דעולה דאע"ג דסמוך ארובא ברישא של עולה (בהמה שחוטת בחזקת כשרותה עד שיתברר שהיא טרפה) מ"מ אין רשות להקטיר שום אבר ממנו עד אחר הפשט וניתוח דכיון שסופנו להפשט ולנתוח

ואם יהי' בה שום טריפו' נמצאהו יהי' מגונה מה שהקרבנו תחלה איכרי טריפה לגבי מזבח ...

לכאורה נראה כי מדאורייתא בבהמה בריאה אין לחזור לבדוק בטרפות, ורק רבנן תיקנו לבדוק טרפות. אבל כפי' **חתם סופר** מפני שהיה מגונה אם ימצא שהוקרבה בהמה טריפה, לכן יש לרבות בדיקת טרפות.

וכמסקנה מ-**חתם סופר בבלי ביצה כה,א** כנראה שהעולה שנמצאה טרפה אחרי שהוקרבה, עולה לבעלים אבל הדבר יהיה מגונה לכן חובה להפשט ולבדוק.

וְנָתַח אֹתָהּ - מרכא טפחא, יתור לרבות בדיקת טרפות באיברים למנוע גנאי של הקרבת בהמה טריפה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מוציא מפשט; **מרכא** = מברך; **מחלק** = מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא חביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא חביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **חביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1**: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

רשב"ם (ו) אתנה לנתחיה - ולא נתחיה לנתחים (ראה **ספרא פר' ד', פ"ה, ז**).

לנתחיה – סלוק, מגביל לנתחים כפי האיברים הטבעיים של הבהמה ולא לנתחי איברים.

(א) והפשיט ... ונתח יכול יהא מפשיט אבר אבר ומנתח תלמוד לומר **העלה** (ט – הח"ח מפרש להלן שזה מה"א הידיעה, אבל גם טעם אתנה מגביל שיעשה כך) מפשיט כלה ואחר כך מנתחה.

ויקרא ויקרא א, ח – ט: [ח] וְעֲרֹכּוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתֻחִים אֶת-הָרֹאשׁ אֶת-הַפְּדֵר עַל-הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ:

[ט] וְקָרְבוּ וּכְרַעְיוּ יָרֵתָן בְּמִים וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת-הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶיהָ אִשֶׁה רֵיח-נִיחֹחַ לַיהוָה:

הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתֻחִים – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנה) כעין לימוד היקש מניחוח עולה לניחוח פר חטאת כהן משיח

בבלי זבחים נא, נאמר כאן (**ויקרא ד, יא**) **ראשו** ... ו-**וכרעיו** ונאמר להלן (**ויקרא א, ח-ט**) **ראשו וכרעיו** (ראה **וי' א, ג**), ע"י ניתוח, אף כאן על ידי ניתוח.

רלב"ג (ע"ה"ת) (וי' ד, יא) ואת-עור הפד' ואת-פל-בשרו על-ראשו ועל-כרעיו – לפי שמנה הראש והכרעים אחר זכירתו פל-בשרו, למדנו שכבר ניתחהו לנתחיו, כמו הענין בעולה. וזה, כי הראש הוא נתח מהנתחים, כמו שהתבאר במה שקדם (ראה **וי' א, ג**)

(וי' א, ט) ירתן – מונח, מרבה **במים** – אתנה, מגביל, ביחד רבוי הגבלות או מעט כמות כמובא ב- **תורה תמימה א, ט**

(א) ירתן במים - במים ולא ביי, במים ולא במזוג^(ט) במים לרבות שאר מים ואפילו מי כיוור ^(פ) [מנחות כ"ב א']:

(ב) ירתן במים - במים אפילו כל שהוא^(ט) [ת"כ:]: **הערה**^(ט) ר"ל שאין להם שיעור. ופשוט הוא משום דבטבילת גוף צריך ארבעים סאה משום דכתיב בה ורחץ את בשרו במים ודרשינן שיהיה כל בשרו עולה בהן, משא"כ הכא:

ירתן במים – מונח אתנה, ממעט מארבעים סאה לשיעור מים כלשהו. התוכן מרבה מקורות מים, הטעם ממעט שיעור המים.

בבלי זבחים ב, ב ... אי נמי, אידי דתנא לשמן ושלא לשמן, תנא נמי שלא לשמן ולשמן! אלא מהא, (בגמרא מצטטת משנה פ"ד, מ"ו) לשם ששה דברים הזבח נזבח: לשם זבח, לשם זובח, לשם שם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, והחטאת ואשם - לשם חטא; א"ר יוסי: אף מי שלא היה בלבו לשם אחת מכל אלו - כשר, שתנאי בית דין הוא, אתנו בית דין דלא לימא לשמו, דילמא אתי למימר שלא לשמו; ואי סלקא דעתך שתמא פסול, קיימי בית דין ומתני מילתא דמיפסיל ביה?

במדבר פינחס כח, ב: [ב] צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני להמי לאשי, ריח ניחוחי תשקרו להקריב לי במועדו:

את-קרבני להמי לאשי - רביע, ריח ניחוחי – יתיב זקף-קטן

שיטת הרב א"מ פערל **את-קרבני להמי לאשי** - רביע, ריח ניחוחי – יתיב זקף-קטן

א' תורה תמימה (וי' א, ט), ע"פ זבחים פ"ה מ"ז ב', זבחים פ"ד מ"ו, **בבלי זבחים ב, ב**, מו, ב לשם ששה דברים הזבח נזבח לשם זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, דכתיב עולה ריח ניחוח לה', עולה – לשם עולה, אשם – לשם

אשם, ריח – לשם ריח, ניחוח – לשם הנחת רוח, לה' – לשם ה' כוונות בשחיטה - וזה לא הענין כאן

ב' **לאשי** – רביע, ארבע כוונות בהקטרה (צ"ל שש כוונות בשחיטה, קבלת הדם, הולכת הדם, זריקת הדם (=הקטרה)) – **בבלי זבחים מו**

ב'א' לשם השם - **לאשי** - לשון אני; ב'ב' לשם אישים - להקטיר האש מגזרי עצים

ב'ג' לשם ריח - שלא יצלה ויקטיר אלא ריח - יתיב דווקא כך באופן שיעלה ריח

ב'ד' לשם ניחוח - שאמרתי ונעשה רצוני, **ניחוחי** - זקף-קטן, (א) מרבה בו ניחוח (ב) נחת רוח לה' שאמרתי ונעשה רצוני.

(ג) דרשנו בו שימוש פעמיים באותיות לענין הפסקה בשיר ותקיעות בשעת הקרבה (ראה במ' פ"י כח)

ויקרא א, ט: עולה מן הבקר **[ט] וְקָרְבוּ וּכְרַעְיוּ יָרֵתָן בְּמִים** – שלא כמו פר חטאת כהן משיח **בבלי זבחים נא**, אי מה להלן (בעולה

ויקרא ד, י) בהפשט, אף כאן (פר חטאת כהן משיח) נמי בהפשט! תלמוד לומר: **וְקָרְבוּ וּכְרַעְיוּ**. מאי תלמודא? א"ר פפא: כשם שפרשו בקרבן, כך בשרו בעורו. (לומדים ניתוח ולא לומדים הפשט)

רש"י (ט) ... אשה - כשישחטנו, יהא שוחטו לשם האש. וכל 'אשה' לשון אש, 'פושיר' בלעז.

ניחוח - נחת רוח לפני, שאמרתי ונעשה רצוני (ראה **ת"כ ויקרא נדבה פרשת ד פרק ו, ח**).

תורה תמימה ויקרא א, ט **עלה** וגו' - לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח לשם זובח, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, דכתיב עולה אשה ריח ניחוח לה', עולה - לשם עולה, אשם - לשם אשם, ריח - לשם ריח, ניחוח - לשם הנחת רוח, לה' - לשם

ה'^(ט) [זבחים פ"ד מ"ו]:

אשה ריח-ניחוח - נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח (פ' י"ז) ובמנחה אשה ריח ניחוח (ב' ב'), ללמדך שאחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוין את לבו לשמים^(ט) [מנחות ק"א א']:

ריח-ניחוח – מקף בתפקיד רב-מצב (א) אחד המרבה (ב) אחד הממעט

ריח-ניחוח לה' - מכאן שאין ריח ניחוח בכמה^(ט) [זבחים ק"ט ב']:

ריח-ניחוח לה' - תנאי, א"ר שמעון בן עזאי, בוא וראה, מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהם לא אל ולא אלהים אלא ה', שלא ליתן פתוחן פה לבעל דין לחלוק^(ט) [מנחות ק"א א']:

לשם זבח **בבלי זבחים מז, א** מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול? שנאמר: (**ויקרא א, ה**) **וְשִׁטַּת אֶת-בְּגַד הַבָּקָר לִפְנֵי ה'**, עד שתהא שחיטה לשם בן בקר.

ויקרא א, ג: עולה מן הצאן

וְהִקְרִיב וְיָרֵתָן בְּמִים וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת-הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַ עֲלֶיהָ אִשֶׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: פ

ויקרא א, יז: עולה מן העוף וְשִׁפְעָה אֹתוֹ בְּכַנְפָּיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ עַל-הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ

עלה הוא אשה ריח ניחוח לה': ס

(א, יג) (א, יז) עולה הוא – מונח רביע, אפשר שכאן הרמז לענין לשם ששה דברים הזבח נזבח

וזה צריך להיות כעין בנין אב, אבל הופעתו בשני כתובים כאילו אומר שכל אחד יש בו חידוש לעצמו.

(א, ה) (א, ט) (א, יג) (א, יז) לה' – סלוק, לשם השם בלבד, למעט משכילים עליונים, מלאכים וה"ו כוונה לשם אלילות.

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוות האמנותי – התי"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל פה, התש"א – התש"ג: תמצית ההשקפות: אתנה, סלוק = סוף-פסק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח = רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול: 3; זקא-רביע: 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפינו שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5 ויקרא א,א (התשע"ה, בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא ויקרא א,ח: וְעָרְכוּ בְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתָיִם אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפָּדָר

עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ:

וְעָרְכוּ - רביעי, בעזרת הרב א"מ פרל הי"ו, ארבעה מעשי עריכה בקרבן: (א) הכהנים העלו הקרבן עד ראש הכבש, וזרקו הנחתים מראש הכבש אל המערכה (זריקה לאש מן הכבש, ב-**אבן האזל** מברר המחלוקות מהמהיכן זורקים). (ב) עריכה וסידור נאה של הנחתים על האש. על שני אלה אומר רמב"ם **הל' מעשה הקרבנות פ"ו,ה"ד** כשמנתח איברי העולה מוליכין את כל הנחתים לכבש ומולחין אותם שם, ואחר כך מעלין כל האיברים לראש המזבח, ומסיר גיד הנשה בראש המזבח ומשליכו על גבי הרשן שבאמצע המזבח, וזורק כל האיברים על האש שנאמר **(דב' ראה יב,כז) הַבָּשָׂר וְהַזָּמַם**, כשם שהדם בזריקה כך כל הבשר בזריקה, ואחר שזורקין חוזר ועורך אותן על האש שנאמר **(וי' א,כ) וַעֲרַךְ הַפֶּהוּן אֹתָם**, ואיברים שצלאן ואחר כך העלן למזבח אין בהם משום ריה ניחוח. **כסף משנה** ... ומ"ש וזורק כל האיברים על האש וכו'. כן משמע בסוף מסכת תמיד ובפרק טבול יום (דף ק"ד) אמרו מה דם בזריקה אף בשר בזריקה. ומ"ש ואחר שזורקין חוזר ועורך אותם על האש וכו'. בספרא פ"ד.

(ג) חלקים מן הנחתים הפוקעים מן האש עורכים אותם שוב על המערכה **בבלי זבחים פג,ב** ר' יהושע אומר: כל הראוי לאישים כו'. ורבן גמליאל נמי הכתיב: **(וי' צו ז,ג) עֲרָה עַל מוֹקְדָה!** ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאתא. ואידך לאהדורי פוקעין מנא ליה? נפקא ליה **(וי' צו ז,ג) מ-אֲשֶׁר אֵתְלָהּ הָאֵשׁ** מחלוקת האם גם מה שפקע ונפל על רצפת העזרה מוחזר למערכה). **רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ו,ה"ג** איברים שפקעו מעל המזבח אם יש בהן ממש אפילו פקעו אחר חצות הלילה יחזיר, שנאמר **(וי' צו ז,ג) עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַלֵּלָהּ**, ואם אין בהם ממש אפילו פקעו קודם חצות לא יחזיר, ... (ד) איברים שלא נתאלמו, מסירים מן המערכה ומניחים בכבש ו/או כטובב, גורפים את שיירי המערכה של היום הקודם אל התפוח, עורכים מערכה חדשה ואז **משנה תמיד פ"ב,מ"ה** ... האיברים והפדרים שלא נתאלמו מבערב מחזירין אותן למערכה הציטו שתי המערכות באש ... חוזרים לעריכה (א)

וְעָרְכוּ - רביעי, ארבע דרשות הקשורות למלת **וְעָרְכוּ** אפשר שהן כך: אחת – למעט הפשט וניתוח שיהיו בכהנים, אחת – למספר שניים לחישובי מספרי כהנים הדרושים להעלאת איברים למזבח לקרבן ציבור (טלה, איל, פר) ולקרבן יחיד, אחת – להיקש היקש ממלת **(וי' א,כ) וַעֲרַךְ** בטלה של עולה אל מלת **(וי' א,ח) וְעָרְכוּ** של עולת בקר ומשתמש בסמיכות שלה ל-**(וי' א,כ) וְנָתַנו** ... **אֵשׁ** ללימוד טלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה חדשה, אחת – חובת עבודת כהנים בבגדי כהונה גם בעבודות שאין בהן מיתה לזר, ואין בהם כפרה. (א) **בבלי יומא כז,א** ... מקבלה ואילך מצות כהונה **וְעָרְכוּ** למה לי? למעוטי הפשט וניתוח (שלא צריך כהונה)

(ב) **בבלי יומא כז,א** ... **(וי' א,כ) וְנָתַנו** - לגופיה, **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֶהְרֹן** - שנים, **הַכֹּהֲנִים** - שנים, למדנו לטלה שטעון ששה. (ב) **תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פ"ב,ה"ד** (סיכום דיון הירושלמי: דרשת מספר שניים לחישובים שונים. לר' עקיבה דרשת שנים, לחישוב ששה כהנים להקרבן טלה, לר' ישמעאל כהן אחד עורך שני איברים מ"א איברים וכך מגיע לשה כהנים. לחישוב ש-פרו של יחיד שיהא קרב בששה. בתוך ירושלמי זה דרשה (א) היקש ממלת **(וי' א,כ) וַעֲרַךְ** בטלה של עולה אל מלת **(וי' א,ח) וְעָרְכוּ** של עולת בקר ומשתמש בתוצאת ההקש והסמיכות לפסוק **(וי' א,כ) וְנָתַנו** של תנינת אש על המערכה ללימוד טלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה חדשה).

גמ' (וי' א,ח) וְעָרְכוּ יכול מאה יכול מאתים א"ר עקיבה כל ששמועו מרובה ושמועו ממועט תפשתה המרובה לא תפשת תפשת את הממועט תפשת. ... **וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהְרֹן** יכול מאה ת"ל **(וי' א,ח) וַעֲרַךְ הַפֶּהוּן אֹתָם** אי וערך כהן אחד עורך את כל האיברים ת"ל **וְעָרְכוּ** הא כיצד כהן אחד עורך שני איברים **(וַעֲרַךְ הַפֶּהוּן - זה כהן אחד, אֹתָם - מיעוט רבים - שניים)** וכמה הן איברים עשרה ואחד בקרבים נמצא הטלה (הכוונה לתמיד של שחר) עולה בששה דברי ר' ישמעאל ר' עקיבה אומר **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֶהְרֹן** - שנים, **הַכֹּהֲנִים** - שנים, מלמד שהטלה עולה בששה. **הַכֹּהֲנִים** לרבות הקרבים דברי ר' יודה (הגמ' מקשה, איך הסקנו שמדובר בטלה של תמיד) והלא בבן הבקר הכתוב מדבר מה ת"ל בתמיד של שחר הכתוב מדבר שמעון בר בא ר' יוחנן בשם ר' ינאי נאמר כאן **עריכה** ונאמר להלן (בטלה של תמיד) **(וי' א,כ) וַעֲרַךְ הַפֶּהוּן אֹתָם** מה עריכה שנאמר להלן בתמיד של שחר הכתוב מדבר אף עריכה שנאמר כאן בתמיד של שחר הכתוב מדבר עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר אינו צריך ממשמע שנאמר **וְעָרְכוּ** אין אנו יודעין שהן שנים (זה ברור) ואת דרש **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֶהְרֹן** - שנים, **הַכֹּהֲנִים** - שנים ותני כן אין לך קודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד יכולין הם ג' להעלותו ולמה איל קרב ב"א אלא כדי לעשות פומפי רבנן דקיסרין אמרי מפני מה פר (של ציבור) קרב בכ"ד כדי לעשות פומפי לדבר על שם בבית אלהים נהלך ברגש ואת דרש **וְעָרְכוּ** - שנים, **בְּנֵי אֶהְרֹן** - שנים, **הַכֹּהֲנִים** - שנים, מיכן לפרו של יחיד שיהא קרב בששה:

ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ד (ב) (וי' א,ח) וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתָיִם מֵאֵת-הָרֹאשׁ וְאֶת-

הַפָּדָר מלמד שאין הראש והפדר מהנתחים, דבר אחר שיהא פורש את הפדר על בית השחיטה שהוא דרך כבוד של מעלה, ומנין שהראש והפדר קודמין לכל האימורין תלמוד לומר **(וי' א,כ) אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-פָּדָרוֹ וְעָרַף הַפֶּהוּן אֹתָם**, מלמד שהראש והפדר קודמין לכל האימורין. (ג) רבי חייה אומר מניין לשחיטה שהיא מן הצואר תלמוד לומר **(וי' א,ח) וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתָיִם** שאין תלמוד לומר **אֶת-הָרֹאשׁ וְאֶת-הַפָּדָר** והלא הראש והפדר בכלל האיברים היו ואם כן למה נאמר את הראש ואת הפדר אלא לפי שנאמר **(וי' א,א) וְהַפְּשִׁיט אֶת-הַעֲלָה וְנָתַח אֹתָהּ לַנְּתִיחָה**: **(וי' א,ח) וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנֶּחֱתָיִם** נתחים שהיו בכלל הפשטה ומנין לראש שכבר הותז בשחיטה תלמוד לומר **(וי' א,כ) אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-פָּדָרוֹ**. (ד) **עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ** עצים נתונים להיות אש וכי כל העצים כשרים למערכה הן כל העצים כשרים חוץ משל זית ושל גפן אבל באלו רגילין במורביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן רבי אליעזר מוסיף אף של חרוב ושל דקל ושל שקמה ושל מייש ושל אלון. (ה) יכול המתנדב עולה יהא מביא עציה ואישיה עמה תלמוד לומר **עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ** מה מזבח משל צבור אף אש ועצים משל צבור, דברי רבי אליעזר רבי שמעון, רבי אליעזר אומר מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט אף עצים שלא נשתמש בהן הדיוט, דבר אחר **עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל-הַמִּזְבֵּחַ** שלא יהו הגיזרין יוצאין חוץ למערכה.

עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ - זקא-קטן, שתי דרשות השייכות למזבח צבור (א) מקור העצים ומקור האש (ב) עריכת נאה של העצים והאש **עַל-הַעֲצִים** - מקף כרב-מצב (א) עץ כשר למערכה, (ב) עץ שאינו כשר למערכה בסעיף זה יש (א) מה המקובל להביא ומה לא מקובל (ב): עזר אפשויות (ג) עץ משל צבור (ד) עץ משל יחיד (ה) עץ שהיה בשימוש (ו) עץ שלא היה בשימוש **עַל-הָאֵשׁ** - מקף כרב-מצב (א) אש מזבח משל צבור, (ב) אש של אדם המביא קרבן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"פ.

1.6 ויקרא א,א (התשע"ו)

ויקרא ה,א: ונפש כִּי-תחטא ושמעה קול אֱלֹהִים וְהוּא עֹד אֹז רָאָה אֹז יָדַע
אם-לוא יגיד ונשא עונו:

ונפש כִּי-תחטא ושמעה קול אֱלֹהִים וְהוּא עֹד אֹז רָאָה אֹז יָדַע

מונח רביע פשטא מונח ז"ק מונח ז"ק מרכא טפחא מונח אתנה
אם-לוא יגיד ונשא עונו: מרכא טפחא מרכא סלוק

ושמעה קול אֱלֹהִים – פשטא מונח זקף-קטן, זקף קטן בתפקיד שתיים, שתי דרשות כפשט הכתוב כנדרש ב- **[בבלי שבועות לו,א וגם בתורת כהנים (ספרא)]** ומנין לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה תלמוד לומר **ושמעה קול אֱלֹהִים** (כאילו נכתב) **ושמעה אלה ושמעה קול**

ושמעה קול אֱלֹהִים וְהוּא עֹד - פשטא מונח זקף-קטן מונח זקף-קטן – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק אתנה) תבנית כעין הקש ו/או בנין אב "לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה"

הערות אחרות שלא שייכות לתבנית טעמים:

הערה: תוס' לו ע"ב ד"ה "הכי גרס בקונטרס ורבינו חננאל" תוך דיון על ר"מ שבממונות לא לומד מכלל לאו אתה שומע הן, מביא כראיה את שליחת עבד אברהם לקחת אשה ליצחק בראשית חיי שרה פ' כ"ד. ומסיים בציטוט **"בר חיי שרה כדמא"** "אז תנקה מאלתי". ופלא גדול הוא שלא הגמרא ולא רש"י ולא תוס' מביאים ראיה חותכת מהתורה ששבועה היא אלה, כי ב-**"בר חיי שרה כדמא"** אברהם אבינו משתמש במלים אשביעך ושבועתי והעבד מספר בסעודה **"בר חיי שרה כדמא"** "אז תנקה מאלתי...והיית נקי מאלתי".
הערות: (א) וכך העיר הרש"ש; **(ב)** אחד מדרשני מאורות הדף הסביר בבבלי יומא ועוד מסכתות שהגמרא מביאה דוגמאות שאחרי מתן תורה.

ויקרא ה,ב: אֹז נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּנְעַם בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה

או בנבלת חַיָּה טְמֵאָה או בנבלת בהמה טְמֵאָה או בנבלת שרץ טְמֵאָה וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהוּא טְמֵא וְאָשָׁם:

אב"ע (ב-ג) **אֹז נֶפֶשׁ** כי (בנוסחתי: **אֲשֶׁר תִּנְעַם** - בנבלת הארבעה הנזכרות, והם חזיר וחביריו (ראה וי' יא, ד-ז). **או בנבלת בהמה טְמֵאָה** - למאכל, כסוס וחמור. ו-**שרץ טְמֵאָה** - השמנה הנזכרים (וי' יא, כט-ל). **וְנִעְלַם מִפְּנֵי** - ואחר כך **ידע**. או נגע בוב וטמא מת וזבה ונדה.

או בנבלת חַיָּה טְמֵאָה – רביע, ע"פ ראב"ע אלו בנבלת הארבעה הנזכרות, והם חזיר וחביריו (ראה וי' שמיני יא, ד-ז). **ראה רביע רלב"ג** (ב) **אֹז נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּנְעַם בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה** - לפי שלא זכר פרטי זה הכלל כי אם אבות הטמאות, למדנו שאינו מדבר במגע יולד הטומאה, וזה, כי נבלות הבהמה והחיה והשרץ הם 'אבות הטומאה' כמו שיתבאר.

אֹז נֶפֶשׁ - מונח רביע, אפשר ע"פ רלב"ג הנכנס למקדש או אכל קודש בטומאה, כי בשנים אלו יביא קרבן עולה ויורד, ולא חלק בו בין נשיא ובין כהן משיח וכהן הדיוט. ועל שלושה אלו נוסף ישראל וגר. **ראה מונח רביע אֲשֶׁר תִּנְעַם בְּכָל-דְּבַר טְמֵאָה** – מונח זרקא מונח סגול, ממעט משהו מענינו וזהו מגע ולד הטומאה. **ראה זרקא סגול**

או בנבלת חַיָּה טְמֵאָה – תלישא-קטנה בתפקיד שיעור טומאה כזית כפי **רלב"ג** והנה אמר **בנבלת חַיָּה טְמֵאָה**, אע"פ שכל **בנבלת חַיָּה** היא **טְמֵאָה** - להתנות שיהיה בה שיעור טומאה, והוא כזית; כי פחות מכזית ממנה לא יטמא במגע. וכן העניין במה שאמר **בנבלת בהמה טְמֵאָה או בנבלת שרץ טְמֵאָה** **ראה תלישא**

ויקרא ה,ג: אֹז כִּי יַנְעַם בְּטִמְאַת אָדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָּהּ וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהוּא יָדַע וְאָשָׁם:

רש"י (ג) **בְּטִמְאַת אָדָם** - זו טומאת מת (ראה תו"כ ויקרא חובה פרשתא ח פרק יב, ח). **לְכָל טְמֵאָתוֹ** - לרבות טומאת מגע זבין וזבות (ראה שם). **אֲשֶׁר יִטְמָא** - לרבות הנוגע בבוועל נדה. **בָּהּ** - לרבות בולע נבלת עוף טהור (ראה שם). **וְנִעְלַם ... וְהוּא יָדַע** - ששכח הטומאה. **וְאָשָׁם** - באכילת קדש או בביאת מקדש.

או – מונח מוביל לפני הטעמים של הכתוב אחריו **כִּי יַנְעַם בְּטִמְאַת אָדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ**, כעין הכפלת סדרות הטעמים, **כִּי יַנְעַם בְּטִמְאַת אָדָם לְכָל טְמֵאָתוֹ** - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין דבר החוזר וקורה ו/או בנין אב.

בבלי שבועות ד,א אפשר כי רבנו הקדוש, רבי יהודה הנשיא בלמדו **וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהוּא יָדַע** דורש **נִעְלַם** – משמע שהיתה לו ידיעה ונעלמה ממנו ואח"כ **יָדַע** – נודע לו, גם דרש שני אופנים של **נִעְלַם** – שכחה. (א) נעלם ממנו שהוא טמא ואכל קדש או נכנס למקדש, (ב) **יָדַע** שהוא טמא ונעלם ממנו שהוא אסור לאכול קודש או להכנס למקדש. אפשר כי שני אופנים אלו מרומזים בטעמי **וְנִעְלַם מִפְּנֵי** - מונח זקף-קטן בתפקיד של שתי ידיעות שנעלמו ממנו, (א) שהוא טמא, (ב) שהאוכל או המקום קדוש. **ראה זקף-קטן**

וְנִעְלַם מִפְּנֵי וְהוּא יָדַע וְאָשָׁם – (אתנה) מונח זקף-קטן והוא תיאור ואחריו ההלכה, אפשרות ללימוד אלפניו ולאחריו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכתה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ויקרא ה,ד: או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להקטעו או להטיבו לכל אשר יבטא האדם בשבעה ונעלם ממנו והוא-יבדק ואשם לאחת מאלה:

ויקרא ה,ז – י:

[ז] ואם-לא תניע ידו די שיה והביא את-אשמו אשר חטא שתי תרים או-שני בני-יונה לה' אחד לחטאת ואחד לעלה:
[ח] והביא אתם אל-הכהן והקריב את-אשר לחטאת ראשונה ומלך את-ראשו ממול ערפו ולא יבדיל:
[ט] והזה מדם החטאת על-קיר המזבח והנשאך בדם ימצה אל-יסוד המזבח חטאת הוא:
[י] ואת-השני יעשה עלה כמשפט וכפך עליו הכהן מחטאתו אשר-חטא ונסלח לו: ס

[בבלי זבחים צ,א] חטאת העוף קודמת כו'. מנא ה"מ? דת"ר: (ויקרא ה,ח) והקריב את-אשר לחטאת ראשונה - מה ת"ל? שאין ת"ל ללמד שתקרב ראשונה, הרי כבר נאמר: (ויקרא ה,י) ואת-השני יעשה עלה! אלא זה בנה אב לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה, הלכך: חטאת העוף לעולת העוף - מואת השני, חטאת בהמה לעולת בהמה - מדרבי רחמנא, חטאת העוף לעולת בהמה - מזה בנה אב.

[בבלי זבחים צ,א] מביא פסוקים (ה,ה) ו-(ה,י) ומוכיח מכך שזה בנה אב מחטאת העוף לכל חטאות שיקדמו לעולה הבאות עמהן, בין חטאת העוף לעולת העוף, בין חטאת בהמה לעולת בהמה, ואפי' חטאת העוף לעולת בהמה, ונראה כי בפסוק (ה,ט) שתוכנו עוסק בהזאת ומיצי דם החטאת והזה מדם החטאת על-קיר המזבח והנשאך בדם מוצייה תבנית טעמים פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים העשויה לרמוז לבנין אב של הגמרא. ראה פעמיים זקף בין שני קיסרים, זרקא סגול

ספרא מצורע פרשה ד

(א) (וי' מצורע יד,כא) ואם-כל הוא שומע אני דל איש פלוני ממה שהיה, שהיה בן מאה מנה ונעשה בן חמשי' מנה (אפשר תאמר העני אבל עדיין יכול לקנות שלושה קרבנות בהמה) ת"ל ואין ידו משנת' (העני עד שאין לו לקנות שלוש בהמות לקרבנות) או ואין ידו משנת' יש לו ואינו מוצא ליקח (יש לו אך הכסף או הבהמות לא זמינות) ת"ל אם-כל הוא עד שיאמרו שני כתובים ואם לאו לא שמענו.

התורה"מ סיפא [סג] ... ומה שלא באר כן בעולה ויורד ובילודת סמך על מה שכתב כאן, שגם בהם חסרון ההשגה הוא מפני שהם דלים ולא מפני שאינו משיג לקנות.

אפשר כי ההיקש הזה נלמד מדמיון תבנית טעמי המקרא (וי' מצורע יד,כא) ואין ידו משנת' – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין קרבן עולה ויורד דלד (וי' ה,ה) ואם-לא תניע ידו די שיה – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין קרבן עולה ויורד דלד דלות (וי' ה,יא) ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או' לשני בני-יונה – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין יולדת עניה (וי' תוריע יב,ח) ואם-לא תמצא נדה די שיה – מונח זרקא סגול, גורע מן הענין

ויקרא ה,יא – יג:

ס [יא] ואם-לא תשיג ידו לשתי תרים או' לשני בני-יונה והביא את-קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא-נשים עליה שמו ולא-ימו עליה לבנה כי חטאת הוא: [יב] והביאה אל-הכהן ומלך את-ראשו ממול ערפו ולא יבדיל: [יג] וכפך עליו הכהן על-חטאתו אשר-חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לפהו פמנחה:

ויקרא ה,יד – טז: ס [יד] וידבר ה' אל-משה לאמר:

[טו] נפש-כי-תמעל מעל וחסאה בשננה מקדשי ה' והביא את-אשמו לה' איל תמים מן-הצאן בערפך פסך-שקלים בשקל-הקדש לאשם:
[טז] ואת אשר חטא מן-הקדש ישלם ואת-חמישתו יספך עליו ונתן אותו לפהו והפהו יכפר עליו באיל האשם ונסלח לו: פ

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף יד עמוד ב

ס [יד] וידבר ה' אל-משה לאמר: . הפסיק הענין ליתן ריוח למשה רבינו להבין בין פרשה לפרשה: (טט - פרשה קודמת סגורה) [טו] נפש-י, יתיב, לרבות כהן משיח למעילה. כי תמעול מעל. אין מעילה אלא שיקוד וכן הוא אומר (ד"ה א' ה') וימעלו באלהי אבותיהם. וחטאה בשגגה. נאמר כאן חטאת ונאמר בתרומה חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה אף כאן. בשגגה פרט למזיד אע"פ שיש בה עון מיתה. מקדשי ה'. קדשים המיוחדים לשם יצאו קדשים קלים שאינן מיוחדים לשם. מקדשי ה'. לרבות קדשי בדק [טז א] הבית. והביא. אף לאחר יום הכפורים. איל תמים בן שתי שנים שאין איל אלא לשון קשה. וכן הוא אומר (מ"ב כ"י) ואת אילי הארץ לקח. מן הצאן. ולא מן הפלגס. בערכך כסף. יכול אף דינר ת"ל שקלים. יכול שקלי נחשת ת"ל כסף. אי שקלי כסף יכול בבליות מדיות קפודקיות ת"ל בשקל הקדש. סלעים של שקל צורית. לאשם. שיהא הפרש מעות לאשם. פירוש האשם הוא הממון: טט - והביא. אף לאחר יום הכפורים, תלישא-קטנה, יוה"כ לא כפר על שגגת ודאי אבל נותן למועל פנאי נוסף לכפר.

תורה תמימה מקדשי ה' - מקדשי ה' - לרבות עולה שיעורה לכהן שמועלין בה ולרבות קדשי בדק הבית למעילה^א [תו"כ]:
מקדשי ה' - מניין שאפילו הקדיש למזבח דבר הראוי לבדק הבית או לבדה"ב דבר הראוי למזבח או לזה ולזה דברים שאין ראויים לזה ולזה כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים מניין שמועלין בהם ת"ל מקדשי ה' ריבה^ב [תו"כ]:

מקדשי ה' - טפחא ללא מרכא לפניה, רבוי מסוגים רבים כנאמר בתו"כ. ובהערה (צד) הוסיף מספר היראים סי' שפ"ו וש"ו ע או"ח סי' קנ"ד סי"ד איסורי הנאה מחפצי בתי הכנסת הנקראים מקדש מעט.

מקדשי ה' - המיוחדים לה', יצאו קדשים קלים שאינם לשם^א [תו"כ]: ה' - אתנח, מגביל המעילה שבפסוק זה לקדשי קדשים. ובהערה (צג) מלמד ממעילה טו,א שמרבינן למעילה אפילו קדשים קלים וכנראה מטעם זה הגמרא לא הביאה את דרשת תו"כ. אפשר כי משלוש הדרשות המובאות יש ללמוד שיש מעילה בקדשים ויש מעילה בחולין, כגון בתי כנסת וכאן מדובר רק במעילת קדשים. ע"כ ע"פ תורה תמימה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמיתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מרבי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טרקא** = טרקה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.7 ויקרא א,א (התשע"ז)

ויקרא ה,טו: נפש כּי-תמעל מעל וּחטאָהּ בּשְׁנֵי מַקְדְּשֵׁי ה'

וְהֵבִיֵא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ: אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאֵן בְּעֶרְפָּה בְּסַף-שָׁקְלִים בְּשָׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאַשָׁם:

נאמר ב-**[בבלי שבועות לד,ב]** "ממעילה רבי שמעון גמר לה" – לר' שמעון הלכת מעילה בקדשים, שהיא נושא הפסוק (וי' ה,טו) היא המלמדת להלכת שבועת הפקדון.

נענין בכתוב ובטעמיו **[טו]** **נפש כּי-תמעל מעל וּחטאָהּ בּשְׁנֵי מַקְדְּשֵׁי ה'** יתיב מונח זקא-קטן פשטא זקא-קטן טפחא אתנה, אפשר כי תבנית הטעמים פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק מסוף פסוק קודם ואתנה בפסוק זה) פועלת בתפקיד הקש או בנין אב ומלמדת ממעילה בקדשים לשבועת הפקדון.

תורה תמימה (ח"ה ט,ט) מקדשי ה' - מקדשי ה' - לרבות עולה שעורה לכהן שמועלין בה ולרבות קדשי בדק הבית למעילה⁽²³⁾ [תו"כ]:
מקדשי ה' - מניין שאפילו הקדיש למזבח דבר הראוי לבדק הבית או לבדה"ב דבר הראוי למזבח או לזה ולזה דברים שאין ראויים לזה ולזה כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים מניין שמועלין בהם ת"ל מקדשי ה' ריבה⁽²⁴⁾ [תו"כ]:

מקדשי ה' – טפחא ללא מרכא לפניה, רבוי מסוגים רבים כנאמר בתו"כ. (ובהערה צד) הוסיף מספר היראים סי' שפ"ו ושור"ע או"ח סי' קנ"ד סי"ד איסורי הנאה מחפצי בתי הכנסת הנקראים מקדש מעט.

מקדשי ה' - המיוחדים לה', יצאו קדשים קלים שאינם לשם⁽²⁵⁾ [תו"כ]: ה' – אתנה, מגביל המעילה שבפסוק זה לקדשי קדשים. ובהערה צג) מלמד ממעילה טו,א שמרבינן למעילה אפילו קדשים קלים וכנראה מטעם זה הגמרא לא הביאה את דרשת תו"כ. אפשר כי משלוש הדרשות המובאות יש ללמוד שיש מעילה בקדשים ויש מעילה בחולין, כגון בתי כנסת וכאן מדובר רק במעילת קדשים.
ע"כ ע"פ תורה תמימה

בחלק השני של הפסוק **(ח"ה ט,ט) וְהֵבִיֵא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ: אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאֵן** תבנית הטעמים תלישא-קטנה (=תרסא) קדמא ואולא דרגא מונח רביע, מרמזת על אפשרות ללימוד כענין פרט וכלל ופרט ופרט. **וְהֵבִיֵא** – פרט קדמאה, **אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ** – מרמז ללימוד בכלל כלשהו בסביבת הכתוב (הוא עצמו או לידו), אפשר שמלמד לכל האשמים שבתורה להיות כפרטים הבאים: איל תמים מן הצאן, בערכך של שני שקלי כסף, שהם נשקלים לפי שקלי קדש.

תבנית הטעמים של הפרט הראשון **אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאֵן** – דרגא מונח רביע, עשוי מרמז על קשר חזק לפרט קדמאה ולכלל **וְהֵבִיֵא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ** ועל קשר חלש אל הפרט (או הפרטים) האחרים **בְּעֶרְפָּה בְּסַף-שָׁקְלִים בְּשָׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאַשָׁם:** תאור האשם הוא בנין אב לכל האשמות, אבל יש הבדל בערכו וחובתו להיות איל.

ב-**[בבלי כריתות כב,ב]** ור"ע? אשם בכסף שקלים נפקא ליה (ויקרא ז') מזאת תורת האשם, תורה אחת לכל האשמות, לאשם דבכסף שקלים. ורבנן? אע"ג דכתיב זאת תורת האשם, איצטרין למכתב ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליו, ואי מזאת תורת האשם, הוה אמינא: כי אמינא תורה אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין, אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי, אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו, מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא, אהכי כתב רחמנא ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון. הא ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם, אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר? יליף בערכך בערכך **מאשם מעילה**. אשם שפחה חרופה לא כתב בה בערכך! יליפין באיל איל. (ראה אח"כ הסבר בפסיקתא)

בבלי כריתות כו,ב מתני'. המפריש ב' סלעים לאשם, ולקח בהן שני אילים לאשם, אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. לקח בהן שני אילים לחולין, אחד יפה ב' סלעים ואחד יפה עשרה זוז, היפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו. אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

גמ'. מאי מעילתו? דקתני רישא: והשני למעילתו, אילימא איל אשם, למימרא דחומש בהדי איל מייתי ליה, והכתיב: (ויקרא ה') ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו, אלמא בהדי גזילו מייתי ליה! ועוד, קתני סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה! אלא מעילתו מאי דאיתנהי מהקדש, וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין, דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם, ויפה עשרה זוז יהיב ליה למאי דאיתנהי מהקדש, הוה ליה גזילו וחומשו, ומאי מעילתו? גזילו. במאי אוקימתא למעילתו דרישא? גזילו, אימא סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילה, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא מעילתו איל אשם; רישא קרי ליה למעילתו גזילו, **(כז,א)** סיפא קרי ליה למעילתו איל אשם? רישא הוה ליה איל רובן קרן וחומשו, קרו ליה למעילתו גזילו; סיפא דלא הוי איל רובן קרן וחומשו, קרי ליה איל אשם מעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

וְהֵבִיֵא ... בְּעֶרְפָּה – תרסא ... תביר רמז לחישוב חשבוניים בפסוק הנדונים ב-**[בבלי כריתות כו,ב - כז,א]** בשווי איל אשם ושווי מעילות שאדם עושה כאשר גזול הקדש ומשתמש בכסף לחולין,

וְהֵבִיֵא ... בְּעֶרְפָּה בְּסַף-שָׁקְלִים – תלישא-קטנה ... תביר, מהתביר מתברר כי ערך התשלום עשוי היה להיות פחות משווי האיל ולכן אם השתמש בהפרש הרי מעל. תלישא-קטנה התריעה על שיעור שאינו בכתוב אלא שיעור התשלום על המעילה כי השתמש בכסף שהוקדש לאשם לחולין, לכן קנסו אותו בדמי מעילה סלע וחומשה וגם אם קנה איל נוסף שיקריבו למעילתו.

אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאֵן – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון לכת המתאוה, ע"פ **[בבלי כריתות כו,ב - כז,א]** אדם שמעל צריך להביא אשם השווה שני סלעים. הוא מפריש שני סלעים אבל מועל במטרתם לקרבן איל אשם וקונה בהמה אחת או שתיים שלא לאיל אשם אלא לחולין (כאשר מחירי השוק מאפשרים זאת) הוא בעצם גזול את הקודש. ועוד אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בבלי כריתות כזא בעי רב מנשיא בר גדא: **בכינוס חומשין מהו שיתכפר?** מי אמרינן: אם תימצי לומר אדם מתכפר בשבח הקדש, משום הדקן קמיה, אבל הכא דלא קטרח לא מתכפר, או דלמא אם תימצי לומר אין אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דלא אפרשיה אבל הדין כינוס חומשין דאפרשיה איכא למימר מתכפר, **אייל תמים מן-הצאן** – דרגא מונח רביע, דרגא בתפקיד מצרף מונח רביע בתפקיד חמש כחקירת **[בבלי כריתות כזא]** בעי רב מנשיא בר גדא: **בכינוס חומשין מהו שיתכפר?** אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה

יש ששה קרבנות אשם: **[משנה מסכת זבחים פ"ה מ"ה]** ... אלו הן אשמות (א) אשם גזילות (גזילת ישראל, גזילת גר) (ב) אשם מעילות (ג) אשם שפחה חרופה (ד) אשם נזיר (ה) אשם מצורע (ו) אשם תלוי, שניים מהם (ד) אשם נזיר (ה) אשם מצורע הם כבש עד בן שנה שערכו שקל קדש אחד, לעומת ארבע קרבנות אשם האחרים שהם איל מבן שנה ול"א ועד בן שנתיים. ע"פ הדיון ב-**[בבלי כריתות כבב]** **אייל תמים מן-הצאן** הנאמר באשם מעילות, הוא המלמד לאשם גזילות (גזילת ישראל, גזילת גר) ולאשם שפחה חרופה, ולאשם תלוי ששווים צריך להיות **בערפך כסף-שקלים** היינו שני שקלים **תמים מן-הצאן** - מונח רביע, יש ארבע קרבנות אשם, ו-אשם גזילות בעל שני סעיפים: גזילת ישראל, גזילת גר. כמו-כן אשם גזילות בא גם על שבועת הפקדון שחפתה על גזילה בפועל. בסה"כ יותר מארבעה מצבים עליהם מביאים קרבן אשם.

[טז] וְאֵת אֲשֶׁר הָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם וְאֵת-חֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהִפְחֵן יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: פ

וְאֵת אֲשֶׁר הָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם. לרבות פחות משה פרוטה לתשלומין אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משה פרוטה. ואת חמישתו יוסף עליו. שיהא הוא וחומשו חמשה. ונתן אותו לכהן. מלמד שהכהן עצמו מועל. והכהן יכפר עליו. מלמד שהאיל והאשם מעכבין ואין החומש מעכב. האשם זו מעילת הממון. האיל כמשמעו. ונסלח לו אין משיירין לו ליום הכפורים: טט **וְאֵת אֲשֶׁר** - תלישא-קטנה, ממעט מעונש על המעילה בקדש **בשיעור** של פחות משה פרוטה, לרבות פחות משה פרוטה **לתשלומין** אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משה פרוטה.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף טו עמוד א ויקרא ה"ח – יט:

[יח] וְהִבִּיא אֵייל תמים מן-הצאן בערפך לאשם אל-הכהן וכפר עליו הפחן על שנתו אשר-שגג והוא לא-ידע ונסלח לו: [יט] אשם הוא אשם אשם לה: פ – טפחא אתנה מרכא טפחא סלוק

.... **וְהִבִּיא אֵייל תמים מן-הצאן**. להוציא הפלגס. **בערפך לאשם**. מה ערכך האמור **למעלה** (טט - פסוק ה טו ומצביע אליו **תמים** – דרגא, בשני המקראות מלת תמים) בכסף שקלים אף כאן בכסף שקלים. לאשם שיהא הפרש **לאשם**: (טט – היינו לממון המעילה)

וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג. שלא נודע לו בינתים. והוא לא ידע. פרט לשאמרו לו אחרים. ונסלח לו. הא (לא) ידע אינו מתכפר לו עד שיביא (אשם ודאי). למה זה דומה לעגלה ערופה שאע"פ שנערפה ואח"כ נמצא ההורג הרי זה יהרג: **ראה דברים שפטים כ"א, א – ט – עגלה ערופה**

[יט] אשם הוא אשם אשם לה:. מלמד על אשם תלוי שאם שחטו וזרק את דמו ואח"כ נודע לו שחטא או נודע לו שלא חטא מנין שהוא מותר באכילה **(עמוד ב)** ת"ל **אשם הוא** מכל מקום. יכול אע"פ שלא נשחט ת"ל **הוא**. מה יעשה לו יצא וירעה בעדר. **אשם אשם לה:**. יכול כלו לבדק הבית ת"ל אשם לכהן. אי אשם לכהן יכול ינתן כלו לכהן ת"ל **אשם לה:**. הא כיצד מותר אשמות ונפלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. הבשר לשם והעורות לכהנים. זה מדרש דרש יהודיע הכהן הגדול **אשם הוא אשם אשם לה:** נמצאו שני כתובים קיימים אשם לה' ואשם לכהן. ואומר **(מ"ב י"ב)** כסף אשם וכסף חטאות לא יובא בית ה' לכהנים יהיו. ד"א **אשם אשם לה:** להביא אשם שפחה חרופה שיבוא בכסף שקלים לפי שהוא באיל ומוציא אשם נזיר ואשם מצורע שאינן באיל ואינן בכסף שקלים:

אשם תלוי ששחטו וזרק דמו ונודע כי חטא או לא חטא, מותר באכילה כי נאמר בו **אשם הוא** – טפחא אתנה, **אשם** – טפחא רבוי כמדרש מכל מקום כיון שהוקרב כהלכה לא יורד מדרגתו, תאמר שאם לא נשחט – ישראל בדרגתו ת"ל **הוא** – אתנה, מגביל רק לאשם שהוקרב כהלכתו ונודע שחטא או לא חטא בוודאות, שנשאר בדרגת הקדש ומותר באכילה. אבל עד שלא נשחט ונודע יוצא מדרגתו וחוזר לרעות בעדר.

אשם אשם לה: – מרכא טפחא, יתור לרבות מותר אשמות ונפלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. יכול כלו לבדק הבית ת"ל אשם לכהן. אי אשם לכהן יכול ינתן כלו לכהן ת"ל **אשם לה:**. הא כיצד מותר אשמות ונפלים לנדבה ולוקחין בהן עולות. הבשר לשם והעורות לכהנים. **לה:** – סלוק, מגביל שמהעולות שנלקחו בנדבה מותר אשמות, רק הבשר לשם, ואילו העורות לכהנים.

ד"א **אשם אשם** – מרכא טפחא, יתור לרבות אשם שפחה חרופה שיבוא בכסף שקלים לפי שהוא באיל שלא נאמר בו בכסף שקלים, **לה:** – סלוק, מגביל למעט ומוציא אשם נזיר ואשם מצורע שאינן באיל ואינן בכסף שקלים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – רבוי; **הקף** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שניו /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קבי' שעשויה לגזול, יתור לרבוב, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.8 ויקרא א,א (התשע"ח)

ויקרא א,י: ס ואם-מן-הצאן קרפנו מן-הפשעים או מן-העצים לעלה זכר תמים יקר יבנו:

[רש"י (וי' א,א) ואם-מן-הצאן] – וי"ו מוסיף על ענין ראשון³. ולמה הפסיק³ (ע"י סימון פרשה סגורה בין פסוק ט לפסוק י), ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה:

[שפת"ע] וילמד עליון מתחתון (טט: ע"פ **[ספרא ויקרא פרשתא ה, א,א]** **[בבלי זבחים מח,א]**) ותחתון מעליון שגם צאן צריך סמיכה הפשט ונתוח וכל הדברים המפורשים לעיל (שעסקו בהקרבת עולת בקר):

[שפת"ח פ] ואם תאמר והא פירש רש"י לעיל יכול אף להפסקות היתה קריאה וכו' אלמא אפילו בלא וי"ו מוסיף לענין ראשון ויש לומר דלרבובא בעלמא הוא דקאמר כלומר כיון דכתיב **(וי' א,א) ואם** ואי"ו מוסיף על ענין ראשון והוא כחדא פרשה אם כן כל שכן למה הפסיק הענין ותיריך כדי ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה: **[רא"ם]**: (סימון פרשה סגורה נותן רוח למשה להתבונן במה שלמד, אות וי"ו מקשרת לכתוב לפני סימון פרשה סגורה וללמד שממשיך, באופן כללי, באותו נושא).

אפשר כי טעם קדמא של **ואם-מן-הצאן** מרמז ללמוד במידה (יט) מדבר שנאמר בזה והוא הדין בחבירו, (מל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג) או במידה (כב) מדבר שחבירו מוכיח עליו, לפי **[שפת"ח ע]** וילמד תחתון (הצאן) **(א,א)** מעליון (הבקר) **(א,א-ג,א)**. כלומר למד שבצאן תקיים סמיכה הפשט ונתוח וכל הדברים המפורשים לעיל בבקר.

[שפת"ח ע] וילמד עליון (הבקר) **(א,א-ג,א)** מתחתון (הצאן) **(א,א)**. זה יהיה במידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו, ללמד כהמשך **[שפת"ח פ]** **מן-הצאן קרפנו מן-הפשעים או מן-העצים** – הרי אלו שלשה מיעוטין פרט לזקן, לחולה² ולמזוהם: (שלא נלמדו בבקר כהסבר

[שפת"ח צ] דאי למעט רובע ונרבע ושאר פסולים דמיעט לעיל בראש הפרשה כבר מיעטם הכתוב מקראי דלעיל ובא וי"ו ד-**(וי' א,א) ואם-מן-הצאן** ומוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מן העליון. ואין להקשות למה ליה שלשה מיעוטי' נילף מחדא כבר תירצו בגמרא דאי נילף מחולה במה מצינו הוה אמינא דוקא חולה פסול דלא אורחיה אבל זקן דאורחיה לא לפסול קא משמע לן (טט): ששניהם פסולין, ואי מזקן וחולה הוה אמינא דוקא הני דכתישן אבל מזוהם לא קא משמע לן (טט): שגם המלוכלך שיוצא ממנו ריח רע **(ת"ת הערה פט)**, ואי ממזוהם הוה אמינא משום דמאיס אבל זקן וחולה לא להכי איצטרך שלשה מיעוטין:

[תורה תמימה (וי' א,א) ואם-מן-הצאן וגו' – מן-הצאן] – פרט לזקן, **מן-הפשעים** פרט לחולה, **מן-העצים** פרט למזוהם^(ט) **[בכורות מ"א א']**: **[ת"ת הערה פט]** עיקר טעם פסולים אלו משום דאינם כבוד שמים, שצריך להקריב כזו הנברר לאנשים, וזקן וחולה הם כחושים, ומזוהם מאוס שריח רע יוצא ממנו, וסמכו זה על שלשה פעמים דכתיב מן בשלשה מינין כאן, וכעין הדרשות כאלה לעיל בפ' ב'. וע"ע לפנינו בפ' ראה בפסוק וכי יהיה בו מום:

(וי' א,א) ואם-מן-הצאן – מקף מקף, כל מקף כרב-מצב. אפשר כי **(וי' א,א) ואם-מן** המקף הראשון מברר התאמה בין עושרו של המקריב ובין הקרבן שמביא. **[אלשיך (וי' א,א)** והנה עד כה (עולת בקר **(וי' ג-ט)**) דברתי בעשיר כי רב חילו. ועולה קרבנו מן הבקר זכר תמים שהוצאתו רבה. ואם לא מהעשירים הוא **מן-הצאן קרפנו**. לא מוכח שזה חיוב אבל אפשר שהתורה מלמדת שהעשיר לא יביא קרבן של בינוני, והבינוני לא חייב בקרבן עשיר, אלא כל אחד המתנדב עולה יביא לפי מה שהתברך מה'. **(וי' א,א) מן-הצאן** המקף השני (א) צאן בכל גיל (ב) צאן שאינו זקן (צ"ע בן כמה שנים חדשים נקרא זקן), התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב)

מן-הפשעים מקף כרב-מצב בריאות הכשבים (א) בכל מצב בריאות (ב) פרט לחולה, התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב) **מן-העצים** מקף כרב-מצב בריאות הכשבים (א) בכל מצב בריאות (ב) כשבים פרט לחולה, התורה ממעט מצב (א) ובוחרת רק במצב (ב) פרט למזוהם (כגון מלוכלך או משהו אחר מאוס בו)

[ספרא ויקרא פרשתא ה, א,א] קרפנו (הח"ח: קרא יתירא הוא) להוציא את הגזול (הח"ח: כגון שגזל בהמה ונתיאשו הבעלים ואח"כ הקדישה דאע"ג דהו"ל יאוש ושנוי השם דמעיקרא חולין והשתא הקדש אפי"ה קמ"ל קרא דפסול להקרבה) (טט: מרבה עוד פסול שלא יקרב, ואינו מתמעט מטעם תביר שבמלה הבאה) שני לימודים בכתוב **קרפנו מן-הפשעים או מן-העצים** – (תכונה א) דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, (א). לענ"ד רוצה לומר ששלושה המיעוטים שנרמזים בטעמי המקף חלים על כבשים ועזים בנוסף למה שלימד הכתוב ב-**(א,א-ג,א)** על הבקר **[שפת"ח צ]** דאי למעט רובע ונרבע ושאר פסולים דמיעט לעיל בראש הפרשה כבר מיעטם הכתוב מקראי דלעיל (תכונה ב) **מן-הפשעים או מן-העצים** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלקם לא חלה הלכת הפסול שב-**(תכונה א)**, **או מן-העצים** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב. ראה דרשות ר' יהודה ור' שמעון להלן.

ע"פ **[ספרא ויקרא פרשתא ה, א,א]** לר' יהודה בהמות שהוקדשו ואח"כ נעשתה בהם עבירה כגון חרש בשור וחמור, ומרבים על השור כל קדשי מזבח, או השור חרש וחיפה כלאיים בכרם, או חרש בו בשביעית, או עבד בו בשבת או יוה"כ. כיוון שכתוב בו עולה לבסוף שדינין (משליכים) ליה על כבשים ועל עזים והוי רבויא להתיר דאפילו נעבדה בו עבירה קאמר רחמנא דהוי עולה, וממילא המיעוטין על כרחך הם על זקן חולה ומזוהם.

ר' שמעון אומר מה ת"ל כבשים לעולה ועזים לעולה **לרבובת תמורה** (הח"ח: שכשרה ליקרב דאע"ג דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש הו"א קודשה ואינה קרובה (טט: התמורה) ור"ש ור' יהודה לא פליגי אלא דר"י ס"ל דלתמורה לא צריך קרא ור"י ס"ל דלנעבדה בו עבירה לא צריך קרא מדפרט קרא בעלי מומין מכלל דשאר שרי (טט: ליקרב לקרבן שהוקדשו לו)

כאן בעלי חיים עם פסולים שנמנו ב-**(תכונה א)** ומותרים להקרבה לעולה. כגון (א) ולד זכר של נקבה שהוקדשה לעולה שאין מביאים נקבה לעולה **[משנה תמורה פ"ג,מ"ג]** [*] המפריש נקבה לעולה וילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה רבי אליעזר אומר הוא עצמו יקרב עולה (ב) בעופות אין חיוב תמות וזכרות, ומרומז ב-**(וי' א,א)** (ז' מן העוף – ולא כל העוף וב-**[ספרא אמור פרשה ז סוף פרק ו,מ"ב]** **[בבלי זבחים קטז,א]****[בבלי מנחות ו,א]** תמים זכר בבקר ובכשבים ובעזים, תמות וזכרות בבהמה, ואין תמות וזכרות בעופות **[רבינו גרשום בבלי תמורה יז,ב]** דיכול להביא עולת עוף נקבה), יכול שיבש גפה ושניסמת עינה ושקטעה רגלה, תלמוד לומר מן העוף ולא כל העוף.

[רמב"ם איסורי מזבח פ"ג, ה"א] אין המומין פוסלין בעוף וכן אחד הזכר ואחד הנקבה בעוף שלא נאמר תמים זכר אלא בבהמה בלבד, בד"א במומין קטנים אבל עוף שיבש גפו או נסמית עינו או נקטעה רגלו אסור לגבי המזבח שאין מקריבין חסר כלל, וכן אם נולד בו אחת מן הטריפות שאוסרין אותה באכילה הרי זה נפסל לקרבן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** - מצרף; **תביר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי רבוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, ו; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה; **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

מובאות דרכים אחדות להסבר טעם הכתוב (וי' א, י) **לעלה** - אתנה מגביל.
(וי' א, י) לעלה - אתנה מגביל. האם רק מה שהוקדש לעולה יכול להיות עולה? האם אפשר לשנות הקדשה מעולה לקרבן אחר? האם בהמה שהוקדשה לשם קרבן אחר (כגון, פסח, שלמים, תודה) אפשר לשנותה לעולה? כגון אבדה והקדישו אחרת לקרבן המקורי ואח"כ נמצאה והבעלים רוצה לשנותה לעולה ותישאר עולה או לא יתקיים לה שם עולה?
(בית הבחירה (מאירי) בבלי קידושין ז, א) ... איפשר לומר שמאחר שבשנוי השם של קרבן (ע"י הכהן המקריב) כגון שהיתה עולה וחשב בה לשלמים שלא עלת לבעלים אמרו דוקא בשעקר שם הזבח בזדון אבל בטעות עלת לבעלים
(וי' א, י) לעלה - אתנה מגביל. **[רמב"ם פסולי המוקדשין ג, ה"ד]** עולה שהעלה חיה לראש המזבח תרד שעדיין אינה ראויה. הגבלה זאת מתאימה מאד לפסוק הבא העוסק בשחיטת העולה.

ויקרא ויקרא איא: ושחט אתו על גרף המזבח צפנה לפני ה' וזרקו בני אהרן הכהנים את-דמו על-המזבח סביב:

ראה **(בבלי זבחים נ, א)**, ראה **(בבלי יומא לו, א)**

(בבלי עירובין ז, א) ... רב אשי אמר: מאי רביע - רביע דקרנות. אמר ליה רבינא לרב אשי: והא **סביב** כתיב! - מאי **סביב** - סביב דקרנות. דאי לא תימא הכי, גבי עולה דכתיב **(וי' א, א) אוי** וזרקו (בני אהרן) את הדם על המזבח סביב, הכי נמי סביב ממש? אלא מאי סביב - סביב דקרנות, הכי נמי: מאי סביב - סביב דקרנות.

ויקרא א, ה: עולה מבקר [ה] ושחט את-בן הנקב לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב אשר-פתח אהל מועד:

ויקרא א, יא: עולה מצאן

[יא] ושחט אתו על גרף המזבח צפנה לפני ה' וזרקו בני אהרן הכהנים את-דמו על-המזבח סביב:

טט - לפי שטעם פזר בתפקיד אם אינו למקומו דרשהו למקום אחר, הוא בקרא **(וי' א, א) וזרקו בני אהרן הכהנים את-דמו על-המזבח סביב**: ולא ב-**(וי' א, א) וזרקו את-הדם על-המזבח סביב** לכן מוצע כי הגרסה בגמרא תהיה ... רב אשי אמר: מאי רביע - רביע דקרנות. אמר ליה רבינא לרב אשי: והא סביב כתיב! - מאי סביב - סביב דקרנות. דאי לא תימא הכי, גבי עולה דכתיב **(וי' א, א) וזרקו בני אהרן הכהנים את-דמו על-המזבח סביב**, הכי נמי סביב ממש? אלא מאי סביב - סביב דקרנות, הכי נמי: מאי סביב - סביב דקרנות.

(בבלי פסחים סד, ב) ... למד על בכור ומעשר ופסח שהן טעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח. מנלן דטעונין יסוד? - אמר רבי אלעזר: אתיא זריקה זריקה מעולה. כתיב הכא את דמם תזרק על המזבח וכתיב התם **(וי' א, א) וזרקו בני אהרן הכהנים את-דמו על-המזבח סביב**: מה עולה טעונה יסוד - אף פסח נמי טעון יסוד.

[ספרי במדבר פרשת קרח פיסקא קיח] את דמם תזרוק על המזבח, מתנה אחת אתה אומר מתנה אחת או שתי מתנות של ארבע אמרת ק"ו ומה אם במקום שרבה בחלבים מיעט בדמים כאן שמיעט בחלבים אינו דין שנמעט בדמים או חלוף ומה אם במקום שמיעט בחלבים ריבה בדמים כאן שרבה בחלבים אינו דין שרבה בדמים ת"ל **(וי' א, א) וזרקו בני אהרן הכהנים** שתי מתנות שהן ארבע [דנתי וחלפתי בטל או חילוף וזכיתי לדון כבתחילה ומה אם במקום שריבה בחלבים מיעט בדמים כאן שמיעט בחלבים אינו דין שנמעט בדמים ומה ת"ל את דמם תזרוק על המזבח מתנה אחת].

בני - טרסא, בתפקיד מחיצה, מקום זריקת דם ביסוד המזבח, בתפקיד שיעור מתנת דם אחת (בבת אחת) ביסוד וגם אם נתערב בדם מתן ארבע ר' יהושע אומר ינתן במתן אחד ר' אליעזר אומר ינתן במתן ארבע.

זריקה על יסוד המזבח במקום המזבח גם אם אין יסוד נלמד בילקוט שמעוני וי' רמז תמא מ-(וי' א, ה) **והקריבו בני אהרן הכהנים את-הדם** - רב מתרגם באחסנתיה יתבני מדבחא.

וזרקו בני אהרן - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא **הכהנים את-דמו על-המזבח** - דרגא תביר טפחא **סביב** - סלוק (תו"א פסחים סא זבחים פא)

הבנת הקרא ... **וזרקו בני אהרן** - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא

תיעזר ב-**ויקרא א, ה** והקריבו בני אהרן הכהנים את-הדם וזרקו את-הדם על-המזבח סביב וגו'

דעת זקנים מבעלי התוספות בני אהרן, שלא יהו מקריבים כהנים זקנים שמרתתין ידיהם וכן אז"ל במסכת חולין מאימתי כהנים פסולין משירתת.

- **וזרקו בני אהרן** - (אתנה) פזר תלישא-קטנה קדמא,
- תבנית כעין פרט וכלל ופרט. פרט קדמאה מתברר בפרט בתראה
- קדמא כעין כלל הצריך לפרט ופרטו **הכהנים את-דמו על-המזבח** - דרגא תביר טפחא, ממעט בקבוצת כהנים או בקבוצת דמים, ממעט בכהנים ע"פ ת"כ אמר ר"ע מנין לקבלת הדם שלא תהיה אלא בכהן כשר ובכלי שרת ...
- טט צריך לברר אם עוזר לטעון ב-א יא אמר לו (ר"ע לר' טרפון) קבלה, לא עשה בה את המחשבה כמעשה, זריקה עשה בה מחשבה כמעשה, המקבל בחוץ פטור והזורק בחוץ חייב. קבלוהו טמאים אין חייבים עליו. זרקוהו טמאים חייבים עליו
- **בני אהרן**. יכול חללים ת"ל **הכהנים** יצאו חללים, וציא חללים ולא אוציא בעלי מומין ת"ל **בני אהרן** מה אהרן כשר אף בניו כשרים, יצאו חללים ובעלי מומין.
- הפרט קדמאה **בני** - תלישא-קטנה התריע על לאו מכלל עשה וזרקו (וב-**הקריבו**) . מחולין למדו שגם כהנים שמרתתים ידיהם לא יקריבו ולא יזרקו,
- **וזרקו** - פזר, מלמד למקום אחר ואם צריך גם לענינו, כאן אפשר שהלמוד הוא כך:
- **וזרקו** - פזר בין היתר מרמז על המשכת הלאו מכלל עשה אל הזריקה שצריכה להיות מ- **סביב** אבל שלא תהא זריקה מרותתת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושב"ע פ.

1.9 ויקרא א,א (התשע"ט)
ויקרא ג,א: וְאִם-זִבַּח שְׁלָמִים קָרְבְּנוֹ **אִם מִן-הַקָּרָב הוּא מְקָרֵב אִם-זָכַר אִם-נִקְבְּחָה תָּמִים יִקְרִיבֵנוּ לִפְנֵי ה':**

[בבלי זבחים ד,א] מנלן דבעינן זביחה לשמה? דאמר קרא **(ויקרא ג,א)** **וְאִם-זִבַּח שְׁלָמִים קָרְבְּנוֹ** - שתהא זביחה לשם שלמים. ... ואשכחן שנוי קודש, שנוי בעלים מנלן? **[רש"י שם]** - שצריך לשחטו על מנת שיתכפרו בעליו וגוי אמר רב פנחס בריה דרב אמי, אמר קרא: **(ויקרא ג,א)** **וּבִשְׂרֵזֶבַח תוֹדַת שְׁלָמִיו** - שתהא זביחה לשם תודה **ויקרא צו ז,טו: וּבִשְׂרֵזֶבַח תוֹדַת שְׁלָמִיו בְּיוֹם קָרְבְּנוֹ יֶאֱכַל לֹא-יִגִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד-בֶּקֶר: וּבִשְׂרֵזֶבַח - רביע, זבוח - יתיב, שתהא זביחה דווקא לשם תודת וכך לכל סוג קרבן אחר אבל כאן דווקא תודת שלמיו - מונח זקף-קטן לשם בעלים ועוד לימוד?**
(וי' ג,א) **וְאִם-זִבַּח שְׁלָמִים** - מרכא טפחא, כעין יתור לרבות מהשלמים לכל סוג קרבן אחר **קָרְבְּנוֹ** אתנה, מגביל שיהא לשם קרבן מסוג מסוים ולא לשם משהו כללי ואז יחליט

ויקרא ויקרא ג,ב: וְסִמְךָ יָדוֹ עַל-רֵאשׁ קָרְבְּנוֹ וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אֹהֶל הַפְּהִינִים אֶת-הַדָּם עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

[בבלי יומא סב,ב] אמר רבינא: השתא דאמר רב חסדא מחוסר הגרלה כמחוסר מעשה דמי, הא דאמר רב יהודה אמר שמואל: שלמים ששחטן קודם שנפתחו דלתות ההיכל - פסולין, שנאמר **(וי' ג,ב)** **וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** - בזמן שהוא פתוח, ולא בזמן שהוא נעול. **[רלב"ג] (וי' ג,ב) ... וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** - מגיד שהשחיטה כשרה בזר, וששחיטת השלמים כשרה בכל העזרה, כי כל העזרה היתה נקראת **פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד**, רוצה לומר: מבוא **אֹהֶל מוֹעֵד**. ולזה אם שחטה בעזרה, אפילו אחורי ההיכל, כשרה, כי כל העזרה הוא מבוא **אֹהֶל מוֹעֵד**, רוצה לומר, שממנה יבוא אל **אֹהֶל מוֹעֵד**. ואולם אם שחטה בגגו של היכל - פסולה; וכן אם שחטה בעזרה והיו דלתות ההיכל נעולות, כי אז אין העזרה בעצמותה מבוא אהל מועד, אם לא באמצעות פתיחת דלתות ההיכל; וזה מבואר מאד **[רלב"ג] (וי' ג,ב)** **וְסִמְךָ יָדוֹ עַל-רֵאשׁ קָרְבְּנוֹ** - כבר בארנו זה במה שקדם **(וי' ד,א)**. וראוי שיובן מזה, שאין הסמיכה נוהגת אלא במה שאפשר שיאמר בו שהוא **קָרְבְּנוֹ**; ולזה לא תהיה הסמיכה בפסח ובכור ומעשר. ועוד, שהם אינם באים על חטא כלל, והסמיכה הוא בעבור החטא, כמו שקדם **(וי' ד,א)**. **וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** - מגיד שהשחיטה כשרה בזר, וששחיטת השלמים כשרה בכל העזרה, כי כל העזרה היתה נקראת **פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד**, רוצה לומר: מבוא **אֹהֶל מוֹעֵד**. ולזה אם שחטה בעזרה, אפילו אחורי ההיכל, כשרה, כי כל העזרה הוא מבוא **אֹהֶל מוֹעֵד**, רוצה לומר, שממנה יבוא אל **אֹהֶל מוֹעֵד**. ואולם אם שחטה בגגו של היכל - פסולה; וכן אם שחטה בעזרה והיו דלתות ההיכל נעולות, כי אז אין העזרה בעצמותה מבוא אהל מועד, אם לא באמצעות פתיחת דלתות ההיכל; וזה מבואר מאד. **וְזָרְקוּ בְנֵי אֹהֶל הַפְּהִינִים** - בעת שהם ככהנם; להוציא החללים ומחוסרי בגדים ושאר מה שידמה לזה. ויתבאר שמשחיטה ואילך מצות כהונה, על האופן שהתבאר במה שקדם **(וי' א,ה)**. **עַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב** - רוצה לומר: למטה מחוט הסקרא. ושם היה נותן שתי מתנות שהן ארבע בשתי קרנות לאלכסון המזבח, כמו שבארנו במה שקדם **(וי' א,ה)**.

[בבלי עירובין ב,א] (וי' ג,ב) **וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד**. **וּשְׁחָטוֹ** - זקף-גדול - שלושה ענינים, ענין אחד עוסק בשחט שחיטה כשרה בזר כמו כבהן; שני ענינים עוסקים במקום וזמן שחיטת שלמים והם תלויים זה בזה, ומהם לימוד לכל הקרבנות: (א) שחיטה כשרה בכל העזרה שהוא מבוא לאהל מועד בתנאי (ב) ששחט בשעה שדלתות ההיכל פתוחות, ואילו שלמים ששחטן בדלתות היכל סגורות - פסולין כי העזרה לא נקראת אז מבוא אהל מועד.

פֶּתַח - טפחא ללא מרכא, שנוי משמעות מפתח למבוא לאהל מועד, ממלת פתח במובן של מעבר בין קירות למשמעות שהדלתות של הפתח פתוחות.
פֶּתַח - טפחא ללא מרכא, בתפקיד פותח טפח לאחד את שלוש המלים למשמעות אחת **פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד** וע"י טעמי המלים אהל מועד מתברר מקום שחיטה כשר ופסול.
אֹהֶל - מונח מרבה על מלת פתח במשמעות מבוא לאהל מועד את כל העזרה אפילו אחורי ההיכל
מוֹעֵד - אתנה, מגביל מקום שחיטה לרצפת העזרה ולמזבח וממעט את גג ההיכל. צ"ע כי ב-[**בבלי זבחים קז,ב**] גג אינו שחוטו חוץ.

ויקרא ג,ג: וְהִקְרִיב מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים אִשָּׁה לָּהּ **אֶת-הַחֶלֶב הַמִּכֶּסֶה אֶת-הַקָּרֵב וְאֵת כָּל-הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל-הַקָּרֵב:** **[תורה תמימה] (וי' ג,ג)** **וְהִקְרִיב מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים** - מה ת"ל **מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים** - לרבות אעפ"י ששחטו שלא לשמו" **[תו"כ]:**

[תו"ת הערה יח] דייק יתור לשון **מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים** הדול"ל והקריב ממנו, כיון דמוסב על קרבן שלמים (המוזכר ב-(ג,א)), כאשר כן כתיב בכ"מ ב' ויקרא ובפ' צו, ולכן דריש **וְהִקְרִיב מִזְבַּח** ככל אופן שהוא זבח אף על פי ששחטו שלא לשם זבח הנועד לו, כגון ששחט עולה לשם שלמים או להיפך, צריך לנהוג בו מנהג קדשים בכל דבר הנוגע לכל העבודות, ועיין בריש זבחים דיליף זה מפסוק אחר. ובתו"כ איתא כאן עוד דרשה **מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים** אף על פי שלא סמך עליהם, ואנחנו השמטנוה, מפני דבכלל קיי"ל שאין סמיכה מעכבת בכל הקרבנות כמבואר לפנינו בריש פרשה א' בפסוק וסמך וגוי ונרצה, ולקמן פרשה ד' פ' כ': **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (וי' ג,ג)** **וְהִקְרִיב מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים**. **אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נִשְׁחָטוּ לְשִׁמּוֹן**. שלמים **אֵף עַל פִּי לֹא סִמְךָ יָדוֹ עַלֵיהֶן**. **(וי' ג,ג)** **וְהִקְרִיב מִזְבַּח הַשְּׁלָמִים** - פשטא מונח זקף-קטן, פשטא ... זקף-קטן בתפקיד רמז לשני לימודים בתו"כ כפשט הכתוב. **מִזְבַּח** - מונח בתפקיד רבוי בלשון **[תו"כ]** נשמע רבוי אחד, בלשון **[לקח טוב]** מפורש שני רבויים "לרבות (שקרבן שלמים נשאר שלמים) אעפ"י" שלא התקיימו (לימוד א) שחיטה לשם שלמים, (לימוד ב) סמיכת הבעלים עליו.

[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (וי' ג,ג) **אִשָּׁה לָּהּ**. אשים לה' לשם הקדוש ברוך הוא. מיכן אמרו **(אִשָּׁה)** - טפחא בתפקיד שנוי ורבוי, משנה ממטרה יחידה הכתובה כאן לשם אשים לה' ומרבה) לשם ששה דברים הזבח נזבח. לשם זבח. לשם זובח. לשם ה'. לשם אשים. לשם ריח. לשם ניחוח. וחטאת ואשם לשם חטא. אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו אחד מכל אלו כשר מפני שהוא תנאי בית דין שאין המחשבה הולכת אלא לאחר העובד.

ב"ה טוב טעם ודעת למוני (טו"ל) כי במצוות האמנותי – החלום ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מוציא ממש; טפחא = טרנא = שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא חביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא חביר טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול: 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"פ.

הערה: סברנו כי הנאמר ב-(וי' א,יג) ו-(וי' א,יז) **עלָה הוא** רמז בתבנית טעמים מונח רביעי בתפקיד לפחות ארבע, שמרמזת לשישה דברים בזבח. [תורה תמימה] (וי' א,ט) **עלָה אִשֶׁה רִיִּשׁ-נִיְהוֹם לָהּ**; ע"פ [זבחים מז,ב] מנה ששה הדברים הנ"ל בזבח.

(וי' ג,ג) ... **אֶת־הַחֶלֶב הַמִּכְסָּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב**: בירור איזה חלב מוקטר על המזבח. [פסיקתא זוטריתא (לקח טוב)] (וי' ג,ג) ... **אֶת־הַחֶלֶב הַמִּכְסָּה אֶת־הַקֶּרֶב**. לפי שנאמר (וי' ג,ט) **כָּל־חֶלֶב לָהּ**. יכול אף חלב דפנות בכלל (שאינו על איברי העיכול). ת"ל (וי' ג,ג) **אֶת־הַחֶלֶב הַמִּכְסָּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב**: רבי ישמעאל אומר להביא חלב שעל הקיבה (טט) וכולל עמה בית הכוסות והמסס. ביחד נקראים (כרס). ר' עקיבא אומר להביא חלב שעל הדקין (טט) ולא הכרס): מההסברים לציירים ב-[חולין מט,ב, ו שוטנשטיין] משמע שמדובר כאן בשלושה מיני חלב. **חלב אחד** שגם עוטף כשלמה וגם דבוק חלקו לשלושה חלקי הכרס. **חלב שני** העוטף הפנימי של הדקין (המעני הדק הנקרא כאן **הַקֶּרֶב**) ועוד **חלב שלישי** העוטף החיצון לחלב הפנימי של הדקין. על פי הסבר זה נסביר את הכתוב (וי' ג,ג) ... **אֶת־הַחֶלֶב הַמִּכְסָּה אֶת־הַקֶּרֶב** – פשטא מונח זקף-קטן, מתאר את שני חלקי החלב שעל הדקין. **הַחֶלֶב** – פשטא, הנראה יחיד **הַמִּכְסָּה** – מונח מרבה, אף-על-פי שנראה יחיד הוא באמת מכסה **אֶת־הַקֶּרֶב** – זקף-קטן בתפקיד שניים, בשני מכסים של חלב (חלב שני (פנימי) ושלישי (חיצון) לעיל) מעל הדקין. **אֶת־הַחֶלֶב** – מקף בורר בחלב הפנימי בין החלב הדבוק לדקין שהוא לא להקטרה, ובין חלקו שהוא כשלמה והוא להקטרה. החלב החיצון כולו להקטרה. טעם זקף-קטן של **הַחֶלֶב** מלמד על שני סימנים של איסור שהן (סימן א) תותב (סימן ב) וקרום ונקלף וזה מלמד לכל חלב שלהקטרה (שנראה בהמשך שנלמד מבענין תבנית של הקש).

החלק הבא של (וי' ג,ג) עוסק בחלב היחיד שעל שלושה חלקי הכרס. [תורה תמימה] (וי' ג,ג) **וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב - תְּנִיא, וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב**, ר' ישמעאל אומר, להביא חלב שעל הקיבה, ור' עקיבא אומר, להביא חלב שע"ג הדקין^(ט) [חולין מט,ב]: [תו"ת הערה יט] באור פלוגתתם דפליגי במוכן לשון **הַמִּכְסָּה**, ר' ישמעאל ס"ל (סובר), דלשון כסוי יורה לא רק כסוי הפרוש כ-שמלה אלא גם הנאחו ונדבק במקצת במקומות מקומות, ור' עקיבא (סובר) דלשון כסוי מורה רק כסוי הפרוש כשלמה, וטבע החלב שע"ג הקיבה (**חלב אחד** לעיל) שאינו פרוש כשלמה אלא אחוז ונדבק במקומות מקומות, ולכן (סובר) ר' ישמעאל דגם חלב זה אסור (הדבוק והנע כשלמה כהוסבר לעיל) וכש"כ חלב שע"ג הדקין שהוא פרוש כשלמה, ור"ע (סובר) דרק חלב שע"ג הדקין (חלב שני ושלישי) אסור מפני שהוא פרוש כשלמה ולא חלב שע"ג הקיבה (**חלב אחד** לעיל שהוא מחובר באי אילו מקומות לחלקי הכרס), והרובי **כָּל־אֵינֻּן בָּא לרבות אותנו**. ולענין פסק הלכה לא הוכרע בין הפוסקים כמאן קיי"ל, ולכן אנו נוהגין איסור בשניהן, וע' ביו"ד סי' ס"ד: (וי' ג,ג) **וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב** – מקף כבורר בין שתי דעות כמפרש [רש"י] (וי' ג,ג) **וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב** וגו' – (דעה א) להביא חלב שעל הקבה' (לאסור אותו בנוסף לחלב שעל הדקין), דברי רבי ישמעאל. (דעה ב) רבי עקיבא אומר להביא חלב שעל הדקין (לאסור אותו בלבד): ולפי הסברנו בשילוב עם [תו"ת הערה יט] (וי' ג,ג) **כָּל־הַחֶלֶב** – מקף לרבי עקיבא כבורר וממעט מההקטרה את החלב שעל הקיבה (הכרס בכלל) במקומות שהוא דבוק ולאסור את החלק הפרוש כ-שמלה שהוא להקטרה. (וי' ג,ג) **וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב** – פשטא זקף-קטן, **וְאֶת־** – פשטא בתפקיד **חלב אחד** (לדעת הכל) הוא החלב שעל הקבה (הכרס) ו**מ־הַחֶלֶב** – זקף-קטן בתפקיד שני דברים מרבה עליו כמפרש [שפת"ח ר] פירוש וכל שכן (**הַחֶלֶב**) שעל הדקין שיש בה שני סימנים של איסור שהן (סימן א) תותב (סימן ב) וגם קרום ונקלף אבל שעל הקיבה (טט: במקומות ש) אינו תותב אלא חתיכות חתיכות חלב יש (טט) להתייר, **כָּל־הַחֶלֶב** – מקף לרבי עקיבא כבורר וממעט מהקטרה את החלב המחובר באי אילו מקומות לחלקי הכרס). (סוף [שפת"ח ר]) ופירוש תותב שמלה כמו היא שמתלו מתרגמינן היא תותביה:

[תורה תמימה] (וי' ג,ג) **אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב** - תניא, ר' עקיבא אומר, **וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב**. מה חלב המכסה תותב קרום ונקלף אף כל תותב קרום ונקלף^(ט) [חולין מט,ב]: [תו"ת הערה כ] ר"ע לשיטתיה בדרשה הקודמת כמש"כ שם דס"ל דלשון כסוי מורה רק כסוי הפרוש כשלמה על הבשר, ומכיון דכתיב כאן **הַמִּכְסָּה** לכן החלב שאינו מתוח ופרוש כשלמה רק נאחו במקצת במקומות שונים אינו אסור מה"ת, וזהו שאמר כי אינו אסור רק חלב שהוא תותב קרום ונקלף שעליו שייך לשון מכסה, ושורש תותב הוא תרגום שמתלו לעורו, ודעת ר' ישמעאל דלא בעינן תותב, וקיי"ל כר"ע, ועיין ביו"ד סימן ס"ד: (וי' ג,ג) ... **אֶת־הַחֶלֶב הַמִּכְסָּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֶת־כָּל־הַחֶלֶב אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב**: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן אתנה ... סלוק). בתפקיד הקש כלימוד ר' עקיבא מ-**הַחֶלֶב אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב**: אל חלב בכל מקום שיהיה אסור אם הוא (א) תותב (ב) קרום ונקלף

[תורה תמימה] (וי' ג,ג) **אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב** - אמר רב יהודה אמר שמואל, חלב שע"ג המסס ובית הכוסות אסורין וענוש כרת, וזהו **חֶלֶב אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב**^(כא) [חולין צג,א]: [תו"ת הערה כא] המסס הוא האצטומכא, ונקרא המסס ע"ש שמעכל את המאכל, מלשון הכתוב אהינו המסו את לבבינו (פ' דברים) וסמוך ליה בסוף הכרס בשר עשוי ככובע ובתוכו חדרים קטנים ועומדים כמו כוסות, ולכן נקרא אותו המסס בשם בית הכוסות ושניהם דבוקים זה לזה, והמאכל נכנס מבית הכוסות להמסס ומהמסס לקיבה ומקיבה לדקין. ואמר בזה דהחלב אשר על גבן אסור דזהו **חֶלֶב אֲשֶׁר־עַל־הַקֶּרֶב**, אמנם אין הכוונה על הקרב ממש, שהרי זה שעל הקרב ממש הוא פרוש כשלמה ונקלף [ע"ל אול יו"ט] ולא כן הוא חלב שע"ג המסס ובית הכוסות (טט: שדבוק ולא נקלף), אלא ר"ל שגם הוא נכלל בחלב שעל הקרב, מפני שאותו **חלב שעל הקרב** הוא דבוק לחלב שע"ג המסס ובית הכוסות (כמו שמוסבר בצירורים שנדונו לעיל): (וי' ג,ג) **אֲשֶׁר** – טפחא ללא מרכא לפניו, כשנוי ורבי, **עַל־הַקֶּרֶב** – מקף בורר, סלוק מגביל **עַל־הַקֶּרֶב** – מקף בורר, מלת **עַל** במשמע מעל ולא על הקרב ממש, ובמשמע על ממש. מלת **הַקֶּרֶב** במשמע הכרס ובמשמע הדקין. כשמדובר על הכרס אז **עַל־הַקֶּרֶב** משמעו שכבת חלב יחידה חלקה דבוק במקומות לשלושה אברי הכרס (בית הכוסות, המסס והקיבה) ואינו להקטרה, וחלקה פרוש כ-שמלה האסור לאדם ומוקטר. כשמדובר על הדקין אז **עַל־הַקֶּרֶב** משמעו שתי שכבות חלב הפרושות כ-שמלה זו מעל זו ושתיהן מוקטרות. **עַל־הַקֶּרֶב** – סלוק מגביל, אפשר שמגביל האיסור לחלב הפרוש כ-שמלה. אבל ב-[חולין צג,א] אמר רב יהודה אמר שמואל, חלב שע"ג המסס ובית הכוסות אסורין וענוש כרת (ואינו מבחין בין הדבוק לנע כשלמה). ובסוף [תו"ת הערה יט] ולענין פסק הלכה לא הוכרע בין הפוסקים כמאן קיי"ל, ולכן אנו נוהגין איסור בשניהן, וע' ביו"ד סי' ס"ד:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התש"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונח** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרעא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרעא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרעא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.10 ויקרא א,א (התש"פ) (בהשתתפות נחלת יעקב)
ויקרא א,יב: ונתח אתו לנתחיו ואתראשו ואתפדרו ועברך הפהן אתם על-העצים אשר על-האש אשר על-המזבח:

מבוא לפסוק **התורה והמצוה (התו"מ), מלב"ם סח ויקרא פרשת ויקרא (מקטע א) (וי' א,יב) ונתח אתו לנתחיו** וכו' (וי' א,ט) וקראו וקראו וכו'. פסוקים האלה כפולים בבן בקר ובבן צאן, וכבר בארנו (במלב"ם) ס' כב) שכל הכפולים בבן צאן הם למותר ונדרשים. וכבר נזכרו הדרושים כולם בבן בקר בספרא איש על מקומו, ומקצת הדרושים הוכפלו פה ראשי פרקים מהם. שם"ש (וי' א,יב) **נתח אתו** כשר ולא פסול **אתו לנתחיו** וכו' כבר נז' (תו"כ=ספרא פרק ה מ"ז) ומפורש (בס' מז) ומ"ש **ואתראשו** מלמד שהראש קודם, נז' (פ"ו מ"ב) ומפורש (בס' נג) **שנדרש מעולת צאן**, ומ"ש **ועברך הפהן אתם** כסדרן מבוואר במ"ש (בס' מט) כגדר **פעל עברך** ונזכר בספרא (פרשה ד משנה יב) והגם שעדיין אין מוכרע מזה שיערך הנתחים כסדרן כי כל שמסדר אותם על ערך מיוחד יצדק עליו פעל ערך, נראה שזה למד ממלת **אתם** שהיה לו לכתוב) וערכם, וכבר בארתי (ס' מז) שכ"מ שבא הכינוי דבוקה אל מלת את יציין גוף הפעול בפרטות (כאן חלק אחר חלק), ופי' שיערוך אותם כפי שהם כסדרן (בסדר מסוים שעליו יש מחלוקת כנלמד), וביומא (דף כה ע"ב) יש בזה פלוגתא איך הי' הסדר, ור' יוסי ס"ל דרך **הפשטו** הי' קרב, ור"ע ס"ל דרך **נתוחו**, וריה"ג (ר' יוסי הגלילי) ס"ל דרך **עלונו** עיין שם. ואחר דכולהו סתימאה אליבא דר"ע משמע דפה ר"ל **כסדר הנתוח**, ולכן אמר מלת **אתם** אצל בן צאן שלא נז' בו הפשט רק נתוח, ללמד שמלת **אתם** מציין כפי הסדר שנתח אותם (שזה נלמד מסמיכות מלת ערך לכתוב לפניה **נתח אתו לנתחיו** ... **ועברך**). ומ"ש **על-העצים** וכו' שלא ישנה וכו' נז' (בפרשה ד' סוף מ"ה) ומפורש אצלי (בס' נד). ויש בזה ד' **דרושים** ופה נשמטו יתר הדרושים. ומ"ש **במשנה ד'** (וי' א,יג) **והקרב והקריב ונתחיו** וכו' אפי' נתערבו וכו' נז' (בפרשה ד' משנה ו') ומפורש (בס' נה). ומ"ש **ויתן** יכול מה רחיצה וכו' נז' (משנה ז') ומפורש (בס' נו). ומ"ש **במשנה ה'** (וי' א,יג) **והקריב הפהן את-הפל' לכבש**, מובא בגמ' (חגיגה דף יא פסחים דף סה יומא כז זבחים דף ד יד כד לח). ומ"ש **אעפ"י שפסול אעפ"י** שיוצא מוזכר (בפרשה ד משנה ח' ט') ומפורש (בס' נז). וחסר פה חצי הדרוש השני שנדרש מפה:

ר' יוסף בכור שור (וי' א,יב) **נתח אתו לנתחיו**. אף על פי שפירש הניתוח גבי בן הבקר (ב-וי' א,י) **והפשיט את-העלה ונתח אתה לנתחיה**), צריך לפרש גבי בהמה דקה, שלא תאמר: בן בקר ראוי לנתח כל אבר מנה יפה בפני עצמו, אבל בבהמה דקה לא, קא משמע לן (שמנתח בהמה דקה), אבל ההפשט לא הוצרך לדבר פשוט הוא, שבהמה דקה צריכה פישוט כמו גסה. **נתח אתו לנתחיו**.

אמנם נאמר ב-**ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ד פרק ה (ד)** ... שהפשט ונתוח כשרים בכל אדם ... אבל יש לימוד בפר' אחרי מות שהכהנים לא נתנו לזרים לשחוט במשכן כדי למנוע מחשבת עבודה זרה, ולגבי הפשט וניתוח כתבו **רבי יוסף בכור שור** ו-**דעת זקנים מבעלי התוספות** מסבירים את נושא (במ' נשא ד,מז) **פליהפא לעבד עבדת עבדה** באופן המרחיב מאד את עבודת הלוים. **ריב"ש** (מז) **עבדת עבדה** - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא **עבדה** לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש. **ועבדת משא** - שהיו עושים בני **שלאשים**. **דעזמבה"ת** ו-**הדר זקנים** (במ' נשא ד,מז) **לעבד עבדת עבדה**. שחיטה הפשט ונתוח שהם עבודת הכהנים וזה היו עושים הלויים כדכתיב בעזרא וכן בדברי הימים. וזה לא כנלמד בפר' בעלתך שלוי אסור בעבודת כהנים בכלל.

נאמר ב-**וי' א,יא** **וששט אתו על גרף המזבח צפנה לפני ה'** ו**תרקו בני אהרן הפהנים את-דמו על-המזבח סביב**: שלושה הכתובים **וי' א,יא** **וששט** ... **ותרקו** ... **את-דמו** מלמדים שבכך הורצה הקרבן וכיפר על המקריב נאמר ב-**וי' א,יב** **נתח אתו לנתחיו** בין פסוק **וי' א,יא** ובין פסוק **וי' א,יב** מסתרת פעולת הפשט עור העולה מן הצאן שאינה מוזכרת. ואילו בעולה מן הבקר נאמר ב-**וי' א,ה** **וששט** ... **ותרקו את-הדם** וב-**וי' א,י** **והפשיט את-העלה ונתח אתה לנתחיה**: אפשר כי הבדל זה מרמז שהפשט וניתוח בעולה אינם אלא למצוה, אבל אינם מעכבים.

כדי להבין מה מרומז בתבנית הטעמים של **וי' א,יא** **נתח אתו לנתחיו** נעיין במקורות אהדים. **ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ה תחילת פרק ז (ג)** **נתח אתו** (את הקרבן ה) כשר לא הפסול, ב-**וי' א,י** לומד הפשט השייך לכל הבהמה הכשרה (פרט לראש) ואח"כ ניתוח לנתחים. והפסולה **הח"ח**: כגון שנשחטה עם מחשבת חוץ לזמנה וחוץ למקומה) נשרפת בעורה מחוץ למחנה. (המשך ספרא) **וי' א,יב** **אתו, אתו לנתחיו** ואין נתחיו לנתחיה

אמנם ע"פ **בבלי זבחים פ"ה** שהביא **[תורה תמימה]** הכתוב **(א,יג) (ז) עלה הוא** מלמד לשם ששה דברים הזבח נזבח **[תורה תמימה]** **(ויקרא א,ט) עלה** וגו' - לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח לשם זכות, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחח, דכתיב **עלה הוא אשה ריח ניחח לה**, עולה - לשם עולה, אשם - לשם אשם, ריח - לשם ריח, ניחח - לשם הנחת רוח, לה' - לשם ה'פ"ה):

אבל זה נלמד מהכתוב **עצמו** לכן אין ללמוד אותו מתבנית הטעמים שמתאימה ללמוד לפחות ארבעה דברים. אפשר כי תבנית הטעמים של **(א,יג) (ז) עלה הוא** – מונח רביע, באה ללמד לפחות ארבעה לימודים אחרים, שע"פ הסבר **[האנצ' התל' כרך י, הפשט ונתוח]** **[המתחיל בטור שכו]]** **הם** (ט: א) עולה אף על פי שלא הפשיט, (ט: ב) אף על פי שלא ניתח, (ט: ג) יכול אף על פי שלא נשחט בצפון, תלמוד לומר: הוא; ומה ראית להכשיר בהפשט וניתוח (בכל מקום בעזרה) ולפסול בצפון (אם לא נשחט בצפון), שכן הפשט וניתוח הם לאחר הרציה - זריקת הדם - ושחיטה בצפון לפני הרציה⁴², (ט: ד) שהרי אם נאבד העור והאימורים - ובעולה כל הבשר - לאחר זריקת הדם אינם מעכבים את הכפרה, כל שכן אם הקטירו בלא **הפשט וניתוח**⁴³. (ט: ה) אין מחשבת פסול בשעת הפשט וניתוח פוסלת, (ט: ו) לא מחשבת שינוי השם, (ט: ז) ולא המחשבה לאכול (ט: ח) או להקטיר חוץ למקומו או חוץ לזמנו.⁴⁴

[האנצ' התל' שם הערה 42] תו"כ שם פרק ז. ועי' קרבן אהרן צו מכילתא דמלואים אות יז שר"ל שמחלוקת תנאים אם הפשט מעכב וצ"ע, ועי' להלן: (סעיף) במדבר ובבמה.

[ספר מצוות גדול עשין סימן קפ] (מביא) ... תניא בפרק גיד הנשה (חולין ז, א) וגם היא משנה בפרק המזבח מקדש זבחים (פה, ב) צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן התיישים והעצמות והגידים והקרנים והטלפים בזמן שהם מחוברין מקטירים את הכל שנאמר **(וי' א,ט) והקטיר הפהן את-הפל' המזבחה את-הפל'** – מקף כבורר מתי הפריטים שנמנו לעיל "צמר ... הטלפים" עולים למזבח ומתי לא עולים והתשובה) פירשו מן האיברים המנותחים קודם להעלאת האיברים למזבח אפשר כמרומז בטעם קדמא של מלת **(וי' א,ט) והקטיר** (לא יעלו שנאמר **(דב' ראה יב,כו) ועשית על-הקרב הקטיר על-המזבח ה' אלקיך** (ולא הפריטים שנמנו לעיל "צמר ... הטלפים"). וכולם שפקעו מעל גבי המזבח לא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור) (ל) כי במצוותות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבית; מונח: רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגלול, תורר לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש'ים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

יחזיר כדאיתא בפרק המזבח מקדש (פו, א). איברים שפקעו מעל גבי המזבח אם יש בהן ממש אפילו פקעו אחר חצי הלילה יחזיר שנאמר (וי' צו ו,ב) **עַל מוֹקְדָה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כָּל-הַיְלָלָה** ואם אין בהן ממש (אלו הפריטים שנמנו לעיל "צמר ... הטלפים") אפילו פקעו קודם חצות לא יחזיר **(רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ו, ה"ב, ג"ג):**

(כסף משנה הלכות מעשה הקרבנות פ"ו ה"ב) [ב - ג] צמר שבראשי כבשים וכו' עד אחר חצות לא יחזיר. משנה וגמ' ב' המזבח מקדש (דף פ"ה:) פירש"י אין בהם ממש שנשרפו כולן. ובפ' ב' דמעילה (דף ט'): דייק דדוקא פקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר הא ע"ג המזבח יחזיר:

ואם תאמר שיפרישו הפריטים שנמנו לעיל "צמר ... הטלפים" בשעת ניתוח האיברים, מצאנו **[משנה תמיד פ"ד, מ"ג]** שבה נאמר וקרניו בין אצבעותיו משמע שמועיל הישארות הקרניים להעלאת הראש למזבח.

[משנה תמיד פ"ד, מ"ג] ... נמצא כולן עומדין בשורה והאברים בידם הראשון בראש וברגל הראש בימינו וחוטמו כלפי ורועו וקרניו בין אצבעותיו ובית שחיתו מלמעלן והפדר נתון עליה ...

(רמב"ם מעשה הקרבנות פ"ה, ה"ח) כל הזבחים מקטירין אימוריהן על גבי המזבח אחר שזורקין הדם תחילה וכל הזבחים מפשיטין אותן ואחר כך מוציאין את אימוריהן, ואין מפשיטין אותן עד שזרק הדם, חוץ מחטאות הנשרפות שאין מפשיטין אותם כלל שנאמר את עורם ואת בשרם, נמצאת אומר זורק תחילה ואח"כ מפשיט וקורע ומוציא האימורין ומקטיר.

(כסף משנה הלכות מעשה הקרבנות פ"ה, ה"ח) כל הזבחים מקטירין וכו'. מפורש בתורה: וכל הזבחים מפשיטין אותן וכו'. בפרק טבול יום (דף ק"א:) נתבאר דכ"ע מודו דאין הפשט קודם זריקה וכתב רש"י מפני שאסור לשהות הדם כ"כ ובסוף הל' פסולי המוקדשין כתב רבינו זבח שהופשט קודם זריקה אינו פוסל:

(וי' א,יב) ונתח אתו לנתחיו – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. (לימוד א) ע"פ תו"כ **[ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ה תחילת פרק ז] (ג) (וי' א,יב) ונתח אתו** (את הקרבן ה) כשר לא הפסול, **אתו אתו לנתחיו** ואין נתחיו לנתחיה (לימוד ב) אפשר שמלמד שהניתוח עשוי לכלול פעולת הסרת קבוצת פריטים שנמנים להלן "צמר ... הטלפים" שאינם איברים לעצמם. אבל אם לא הסיר לא מעכב.

[ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ה תחילת פרק ז] ואתראשו ואתפדרו מלמד שהראש והפדר קודמין לכל האברי', **(תורה תמימה (=תו"ת) (וי' א,יב) ואתראשו ואתפדרו** (פדר – החלב המכסה את הקרב) – תניא, מניין לראש ופדר שקודמין לכל האברים (לניתוח) ת"ל **(וי' א,יב) ואתראשו ואתפדרו ועקר** ^(טז) **(וימא כ"ה ב'):** **[תו"ת הערה צד]** טעם דרשה זו פשוט דמדייק כיון דכתיב **(וי' א,יב) ונתח אתו לנתחיו** א"כ גם הראש והפדר בכלל כל נתחים הם ולמה חשבן לעצמן, וכן דייקנן כזה לעיל ב-) **(וי' א,ח) וערכו פגי אהרן הפקנים את הנתחים אתהראש ואתהפדר**, ודריש **סמיכותן** (למלה) **(וי' א,יב) ועקר** שקודמין לכל האברים להערכה:

(וי' א,יב) ואתראשו ואתפדרו - מקף בורר בין הולכה לכבש ואח"כ למזבח בלא סדר מסוים, ובין הולכה בסדר מסוים. כאשר הראש בראש. **(וי' א,יב) ואתראשו** - טפחא בתפקיד שנוי, אפשר שמרמז להולכתו הפוך, קרניו כלפי מטה ובית השחיטה כלפי מעלה. **(וי' א,יב) ואתפדרו** - מקף בורר בין הולכת הפדר לעצמו לכבש ואח"כ למזבח ע"י כהן הנושא אותו בלבד, ובין הולכת הפדר כאשר הוא מכסה את בית השחיטה, ונישא ע"י כהן הנושא את הראש הפוך.

(המשך ספרא) **(וי' א,יב) ועקר הפקנה אתם** כסדרן **(הח"ח:)** שהיה מכוין בזריקתו שיהיו האברים נופלים מסודרים בשוה.) ועל עריכה זאת מביא **[תורה שלמה רב] (וי' א,יב) ועקר הפקנה אתם**, **(דב' ראה יב,כו) ועשית עליהם הפקנה ה' אליהם** מקיש בשר לדם מה דם בזריקה אף בשר בזריקה יכול יהא עומד ברוחן וזורק ת"ל **(וי' א,יב) ועקר הפקנה אתם** עומד בקרוב וסודרו על גבי מערכה **[ספרי ראה פ' עח]** אפשר כי אם האיברים נפלו על עצי המערכה שלא כסדר הולכתם, כהן חוזר ומסדרם כסדר הולכתם. **(וי' א,יב) ועקר הפקנה אתם** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. (לימוד א) זריקת איברי התמיד קרוב לעצי המערכה כדי לכיוון שיהיו מסודרים כדרך הולכתם, ואם בכל זאת לא מסודרים בא כהן ומסדרם.

[תורה שלמה רג] ע"פ [תנ"י בחקתי נוב]... אמר להם הקב"ה למלאכים מי מקיים תורתו ומצותי, אמרו לו אנו מקיימים תורתך, אמר להם אין אתם יכולים וכו', התחיל הקב"ה ואמר למלאכי השרת מי ביניכם עורך לי כשם שישאל עורכים לי, שהייתם אומרים (תה' פט,ז) מה אנוש כי תזכרנו (ובן אדם כי תפקדנו) עורכים לי קרבנות כמה שנאמר **(וי' א,יב) ועקר הפקנה אתם** **(לימוד ב)** בפנימיות התורה עריכת הקרבן לה' מעידה על האדם המקיים את תורת ומצוות ה' הפך מדעת המלאכים שאמרו לא לברוא אדם כי לא יקיים את תורת ומצוות ה'.

(המשך ספרא) **(וי' א,יב) על-העצים אשר על-האש אשר על-המזבח** שלא ישנה בהם מקום המערכה **(הח"ח:)** שלא יעשה להם מערכה אחרת רק המערכה שמקריבין עליה קרבן התמיד.)

(וי' א,יב) על-העצים – מקף כבורר בין מקום האברים מעל העצים ובין מקום האברים סמוך לעצים, ומשמע מעל העצים. **(וי' א,יב) על-האש** – מקף כבורר בין מקום האברים מעל אש המערכה ובין מקום האברים סמוך לאש המערכה, ומשמע מעל האש. **(וי' א,יב) על-המזבח** – מקף כבורר בין מקום האברים מעל המערכה המרכזית (החדשה בכל יום) שבמזבח ובין מקום האברים סמוך למערכה זאת או מעל מערכה מיוחדת לקרבן התמיד. ומשמע מעל האש מעל עצי המערכה המרכזית (החדשה בכל יום). **(וי' א,יב) על-העצים אשר על-האש** – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, פשטא מרמז שלימודים אלו בפשט הכתוב.

(וי' א,יב) אשר – המלה מרבה, טעם טפחא בתפקיד שנוי. צ"ע **(וי' א,יב) על-המזבח** – סלוק כמגביל מתן אברי קרבן התמיד מעל האש מעל עצי המערכה המרכזית. **(וי' א,יב) ועקר הפקנה אתם על-העצים אשר על-האש** – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן אתנה ... סלוק) כעין תבנית של הקש. ראה **(וי' א,ח) [תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת יומא פ"ב, ה"ד]** בתוך ירושלמי זה דרשה (ג) היקש ממלת **(וי' א,ב) ועקר** בטלה של עולה אל מלת **(וי' א,ח) [ת,א] וערכו** של עולת בקר ומשתמש בסמיכות שלה ל-**(וי' א,ח) [ת,א] ונתנו** ... אש ללימוד לטלה של עולת תמיד של שחר שרק בו נותנים אש במערכה (מרכזית) חדשה.)

ב"ה טוב טעם ודעת למדוד (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מנחם – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מנחם רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גריש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב פ.

1.11 ויקרא א,א (התשפ"א)

ויקרא א,א: וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה קִרְבְּנוּ לְהָ' וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים אֹךְ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קִרְבְּנוֹ: (רש"י) (וי' א,א) מִן־הָעוֹף - ולא כל העוף, לפי שנאמר (ויק' א,א) וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים אֹךְ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קִרְבְּנוֹ: תמות וזכרות בהמה, ואין תמות וזכרות בעופות, יכול אף מחוסר אבר, תלמוד לומר מִן־הָעוֹף:

[שפת"ח ר] פירוש אף על פי שהעוף בעל מום כשר, מכל מקום מחוסר אבר פסול אבל לא אמרינן (וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף וי"ו מוסיף ויהא פסול אפילו בעל מום ושיהא זכר אם כן (ויק' א,א) וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים אֹךְ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קִרְבְּנוֹ: (ט: בעוף מחוסר אבר):

[תורה תמימה (=ת"ת)] (וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף - תניא, יכול יבשה גפה נקטעה רגלה נחטטה עינה כשרה לקרבן, ת"ל מִן־הָעוֹף ולא כל העוף^(ט) **[קדושין כ"ד ב']**:

[ת"ת צו] החדוש בזה אף על פי דקיי"ל אין תמות בעופות והיינו שאין המום פוסל בהם לקרבן, כפי שיתבאר ב- (ויק' א,א) וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים אֹךְ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קִרְבְּנוֹ: ודרשינן ולא בעופות, בכ"ז מחוסר אבר פסול וכמו שחשיב בזה. וטעם הדרשה מלשון מן מדלא כתיב ואם עוף קרבנו:

(וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף - ואלו זכר ונקבה לא נאמר בעוף, לפיכך אף טומטום ואנדרוגיניוס כשרים בעוף^(ט) **[ת"ת כ:]**

[ת"ת צז] הא דזכר ונקבה לא נאמר בעוף מבואר ממש"כ באות הקודם מפסוק (ויק' א,א) וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים אֹךְ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קִרְבְּנוֹ: ודרשינן ולא בעופות, ועיי"ש לפנינו, וכיון שכן ממילא כשרים אף ט"א, דממ"נ מה שהם כשרים הם:

(וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה - מה ת"ל עֲלָה, לומר לך, עוף עולה ואין עוף שלמים^(ט) **[ת"ת כ:]**

[ת"ת צח] הרבותא בזה, דאע"פ דשלמים קילא מעולה דמותת לבא נקבה והו"א דגם עוף מותר, קמ"ל. וטעם הדיוק פשוט דכיון דאיירי בענין עולה כמו שהתחיל לעיל בפסוק ג' אם עולה יקרבנו ועל זה סובב הולך כל הפרשה, וא"כ ל"ל למכתב (וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה קִרְבְּנוּ ודי היה שיאמר ואם מן העוף קרבנו וממילא הוי ידעינן דקאי אעולה, לכן דריש דחזר השם עולה למעוטי שלמים שאין באים עופות:

(וי' א,א) קִרְבְּנוּ - מכאן שהיחיד מביא קרבן עוף ואין הצבור מביאין קרבן עוף^(ט) **[ת"ת כ:]**

[ת"ת צט] דייק לשון קִרְבְּנוּ דמיתור, דדי היה לכתוב ואם מן העוף עולה לה'. וטעם הדבר שאין צבור מביאים עוף משום דקרבן עוף בכלל מיוחד רק לעניים שאין ידם משגת לקנות בהמה כמבואר בס' ויקרא כ"פ, וזה לא שייך בצבור מפני שאין הצבור מיעני כמ"ש בריש הוריות ד' א', אבל בשותפות בא קרבן עוף כמ"ש במנחות ק"ד ב' הכל באין בשותפות חוץ מן המנחה:

(וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה קִרְבְּנוּ - דרגא תביר מרכא טפחא, שתי קבוצות טעמים מלמד שתי הלכות. (הלכה א) **(וי' א,א) וְאֵם מִן־הָעוֹף עֲלָה קִרְבְּנוּ -** דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, והעשויה להתרחב, ושעל כל אחד חלה (הלכה א). קבוצת הפרטים הם סוגי הקרבנות שבאים עופות, מרכא טפחא מרבה על עולה הנדבה, עולת חובה, חטאת, ועל כולם חלה ההלכה שאין מביאים מחוסר אבר, כולם זכר או נקבה או או"ט, אין בהם חובת תמות, ואם זה זוג אז הם מאותו זן שניהם מן־התְּרִים אֹךְ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה

(הלכה ב) **(וי' א,א) מִן־הָעוֹף עֲלָה קִרְבְּנוּ -** תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, והעשויה להתרחב, ושעל חלקם לא חלה (הלכה ב). אין חובת תמות וזכרות בקרבן עוף. והלימוד עצמו בא מהכתוב בפרשת אמר. עוף תמים זכר או נקבה נלמד ממה שלא נאמר ב- (ויק' א,א) וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים אֹךְ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־קִרְבְּנוֹ: וגם כאן הכתוב סתם לכן ב- [ת"ת כ] דרש להתיר גם עוף טומטום ואנדרוגיניוס, והסרון אבר נרמז בטעם **(וי' א,א) מִן־הָעוֹף -** מקף בורר עוף שאינו מחוסר אבר וממעט עוף מחוסר אבר אבל לפי דרשת **[ת"ת כ]** והסברה ע"י **[ת"ת צח]** קבוצת הפרטים הם מיני הקרבנות שאפשר להביא מהעוף, וחזרת מלת עולה בעוף ממעטת עוף מהבאתו כשלמים אע"פ שהוא בא זכר או נקבה ובזה דומה לשלמים. לפי דרשת **[ת"ת כ]** והסברה ע"י **[ת"ת צט]** קבוצת הפרטים הם מיני בעלי החיים לקרבנות שיחיד וצבור מביאים, ומיעט את העוף מקרבן צבור כי אין עניות במקום עשירות של המקדש.

הסבר בטעמי **(וי' א,א) קִרְבְּנוּ לְהָ' -** **[ת"ת צח]** מסביר על חזרת מילת עולה בעוף אחרי שכבר נכתב עולה ב- (וי' א,ג). ב- (וי' א,ב) נאמר קִרְבְּנוּ לְהָ' באותם טעמים כב- (וי' א,ד). **[ת"ת א,ב]** קִרְבְּנוּ - טפחא בתפקיד שנוי וזה כנדרש ע"י ר' שמעון **[ת"ת א,ב]** קִרְבְּנוּ לְהָ' - תניא, ר' שמעון אומר, מניין שלא יאמר אדם לה' עולה, לה' מנחה, לה' תודה, לה' שלמים, אלא (ט: הסדר צריך להיות) עולה לה', מנחה לה', תודה לה', שלמים לה', ת"ל **(וי' א,ב) קִרְבְּנוּ לְהָ' (נדרים י' ב'):**

[ת"ת י] טעם הדבר מבואר בגמרא דחיישינן דלמא יאמר לה' ולא יאמר קרבן ונמצא מוציא שם שמים לבטלה. ובפ"י הרא"ש הסביר הענין דחיישינן שמה אחר שיאמר לה' ימלך מלידור, ובשל"ה כתב הטעם דחיישינן שמה ימות מיד לאחר שיאמר לה', והחלוק שבין אלה הטעמים מבואר, דלפ"י הרא"ש אין שייך זה אלא בנדרים ונדבות, ולפ"י השל"ה שייך זה בכל דבר. ואמנם לדעתו נראה יותר מסתבר פ"י הרא"ש, דלפ"י השל"ה קשה, שהרי קיי"ל הלכה פסוקה בכ"מ בש"ס דלמיתה לזמן מועט לא חיישינן, וכן קיי"ל דמצוות מברך עליהן עובר לעשייתן, ואם היה שייך חשש זה לא הו"ל להכמים לתקן לברך כן, וגם מצינו דבשאריו זולת נדרים ונדבות לא חששו לזה, שכן איתא במשנה יומא ל"ט א' טרף בקלפי ואומר לה' חטאת, ובתו"י שם הקשו מברייתא זו ותירצו דשאני התם דכתיב אשר יעלה עליו הגורל לה' והדר ועשהו חטאת, אבל לפי מה שכתבנו בדעת הרא"ש דרק בנדרים ונדבות שייך זה החשש אין צריך לזה, וכן מצינו במקרא (רות ב') שאמר בועז לקוצרים ה' עמכם ולא אמר עמכם ה', ואין להאריך עוד:

(וי' א,ב) קִרְבְּנוּ לְהָ' - אתנה מגביל שיש קודם להקדיש את העוף כמו שמקדיש בהמה כדרשה שמביא **[ת"ת א,ב]** קִרְבְּנוּ לְהָ' - מלמד שצריך להקדים הקדשו להקרבנות^(ט) **[ת"ת כ:]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור; ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, ש: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוקא** - מוציא; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוקא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף השלישייה; **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור. מחיצה. עשירה. שגגה = שכתה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שעור. מחיצה. עשירה. שגגה = שכתה: **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

ליה דגם לפני ההקרה הוא קרבן, והיינו שמקדישו בפה לקרבן. ואף על פי בדברשה הקודמת דריש ר"ש ענין אחר מלשון זה, אך שם הדרשה מסדר הלשון מדלא כתיב לה' קרבן, וכאן דריש מיתור כל המלה **קָרְבָן**, ועי' מענין זה בנדרים ט' ב' ובר"ן שם:

[רש"י] (וי' א,יד) **הַתְּרִים** - גדולים ולא קטנים: (וי' א,יד) **בְּנֵי הַיְוֹנָה** - קטנים ולא גדולים:
 (וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים אֶזְרָא מִן־בְּנֵי הַיְוֹנָה** - פרט לתחלת הציהוב, (שפת"ח ת) פירוש תחלת הנוצות להתאדם) שבזה ושבזה שהוא פסול, שגדול הוא אצל בני יונה וקטן אצל תורים:

[שפת"ח ש] דאם לא כן היה לו לכתוב בני תורים כמו שכתוב בני יונה שהם דוקא קטנים אלא כו' ולמדו מ- (וי' א,יד) **בְּנֵי הַיְוֹנָה** שאין לו אלא הכשר אחד דוקא קטנים שהרי כתיב בני אף תורים אין לו אלא הכשר אחד וקטנים אי אפשר כדפרישית לעיל (טט): שלא כתוב (בני) אם כן ודאי דוקא גדולים הוא:

(וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים** - מקף בורר לפסול מבין התורים את שהחל בו ציהוב הנוצות להתאדם,
 (וי' א,יד) **מִן־בְּנֵי** - מקף בורר לפסול מבין בני היונה את שהחל בו ציהוב הנוצות להתאדם,

(וי' א,יד) **וְהַקְרִיב מִן־הַתְּרִים** - מונה רביע בתפקיד של לפחות ארבעה לימודים, אפשר שכאן מיני פסולים שלא בגוף העוף ע"פ [תר"ת ק] הנרבע והנעבד, המוקצה לע"ז, טט: אפשר להוסיף עוף מאתנו, עוף שהרג אדם, אפשר שגם הפוצע אדם,

(וי' א,יד) **אֶזְרָא מִן־בְּנֵי הַיְוֹנָה** - תבר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, והעשויה להתרחב, ושעל חלקם לא חלה הלכה מסוימת.

(וי' א,יד) **אֶת־קָרְבָנוּ** - מקף בורר בין עוף לקרבן ולכפרה ובין צפור להכשר (כגון במצורע).
 (וי' א,יד) **אֶת־קָרְבָנוּ** - סלוק מגביל, רק עוף לקרבן ולכפרה ואין צפור לקרבן ולכפרה, כנדרש להלן

[ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ו תחילת פרק ח]

(מ"ו) קרבנו תורי, ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה הלא דין הוא מה אם הצפרין שלא כשרו לכפר בפנים כשרו לכפר בחוץ, תורין ובני יונה שכשרו לכפר בפנים, אינו דין שיכשרו לכפר בחוץ, תלמוד לומר קרבנו תורים ובני יונה ואין הכשרו תורים ובני יונה.

(מ"ז) קל וחומר לצפרין שיכשרו לכפר בפנים מה אם תורים ובני יונה שלא כשרו לכפר בחוץ כשרו לכפר בפנים צפרים שכשרו לכפר בחוץ אינו דין שיכשרו לכפר בפנים ת"ל והקריב מן התורים או מן בני היונה את קרבנו, אין לך בעוף אלא תורים ובני יונה.

(מ"ח) אמר רבי יהודה מה אם במקו' שושה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים חלק המכשיר שבחוץ מהם מקום שלא שוה המכשיר שבפנים למכפר שבפנים אינו דין שנחלוק המכשיר שבחוץ מהן, הא דין דין לעני לעשיר מנין ת"ל קרבנו תורים ובני יונה אין הכשרו תורים ובני יונה.

[תו"ת] (וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים** - מן - למעט הנרבע והנעבד^(פ) [חולין כ"ג א']:

[תו"ת ק] מה שלא חשיב רובע הוא משום דאין העוף רובע כמ"ש בזבחים פ"ה ב' עיין שם ברש"י. ומה שלא חשיב כאן גם המוקצה לע"ז כמו בבמה לעיל בפ' ב' נראה משום דסתם מוקצה לע"ז הוא רק מן הצאן ולא עופות כמ"ש בפסוק הנזכר:

(וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים** וגו' - ת"ר, לפי שנאמר (וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים אֶזְרָא מִן־בְּנֵי הַיְוֹנָה** יכול המתנדב עוף לא יפחית משני פרידין ת"ל (וי' א,טו) **וְהַקְרִיב** אפי' פרידה אחת יביא^(פ) [זבחים ס"ה א']:

[תו"ת קא] ר"ל להכי חזר הכתוב וכתב (וי' א,טו) **וְהַקְרִיב** בלשון יחיד לאשמענין דאפילו גוזל אחד יביא, אבל לולא החדוש לא הו"ל להפסיק לכתוב כאן רק ומלק דזה עיקר חידושו, וענין ההקרה כתיב בפסוק הקודם:

(וי' א,יד) **מִן־הַתְּרִים** וגו' - תרים גדולים ולא קטנים, בני יונה קטנים ולא גדולים, פרט לתחלת הצהוב שבזה ושבזה שהם פסולים^(פ) [חולין כ"ב ב']:

[תו"ת קב] תורים ובני יונה הם שני מינים נפרדים כדאיתא בחולין ס"ב א' תסיל [מין יונה] פסול משום תורים וכשר משום בני יונה, ולשון בני בבהמות בחיות ובעופות מורה על רכים וצעירים, כמו בן בקר, בן ראמים, ובכל מקום שמזכיר בקרבנות תורים ויונים כתיב אצל יונים בני יונה, וזה מורה שהקפיד הכתוב על מין היונים שהיו קטנים. ומפרש עוד דכשמתחילין הנוצות שבסביבות צוארם לצהב פסולים בזה ובזה, כלומר פסולים בתורים ופסולים בבני יונה, משום דיצאו מכלל קטנים ולכלל גדולים לא באו:

ויקרא א,טו: וְהַקְרִיב הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִלֵּךְ אֶת־רֹאשׁוֹ וְהַקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וּנְמַצָּה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ:

[רש"י] (וי' א,טו) **וְהַקְרִיב** - אפילו פרידה אחת^א יביא: [שפת"ח א] פירוש דאם לא כן היה לו לכתוב נמי והקריב הכהן, למה לי דכתיב (וי' א,טו) **וְהַקְרִיב** אלא ללמד בא שאם בא להביא פרידה אחת הרשות בידו והא דכתיב לעיל והקריב מן התורים וגו' דמשמע שנים

למצוה אבל לא לעיכובא אי נמי דמן התורים קאי אמין תורים אפילו אחת:
 (וי' א,טו) **פָּהֵן ... וּמִלֵּךְ** - אין מליקה בכלי אלא בעצמו^ב של כהן. קוצץ בעצרנו ממול העורף^ג וחותר מפרקתו עד שמגיע לסמינין

וקוצצין: (וי' א,טו) **וּנְמַצָּה דָמוֹ** - לשון מין אפים (משלי ל לג), כי אפס המין (ישעיה טז ד), כובש בית השחיטה על קיר המזבח והרם מתמצה ויורד: (וי' א,טו) **וּמִלֵּךְ ... וְהַקְטִיר**, ... **וּנְמַצָּה** - אפשר לומר כן, מאחר שהוא מקטיר הוא מוצה, אלא מה הקטרה הראש

בעצמו והגוף בעצמו, אף מליקה כן^ד. ופשוטו של מקרא מסורס הוא^ה ומלק והקטיר, וקודם הקטרה, ונמצה דמו כבר:

[שפת"ח ב] דאם לא כן הכהן למה לי פשיטא דאין מליקה אלא בכהן דהא אין זר מקריב על גבי המזבח, ואי לא קרא הוה אמינא דאין מליקה אלא בסכין מקל וחומר משחיטה שכשירה בזר וצריך סכין כל שכן מליקה שפסולה בזר אינו דין דצריך סכין. גמרא פרק קדשי

קדשים:
 [שפת"ח ג] ונלמד מתורים ובני יונה האמורים בסוף הפרשה והתם כתיב בהדיא ממול העורף פירוש מול הרואה את העורף לא עורף

ממש הוא מה שכנגד הפנים מאחריו כדכתיב כי פנו אלי עורף ולא פנים:
 (ויקרא א,טו) **וְהַקְרִיב הַכֹּהֵן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִלֵּךְ אֶת־רֹאשׁוֹ** - ... זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנח)

בתפקיד לרמוז על הקש כפי [שפת"ח ד]

[שפת"ח ד] פירוש והלא מוצה בראשונה שהרי אין איברי הקרבן קרבים אלא לאחר הוצאת דמים והיה לו לומר ומלק ונמצה ואחר כך והקטיר אלא נכנסה הקטרה ביניהם להקיש להם מליקה שבהקטרה גופא כתיב והקטיר אותו המזבחה הוא הגוף וכתביב את ראשו

והקטיר אף מליקה הראש בעצמו והגוף בעצמו, [גמרא פרק קדשי קדשים]:
 [שפת"ח ה] ואף על פי שהוא מחובר בעור הבדלה חשיבא:

[שפת"ח ו] כאלו כתיב ומלק את ראשו ונמצה דמו ואחר כך והקטיר:

ב"ה טוב טעם ודעת לדוני (טורני"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** = מוציא מפשט; **מרכא** = מרכא; **מאריך**, **רבו**, **דורא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דורא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוט** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עשירה, שגגה = שכתה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עשירה, שגגה = שכתה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.12 ויקרא א,א (התשפ"ב)

ויקרא א,ז: וְשַׁעַת אֲתוּ בְכַנְפֵיךָ לֹא יִבְדִּילָהּ וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַפֶּה הַמְזַבְּחָה עַל-הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל-הָאֵשׁ

עֲלָה הוּא אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחַח לַיהוָה: ס

[ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ז תחילת פרק ט אות ד – ז]

(ד) (וי' א,ז) וְשַׁעַת אֲתוּ כשר לא הפסול, **אֲתוּ, אֲתוּ** בשסוע ואין עולת בהמה בשסוע הלא דין הוא מה אם עולת העוף שאינה טעונה נתוח טעונה שסוע, עולת בהמה שהיא טעונה נתוח אינו דין שתטען שסוע, ת"ל **(וי' א,ז) וְשַׁעַת אֲתוּ, אֲתוּ** בשסוע ואין עולת בהמה בשסוע ^(ספ).

(וי' א,ז) וְשַׁעַת אֲתוּ (עוף) כשר לא (עוף) הפסול **[תורה תמימה הערה קיט]** ר"ג(צ"ל ר"ל?) אף על פי דקיי"ל דגם פסולה אם עלתה על המזבח כדיעבד לא תרד [ע"ל ר"פ צו], מ"מ א"צ שסוע אלא קרבה כמו שהיא:

אֲתוּ בשסוע ואין עולת בהמה בשסוע **[תורה תמימה הערה קכ]** טעם אלה הדרשות מודלא כתיב וישסעוהו, כמו ב-**(שופטים יד,ו) וְיִשְׁפָּעֶהָ** **קִשְׁעֵהָ הַגָּדִי**, וכן **(וי' שמ' טו,ט) וַיִּחַטְּאֶהוּ** (לשעיר החטאת):

[משנה זבחים פ"ו, מ"ו]* לא הסיר לא את המוראה ולא את הנוצה ולא את בני מעים היוצאין עמה ולא ספגו במלח כל ששינה בה מאחר שמיצה את דמה כשרה הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסל מיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף מיצה דם הגוף ולא מיצה דם הראש כשרה:

[בבלי זבחים סה,ב] ... (וי' א,ז) וְשַׁעַת ולא הבדיל. ת"ר: **(וי' א,ז) וְשַׁעַת** - אין שיסע אלא **בִּיד**, וכן הוא אומר: **(שופטים יד,ו) וְיִשְׁפָּעֶהָ** **קִשְׁעֵהָ הַגָּדִי**. לא הסיר את המוראה (והכתוב הוא **(וי' א,ז) וְהִקְטִיר אֹת-מִרְאָתוֹ**) כ"ו. מתני' דלא כרבי אלעזר בר"ש; דתניא, א"ר אלעזר

בר"ש: שמעתי שמבדילין בחטאת העוף (טט: **(וי' ה,ח)**). מאי בינייהו? אמר רב חסדא: מיצוי חטאת העוף מעכב איכא בינייהו, ת"ק סבר: מיצוי חטאת העוף מעכב, וכיון דמצוי דם, קעביד מעשה עולה בחטאת העוף; ור' אלעזר בר"ש סבר: מיצוי חטאת העוף לא מעכב, ומחתך בשר בעלמא הוא. ... מיצה דם הגוף. ת"ר: **(וי' א,ז) עֲלָה** - אע"פ שמיצה דם הגוף ולא מיצה דם הראש, יכול מיצה דם

הראש ולא מיצה דם הגוף? ת"ל: **(וי' א,ז) הוּא**. מאי תלמודא? אמר רבינא: מסתברא דרוב דמים בגוף שכיחי. הדרן עלך קדשי קדשים. **בִּיד** [רמב"ם מעשה הקרבנות ו, כב] **(וי' א,ז) וְשַׁעַת אֲתוּ בְכַנְפֵיךָ**, בידי בלא סכין, ואינו צריך להבדיל שנאמר **לֹא יִבְדִּילָהּ** ואם הבדיל כשר, וסופגו במלח וזורקו על גבי האישים, לא הסיר את המוראה ולא את הנוצה ולא את בני מעים ולא ספגה במלח כל ששנה בה מאחר תמצית הדם כשירה. **[מתיבתא זבחים סה,ב חלק א]** ב-**[תוספתא פ"ז, ה"ג]** משמע שבדיעבד כשר שיסוע בסכין.

(וי' א,ז) וְשַׁעַת – קדמא כתנאי מקדים לשסוע שמיצוי של לפחות דם הגוף של עולת העוף מעכב ואילו כל הכתוב בפסוק הקודם **(וי' א,ט) וְהִקְטִיר אֹת-מִרְאָתוֹ בְּנִצְתָהּ** וגו' אינו מעכב בהקרכת עולת העוף הנאמר ב-**(וי' א,ז) וְשַׁעַת אֲתוּ בְכַנְפֵיךָ** וגו'

(וי' א,ז) וְשַׁעַת אֲתוּ - מונח כמרבח למוד (א) כמובא ב- **[מתיבתא זבחים סה,ב חלק א]** ב-**[תוספתא פ"ז, ה"ג]** משמע שבדיעבד כשר שיסוע בסכין. וזה בנוסף ללמודים להלן שמביא-**[התורה"מ פח]** והלמודים להלן מתבנית הטעמים מונח זרקא מונח סגול.

[התורה"מ פח] איך דרש שני דרושים ממלת **(וי' א,ז) אֲתוּ** (ללמוד א) עולת העוף הכשר ולא הפסול, (למוד ב) עולת העוף בשסוע ולא עולת הבהמה). **(וי' א,ז) וְשַׁעַת אֲתוּ**. כבר בארנו (באילת השחר כלל קן) שכ"מ שבא מלת אותו, בא לדייק ולבאר רק אותו לא זולתו. ואמרו חז"ל שממעט את (העוף) הפסולה. שאף שהדין הוא שאם עלתה לא תרד א"צ שסוע רק קרבה שלמה כמו שהיא. והנה יש לטעות ע"י דין קל וחומר שגם עולת בהמה טעונה שסוע, דהא חמורה מעוף שצריכה נתוח וכ"ש שתטעון שסוע כעוף, אומנם א"כ היה לו לומר ושסע אותה בכינוי נקבה ויסוב על שם עולה, להורות שצריך שסוע מדין עולה. ובשכתוב אותו בכינוי הזכר שמוסב על העוף. מבואר רק עוף שסוע לא עולה בכללה שהיא כוללת עולת בהמה. וז"ש **(וי' א,ז) אֲתוּ** אותו בשסוע וכ':

[ספרא שם] (ה) (וי' א,ז) בְכַנְפֵיךָ להכשיר את העור הלא דין הוא מה אם במקום שהכשיר בית הראי פסל את העור כאן שפסל בית הראי אינו דין שיפסול את העור ת"ל **(וי' א,ז) בְכַנְפֵיךָ** להכשיר את העור.

ע"פ **[התורה"מ פט]** **(וי' א,ז) בְכַנְפֵיךָ** - אם כפי' הרמב"ן שפי' בכנפיו במקום כנפיו מנ"ל להכשיר את העור, ואם כפרש"י בכנפיו שאין צריך למרוט הנוצות היל"ל להכשיר את הנוצות, ואם א"צ קרא לנוצות היל"ל ושסע אותו בעורו: ... (אות) ב' (שבמלת) בכנפיו שהוא ב' המקום ... ישסעוהו דהיינו מגבו.

[תורה תמימה] (וי' א,ז) בְכַנְפֵיךָ - לרבות את העור ^(ספ) **[שבת ק"ח א:]**

[תורה תמימה הערה קכא] ר"ל שאין צריך להפשיט את העור כמו בעולת בהמה. וטעם הרבוי מלשון בכנפיו, כפי דמשמע מרש"י בפסוק זה ובגמ' וכן מתוס' דכנף היינו נוצה שהוא השער שבעור, וא"כ נתרבה העור שבו נשרשו הנוצות (ולחנם נחקק הרש"ש על מה שפירש"י ותוס' כאן ענין נוצה, יען דלדידהו כנף היינו נוצה, ופרשו הדבר). אבל הרמב"ן הרבה לטעון על פירש"י בפ' זה דכנף הוא נוצה, אלא דכנף הוא העשוי לעוף בו, והב' דבכנפיו הוא ב' המקום, כלומר במקום כנפיו דהיינו מגבו, וחודש גדול שלא הביא דרשת הגמ' שלפנינו שתתבאר רק ע"פ פירש"י. אך אמנם גם לרמב"ן אפשר לפרש דרשה זו, דמדלא אמר הכתוב מפורש ושסע אותו מגבו בא לרמוז ולרבות עוד ענין אחד שא"צ להפשיט העור, והוא משום דשם כנף מורה על הכסוי, כמו ולא יכנף עוד מוריד (ישע"ל). גלה כנף אביו, שפירושו כסוי אביו, והוי הפ' **(וי' א,ז) בְכַנְפֵיךָ** - בכסויו, דהיינו בעורו שהוא מכסה את הבשר, ומבואר שא"צ להפשיט את העור, וזהו **(וי' א,ז) בְכַנְפֵיךָ** - לרבות את העור:

[תורה תמימה] (וי' א,ז) לֹא יִבְדִּילָהּ - יכול אם הבדיל פסול ת"ל **וְהִקְטִיר** ^(סב) **[תוי"כ:]**

[תורה תמימה הערה קכב] ר"ל **(וי' א,ז) וְהִקְטִיר** מ"מ אפילו הבדיל. ויתכן דדריש כן מדכתיב בענין זה שני פעמים **(וי' א,ט) וְהִקְטִיר** **(וי' א,ז) וְהִקְטִיר**, ועיין **[זבחים ס"ה א']**, משא"כ בחטאת העוף לקמן דכתיב **(וי' ה,ח) וְלֹא יִבְדִּילָהּ**: אם הבדיל פסול. וטעם הדבר משום ד- **(וי' ה,ח) וְלֹא יִבְדִּילָהּ** דהתם בהכרח לפרש לעכוב משום דאי (שאם) לרשות שא"צ להבדיל לא הו"ל כלל לכתוב זה דמהיכי תיתא (יביא - ילמד) הו"א שצריך להבדיל, משא"כ הכא הו"א (שאם היינו אומרים) דכמו בעולת בהמה צריך לנתח לנתחים כמו כן עולת העוף צריך להבדיל אשמעינן שא"צ להבדיל אבל באמת אם הבדיל כשר, ודו"ק:

[בבלי שבת קח,א] חיה ועוף כו'. אמר רב הונא: כותבין תפילין על גבי עור של עוף טהור. אמר רב יוסף: מאי קמשמע לן - דאית ליה עור - תנינא: החובל בהן חייב? אמר ליה אביי: טובא קמשמע לן, דאי ממתניתין - הוה אמינא: כיון דאית ביה ניקבי ניקבי - לא, קמשמע לן כדאמרי במערבא: כל נקב שהדיו עוברת עליו - אינו נקב. מיתבי רבי זירא: **(וי' א,ז) בְכַנְפֵיךָ** להכשיר את העור. ואי סלקא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונח** – רבו; **מהפך פשט** – מרמז; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני/או רבוי/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; 1: **זקא-קטן** – 2: **זקא-גדול** – 3: **רביע**; 4: **מונח רביע** – לפחות 4 ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עמירה. שגגה = שחכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

דעתך עור הוא, היכי מרבי ליה קרא? אמר ליה אביי: עור הוא, ורחמנא רבייה. איכא דאמרי, אמר רבי זירא: אף אנן נמי תנינא: (וי"א, ז)
בכנפיו – לרבות את העור. אי אמרת בשלמא עור הוא היינו דאיצטרך קרא לרבייה, אלא אי אמרת לאו עור הוא – אמאי איצטרך קרא לרבייה? – אמר ליה אביי: לעולם אימא לך לאו עור הוא, ואיצטרך. סלקא דעתך אמינא: כיון דאית ביה פירצי פירצי (פירצות – נקבים) – מאיס, קמשמע לך. כמי מיניה מר בריה דרבינא מרב נחמן בר יצחק: מהו לכתוב תפילין על גבי עור של דג טהור? – אמר לו: אם יבא אליהו ויאמר. מאי אם יבא אליהו ויאמר? איצטריא דאית ליה עור – דלית ליה עור – הא חזינא דאית ליה עור! ועוד, התנן: עצמות הדג ועורו מצילין באהל המת! – אלא: אם יבא אליהו ויאמר אי פסקא וזהמא מיניה, אי לא פסקא וזהמא מיניה.

ע"פ **[בבלי שבת קחא]** לכולי עלמא לעוף יש עור ואין מבדילים (פושטים) אותו בעולת העוף, היינו מרבים אותו לעולת העוף שלא כמו בעולת בהמה שאינו מוקרב. וזה הרבוי של (וי"א, ז) **אתו בכנפיו לא יבדיל** – מונח זרקא מונח סגול, כאומר "יבדיל לא" ומוסיף זאת על העור (ראה הפסקה הבאה), בנוסף לאי חיתוך העוף לשני חלקים נפרדים לגמרי.

ע"פ **[תורה תמימה הערה קנא]** (וי"א, ז) **בכנפיו** – בכסיו, דהיינו בעורו שהוא מכסה את הבשר, זרקא סגול מוסיף שהעוף המוקרב עם עורו המכסה בשרו ונוצותיו בשונה מקרבן בהמה שמפשיטים עורו ואחר-כך מנתחים לאיברים.

(וי"א, ז) **אתו בכנפיו לא יבדיל** – מונח זרקא מונח סגול, זרקא סגול בתפקיד מוסיף או גורע ממין הענין על הענין או גורע ממין הענין מהענין. כל מונח עשוי להוסיף עוד למוד מתפקיד זרקא סגול. אפשר שכאן לומד שבעור יש גריעות בצורה של נקבים מנוצותיו, אבל מוסיפים כל נקב שהדי עוברת עליו (להיחשב כ) – אינו נקב (אלא כעור ו) כותבין תפילין על גבי עור של עוף טהור (וי"א, ז) **אתו בכנפיו וגו'** – מונח זרקא וגו' ע"פ **[תורה תמימה הערה קיט]** מרבה את העוף פסולה אם עלתה על המזבח כדיעבד לא תרד. ועוד **ושפט אתו בכנפיו** גורע משסוע את העוף הפסול שעלה למזבח.

ע"פ (וי"א, ז) **[תורה תמימה הערה קכב]** ר"ל (וי"א, ז) **והקטיר** מ"מ אפילו הבדיל.

(וי"א, ז) **לא יבדיל** – זרקא סגול כמוסיף להקטרה על המזבח עוף שהובדל לשני חלקים נפרדים **[ספרא שם]** (ו) ו- **לא יבדיל** יכול אם יבדיל פסל ת"ל **והקטיר** אי **והקטיר** יכול אף על פי שמלקו בסכין ת"ל **אתו** (הח"ח: משמע מיעוטא שלא יקטיר אלא אותו דמתעי ביה קרא שהיתה מליקתו בעצמו של כהן) מה ראת להכשיר בהבדלה ולפסול במליקה (שב-וי"א, טו) אחר שריבה הכתוב מיעט מפני מה אני מכשיר בהבדלה שהוא לאחר הרצייה (שב-וי"א, טו) (הח"ח: דם שעיקר ריצוי הקרבן בדם הוא ופוסל במליקה שהוא לפני הרצייה).

(וי"א, טו) **והקטיר** – קדמא כתנאי שלא יקטיר אם מלק בסכין **אתו הפהן המזבחה** – מהפך פשטא זקא-קטן, זקא-קטן כשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשט הכתוב. כאן שניהם יוצאים מהפשט. (למוד א) גם אם הבדיל כהסכיר **[אילת השחר]** מה-**[רמב"ם (הל' מעשה הקרבנות פ"ו הכ"ב)]** כתב שלא יבדיל היינו שלא צריך להבדיל אבל אין איסור להבדיל, וב-**[ליקוטי הלכות (פ"ו ו' דבזחים)]** מביא שדעת היראים שאסור להבדיל ואם הבדיל לוקה: (למוד ב) גם אם לא עשה הנאמר ב-**(וי"א, טו) והקטיר את-מראתו וגו'** וגם אם לא עשה הנאמר ב-**(וי"א, ז) ושפט אתו בכנפיו** (וי"א, ז) **עלה הוא** – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבעה למודים שנסמנם בתוך **[ספרא שם]** (ז).

[ספרא שם] (ז) (למוד א) (וי"א, ז) **עלה** אף על פי שמיעה דם הגוף (שב-וי"א, טו) ולא מיעה דם הראש (למוד ב) או יכול אף על פי שמיעה דם הראש ולא מיעה דם הגוף תלמוד לומר (וי"א, ז) **הוא** (ממעט המתואר בלמוד ב), (למוד ג יכוון לשם כל פרט) (וי"א, ז) **עלה** לשם עולה, **אשה**, לשם אישים, **ריח**, **ניחוח**, לשם נחת רוח, **לה**, לשם מי שעשה את העולם, (למוד ד יכוון דעתו לשמים) נאמר בעולת בהמה (וי"א, טו) **עלה אשה ריח-ניחוח**, בעולת העוף **אשה ריח ניחוח**, במנח' (וי"א, ב) **אשה ריח ניחוח**, ללמד שאחד מרבה ואחד ממעט ובלבד שיכוין את דעתו לשמים.

בפסוקים אחרים עד כאן מוזכר "עולה הוא" (א, יג) (ז, א) **עלה הוא** – מונח רביע, אפשר שכאן הרמז לענין לשם ששה דברים הזבח נזבח. וזה צריך להיות כעין בנין אב, אבל הופעתו בשני כתובים כאילו אומר שכל אחד יש בו חידוש לעצמו.
[תורה תמימה] (ויקרא א, טו) **עלה וגו'** – לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח לשם זוכה, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח, דכתיב **עלה הוא אשה ריח ניחוח לה**, עולה – לשם עולה, אשם – לשם אשם, ריח – לשם ריח, ניחח – לשם הנחת רוח, לה – לשם ה^(ט) [זבחים פ"ה? מ"ז ב' צ"ל פ"ד מ"א?]:
[פסיקתא זוטרטא (לקח טוב)] (וי"א, ג) **אשה לה**: אשים לה' לשם הקדוש ברוך הוא. מיכן אמרו **(אשה)** – טפחא בתפקיד שני ורבוי, משנה ממטרה יחידה הכתובה כאן לשם אשים לה' ומרבה) לשם ששה דברים הזבח נזבח. לשם זבח. לשם זוכה. לשם ה'. לשם אשים. לשם ריח. לשם ניחוח. וחטאת ואשם לשם חטא. אמר רבי יוסי אף מי שלא היה בלבו אחד מכל אלו כשר מפני שהוא תנאי בית דין שאין המחשבה הולכת אלא לאחר העובד.
(א,ה) (א,ט) (א,יג) (ז, א) **לה** – סלוק, או אתנח לשם השם בלבד, למעט משכילים עליונים, מלאכים וה"ו כוונה לשם אלילות.

ויקרא ה, כג: והיה כי-יחטא ואשם והשיב את-הגזלה אשר נזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו או את-האבכה אשר מצא:
(ויקרא ה, כג) **והיה כי-יחטא ואשם** זרקא מונח סגול – בדרך ההסבר של **[מלבוש לשבת וי"ט, האדמור"ר אייכנשטיין]** שמחה על כי העברין התעורר להכרה בעבירה ולהוסיף ולהודות ובלשון **[רש"י עה"ת]** (ויקרא ה, כג) **והיה כי-יחטא ואשם** – כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה, ולדעת ולהודות כי חטא ואשם.

ויקרא ה, כד: או מכל אשר-ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו וחמשתיו יסף עליו לאשר הוא לו והננו ביום אשמתו:
[רלב"ג] (ויקרא ה, כג) **והיה כי-יחטא ואשם** – רוצה לומר: כאשר יתן אל לבו שחטא ואשם בזאת הכפירה והשבועה עליה, הנה יתכפר לו בזה האופן שזכר, רוצה לומר, ששייב הממון שכחש בו לבעלים בתוספת חומש, ואחר יביא איל תמים לאשם (ראה להלן, כה). וראוי שתדע, שזה אמנם יהיה כשיודה מעצמו שיש בידו הממון ההוא; אבל אם העידו זה עדים והוא מכחישים – לא ישלם אלא הקרן, כי אולי לא היה יודע ששבועתו תהיה שקר, ושכח שיהיה לאיש ההוא ממון בידו; וכבר חייבה התורה שיהיה יודע בעת שנשבע שהוא נשבע על שקר. (ויקרא ה, כד) **או מכל אשר-ישבע עליו לשקר** – ממה שידמה לאלו הפרטים; וגו'
ע"פ **[רלב"ג]** (ה, כד) תבנית הקרא (ה, כג) היא כעין כלל ופרט, **והשיב את-הגזלה** – קדמא ואולא, כלל ופרט **אשר נזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו או את-האבכה אשר מצא:**

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותו האמיתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תחצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מנח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.13 ויקרא א,א (התשפ"ג) (המשך מהתשפ"ב)

ויקרא ה (כא) וְנָשָׂא כִּי תִחַטָּא וּמַעֲלָה מֵעַל בְּהָ' וְכֹהֵשׁ בְּעֵמִילוֹ בְּפִקְדוֹן אֲוִי-בִתְשׁוּמַת יָד אֲו בְגָלוֹ אֲו עֲשָׂק אֲת-עֲמִיתוֹ:
(כב) אֲוִי-מִצָּא אֲבָדָה וְכֹהֵשׁ בְּהָ וְנִשְׁבַּע עַל-שֹׁקֵר עַל-אֲחֵת מִכָּל אֲשֶׁר-יִעֲשֶׂה הָאָדָם לְחֵטָא בְּהִנְיָה:
ויקרא ה,נג: וְהָיָה כִּי-יִחַטָּא וְאָשָׂם

והשיב את-הגזלה אשר נזל או את-העשק אשר עשק או את-הפקדון אשר הפקד אתו או את-האבדה אשר מצא:
ויקרא ה,כד: או מכל אשר-ישבע עליו לשקר

ושלם אתו בראשו וחמשתיו יסף עליו לאשר הוא לו והננו ביום אשמתו:
ובבלי בבא קמא קיז,ב עם הערות עורכי מתיבתא בסוגריים [מתני' שטפה נהר, אומר לו הרי שלך לפניך. גמרא ת"ר הגזול שדה

מחבירו ... (וי' ה,כא – כד) רבי אליעזר דרש (בכל התורה) רבוי ומיעוטי (לכן בפרשת הנשבע לשקר והשבת גזילה) (וי' ה,כא) וְכֹהֵשׁ בְּעֵמִילוֹ (כישש בכל דבר) רבוי (והנאמר אח"כ) בְּפִקְדוֹן (שהכחיש בפקדון שהופקד אצלו) מיעט (והנאמר ב- (וי' ה,כד) אֲו מִכָּל אֲשֶׁר-יִשְׁבַּע עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר חזר וריבה (כל דבר שהכחיש הרי זה) ריבה ומיעט וריבה, ריבה הכל (ראה רש"י בבלי קידושין כא ב ד"ה רבוי) ומאי רבי, רבי כל מילי (ריבה הכל כולל קרקעות לענין שבועה והשבת גזילה) ומאי מיעט? מיעט שטרות (שאינן שבועה עליהם) ואין חיוב השבת גזילתם. לכך לרבי אליעזר דרשי כולל ויש חיוב השבה ולכן אם שטפה נהר חייב להעמיד לו קרקע אחרת) ורבנן דרשי כולל ופטר (בכל התורה) (וי' ה,כא) וְכֹהֵשׁ (משמעו) כלל (שהכחיש בכל דבר) בְּפִקְדוֹן (משמעו) פרט (הכחיש בפקדון (טט) – טעם דרבי כנראה גם שאר הפרטים שאחריו?)) (וי' ה,כד) אֲו מִכָּל אֲשֶׁר-יִשְׁבַּע עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר חזר וכלל. כלל ופרט וכלל, אי אתה דן (לרבות מהכלל) אלא כעין הפרט, מה הפרט (פִקְדוֹן) דבר המיטלטל וגופו ממון, יצאו קרקעות שאין מטלטלין, יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות, יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון (שלושה אלו נתמעטו מפרשה זו שאין נשבעים עליהם) ואין דיני השבת גזילה חלים עליהם, נמצא שלפי דרשת חכמים קרקע אינה נגזלת אין עליה חיוב השבה לכן אם שטפה נהר, אין הגזול חייב להעמיד לנגזל שדה אחרת, אלא אומר הרי שלך לפניך.)

(וי' ה,כא) וְכֹהֵשׁ בְּעֵמִילוֹ – קדמא ואולא רמו ללמוד במדה רבוי מיעוט רבוי או כלל ופרט וכלל, בְּפִקְדוֹן וגו' – רביע מרמז לארבעה פרטים כ-4 שומרים, שומר חינו, שומר שכר, שואל, שוכר, (וי' ה,כד) אֲו מִכָּל אֲשֶׁר-יִשְׁבַּע עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר חזר וכלל. כלל ופרט וכלל,

[משנה שבועות פ"ה,מ"א] [*] שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולים בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפור בו בבית דין דברי רבי מאיר וְחַכְמִים אומרים בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב (טט: חיוב א) וחייב על זדון השבועה (טט: חיוב ב) ועל שגגתה (של השבועה) עם זדון הפקדון (טט: מצב ג) ואינו חייב על שגגתה (של הפקדון פטור ראה רמב"ם) ומה חייב על זדונה אשם בכסף שקלים: [רמב"ם שבועות פ"ה,א,ה] שבועת הפקדון כיצד, כל מי שיש ממון בידו כפירו בידו בין פקדון בין מלוה או שגולו או עשקו או מצא לו אבדה ולא החזירה וכיצא בזה ותבע ממנו ממון שיש לו בידו וכפר בו הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר לא תכחשו זו אזהרה לכפירת ממון, ואין לוקין על לאו זה, ואם נשבע לו על שקר על ממון שכפר בו הרי זה עובר בלאו אחר ועל זה נאמר לא תשקרו איש בעמיתו זו אזהרה לנשבע על כפירת ממון, ושבועה זו היא הנקראת שבועת הפקדון. [הלכה ט] ומה הוא חייב על שבועת הפקדון ששקר בה, משלם את הקרן שכפר בו עם תוספת חומש, ומקריב אשם ודאי בין שהיה מזיד בין שהיה שוגג שנאמר וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל וגו' (וי' ה,כג) וְהָיָה כִּי-יִחַטָּא וְאָשָׂם ולא נאמר בו ונעלם ממנו לחייב מזיד כשוגג.

(כנאמר ב- [משנה שבועות פ"ה,מ"א] (טט: חיוב א) וחייב על זדון השבועה (טט: חיוב ב) ועל שגגתה (של הפקדון) עם זדון הפקדון) [הלכה י] והוא שיזיד בפקדון או בממון שנתחייב בו וידע בו בשעת שבועה, (טט: מצב ג במשנה) אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, (מצב ד שאינו במשנה) וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור. [הלכה יא] אם כן היאך היא שגגת שבועת הפקדון, כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לאו וידע (טט: א) שהיא אסורה (טט: ב) ושיש לו אצלו ממון זו היא שגגתה, וזדונה שידע שחייבין עליה קרבן.

(וי' ה,כד) אֲו מִכָּל אֲשֶׁר-יִשְׁבַּע עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר הכתוב מלמד על זדון שבועת הפקדון (חיוב זדון [משנה שבועות פ"ה,מ"א]), תבנית הטעמים מלמדת על השגגה כמוסבר להלן. ע"פ [משנה שבועות פ"ה,מ"א] (טט: חיוב א מהכתוב) וחייב על זדון השבועה (טט: חיוב ב מטעמי המקרא) ועל שגגתה עם זדון הפקדון (והאחרים שבכתוב)

(וי' ה,כד) אֲו – תלשא, בתפקיד מלמד אלפניו לפסוק (ה,כג) ומלמד לאחריו בפסוק (ה,כד) הסבר ע"פ [רמב"ם שבועות פ"ה,ה"א] (וי' ה,כד) אֲו – תלשא בתפקיד לכתוב אלפניו (ה,כג) כעין מחיצה החוסמת ידיעה = העלם ידיעה = שכח = שגגה = חסר בידיעת החיוב שכח שיש אצלו גזלה, עושק, פקדון, אבדה. והתוצאה הגיעה לשבועת שקר (וי' ה,כד) אֲו מִכָּל אֲשֶׁר-יִשְׁבַּע עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר – זרקא סגול בתפקיד גריעה חלקית בידיעה כהסבר ה- [רמב"ם שבועות פ"ה,ה"א] שגגת שבועת הפקדון (יודע שאסור לשקר, אבל חסר בידיעת החיוב כתוצאה משבועת שקר) ע"פ [רמב"ם שבועות פ"ה,ה"א] כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לאו וידע (טט: א) שהיא אסורה (טט: ב) ושיש לו אצלו ממון זו היא שגגתה,

(וי' ה,כד) אֲשֶׁר-יִשְׁבַּע – מקף כרב-מצב ידיעת המציאות בשעת השבועה (א) הנלמד מהכתוב ידע ונשבע בזדון עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר (ב) לא ידע = שכח שיש אצלו פקדון (המרומז מטעם תלשא כהעלם ידיעה) ונשבע בשגגה עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר (ג) (וי' ה,כד) אֲשֶׁר-יִשְׁבַּע – מונח מרבה דרשה עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר – זרקא סגול גורע מידיעת ההלכה [רמב"ם שבועות פ"ה,ה"א] לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון התוצאה מ- (ב) ו- (ג) שאנוס ופטור מכל המשך הפסוק היינו פטור מתשלום חומש והבאת קרבן אשם. וזה כנאמר במשנה וברמב"ם כדלהלן: [משנה שבועות פ"ה,מ"א] (שגגת שבועת הפקדון פטור ראה רמב"ם) ואינו חייב על שגגתה [רמב"ם שבועות פ"ה,ה"א] אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור מכלל – גרשיים, כעין יצא מעינו, יצא מהכלל, עַלְיוֹ לְשַׁקֵּר – זרקא סגול בתפקיד מוסיף או גורע, תבנית טעמים גרשיים ... תבר זה כעין יצא להקל ולהחמיר, אפשר כי גם גרשיים ... זרקא סגול כעין יצא להקל ולהחמיר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרנא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיניט), **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עמירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.14 ויקרא א,א (התשפ"ד)

ויקרא ב,א: וַנִּפְשׂ כִּי־תִקְרִיב קָרְבַּן מִנְחָה לַיהוָה יִהְיֶה קָרְבָּנוֹ וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַיַּתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ:

ויקרא ב,ב: וְהִבִּיאָה אֶל־בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים

וְקָמִין מִשֶּׁם מִלֵּא קָמִצוֹ מִסְלֵתָהּ וּמִשְׁמֵנָהּ עַל כָּל־לִבְנֹתֶיהָ וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אֲזַנְתָּהּ הַמְּזֻבָּחַ אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: [ח] וְהִבֵּאתָ אֶת־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָה אֶל־הַכֹּהֵן וְהִנִּישָׁה אֶל־הַמְּזֻבָּח: [ט] וְהָרִים הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אֲזַנְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמְּזֻבָּחַ אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

מנחת נדבה: [ספרא ויקרא פרשתא ח] ... (ויקרא ב,א) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַיַּתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ (ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ, מלמד שיציקה ובלילה כשרים בכל אדם (הח"ח: (ויקרא ב,א) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַיַּתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ (ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ אֶל־בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים וְקָמִין וְגו' מלמד שכל עבודות עד הקמיצה כשרים בזר

[בבלי סוטה יד,ב] ... ונותן שמנה ולבנותה, שנאמר (ויקרא ב,א) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַיַּתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ, ומוליכה אצל כהן, דכתיב (ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ אֶל־בְּנֵי אֹהֶרֶן וְגו'

[ספרא ויקרא פרשתא ט] והביא (ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ והביא (טט: היה) יכול לכתוב (טט: אבל) וכתיב (ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ שלא יביאנה חציים (הח"ח: דאף שכה"ג מקריב הביתין בחצאין, נדבה אינו יכול להביאה חצאין לא הוא ולא אחרים), הא (הח"ח: מעתה למדת) אם אמר הרי עלי מנחה של שני עשרונות לא יביאנה בשני כלים אלא בכלי אחד (הח"ח: מאחר שקבעם במנחה אחת קרינן ביה (ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ כולה ביחד)

(ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ - רביע מרמז כי בהבאת מנחת נדבה יש ארבע הלכות: (א) הכנת המנחה כשרה בכל אדם (ב) הולכה אצל הכהן בכל אדם (ג) שלא יביאנה חציים (ד) הבאת כל הכמות שהתנדב בכלי אחד (במקום אחר מתברר שעד 60 עשרון בכלי אחד)

[בבלי מנחות ח,ב] ... גופא, א"ר אלעזר: מנחה שקמיצה בהיכל - כשרה, שכן מצינו בסילוק בזיכין. מתיב ר' ירמיה: (ויקרא ב,ב) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן

מִשֶּׁם - ממקום שרגלי הזר עומדות; בן בתירא אומר: מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויקמוץ בימין? ת"ל: וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן ממקום שקמץ כבר! איכא דאמרי: הוא מותיב לה והוא מפרק לה (טט: ויש אומרים שהוא הקשה והוא פרק - פתר את קושיהו); איכא דאמרי, א"ל ר' יעקב לר' ירמיה בר תחליפא: אסברא לך, לא נצרכא אלא להכשיר את כל עזרה כולה, שלא תאמר: הואיל ועולה קדשי קדשים ומנחה קדשי קדשים, מה עולה טעונה צפון, אף מנחה טעונה צפון. (תשובה אין ללמוד מעולה כי) מה לעולה שכן כליל (והמנחה אינה כליל)! מחטאת (שבצפון). (ודוחה ההשוואה כי) מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות! מאשם. (ודוחה ההשוואה כי) מה לאשם שכן מיני דמים! מכולהו נמי שכן מיני דמים (ודוחה שבכולם יכול לענות מדמים)! אלא איצטריך, ס"ד אמינא, הואיל וכתיב: (ויקרא ב,ח) וְהִקְרִיבָהּ אֶל־

הַכֹּהֵן וְהִנִּישָׁה אֶל־הַמְּזֻבָּח: (ויקרא ב,ח) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן, מה הגשה בקרן דרומית מערבית, אף קמיצה נמי בקרן דרומית מערבית, קמ"ל (שהקמיצה יכולה להיות גם בעזרת ישראל ולא רק בקרן דרומית מערבית של המזבח).

(ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ אֶל־בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים - זרקא סגול, מוסיף מעין הענין על הענין כנלמד ב-[בבלי מנחות ח,ב] לא נצרכא אלא להכשיר את כל עזרה כולה לקמיצה.

אֶל־בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים - מונח זרקא סגול, טעם מונח מלמד על רבוי דרשה של מהתבנית זרקא סגול, [ספרא ויקרא - דבורא דנדבה פרשה ט סוף פרק ז] אֶל־בְּנֵי אֹהֶרֶן אפילו הן רבואות, וכך הוא אומר (משלי יד,כח) בְּרַב־עַם הַנְּדָת־מַלְלָה, (הח"ח: כלומר כל מה שהם יכולים לעסוק במנחה עוסקים ומצותה בכך כגון אחד מגיש ושלשה יכולים לעסוק בקמיצה אחד אוחז הכלי שהמנחה בתוכו ואחד קומץ ואחד תופש את הכלי שרת שמקדש בו את הקומץ כדאמרינן במנחות דף ז ואחד נותנו לחבירו ותבירו לחבירו עד שמגיע למזבח ואחד מולחו ואחד מקטירו ר"ש משנין)

(ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ אֶל־בְּנֵי אֹהֶרֶן - אל-בני - מקף כבורר בין (א) האם הכהן מודה בעבודה המסורה לבני אהרן (ב) ובין שהכהן אינו מודה בעבודה וגו'. [בבלי מנחות יח,ב] דתניא, רבי שמעון אומר: כל כהן שאינו מודה בעבודה - אין לו חלק בכהונה, שנאמר: (וי' צו ז,לג) הַמְקַרְיָב אֶת־זֶם הַשְּׁלֵמִים וְאֶת־הַחֶלֶב מִבְּנֵי אֹהֶרֶן לוֹ תִהְיֶה שְׂוֶה הַזֵּמִין לַמָּנָה: מודה בעבודה יש לו חלק בכהונה, שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה;

[בבלי מנחות יח,ב] מ"ט דרבנן? אמר קרא: (ויקרא ב,א) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וַיַּתֵּן עָלֶיהָ לִבְנָהּ: (ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ אֶל־בְּנֵי אֹהֶרֶן הַכֹּהֲנִים וְקָמִין. מקמיצה ואילך מצות כהונה, לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר. ורבי שמעון? (ויקרא ב,ב) בְּנֵי אֹהֶרֶן [בבלי מנחות יט,א] הַכֹּהֲנִים - מקרא נדרש לפניו ולאחריו. רבי שמעון מרחיב (מקדים) חובת עבודת הכהנים אל יציקת השמן במנחה. ודעתו נדחית מפני דעת רבנן שחובת כהונה רק מקמיצה.

תבנית הטעמים של (וי' צו ז,לג) הַמְקַרְיָב אֶת־זֶם הַשְּׁלֵמִים - גרשיים ... תביר מלמדת בכעין יצא להקל ולהחמיר, להחמיר ללמוד מהכתוב מִבְּנֵי אֹהֶרֶן שמונע מכהן שאינו מודה בעבודת הכהנים את חלק הכהנים בקרבנות. להקל: במלים מִבְּנֵי אֹהֶרֶן אינו מוטעם במקף כי זה המקור ללימוד. אבל השימוש בלימוד הזה נמצא גם בפסוק (ויקרא ב,ב) וְהִבִּיאָהּ אֶל־בְּנֵי וְכאן מלמד שכהן המודה בעבודה זוכה בשיירי המנחה, להחמיר למי שאינו מודה אינו זוכה. להקל: עד קמיצה העבודה במנחה כשרה בזר. הבירור הזה חשוב כי רבי שמעון אומר שעבודת הכהן במנחה מתחילה ביציקת השמן, אז לשיטתו כהן שעושה כרבנן שאינו יוצק וכולל אלא רק מתחיל בקמיצה זה עלול להתפרש שאינו מודה בעבודת האלה. לכן בא ללמד שהוא מודה בעבודה כרבנן החל מקמיצה. (למוד א) מ-(ויקרא ב,ב) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן - קדמא ואולא, אמנם לא למדנו עד כה (יח ניסן התשע"ז) את האמור הבא, אבל אם נקח את הרעיון של רבי שמעון ונאמר שתבנית הטעמים קדמא ואולא, של הכתוב וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן - מלמדת על כלל לכתוב לפניו יתקבל הכלל כי מצוה הנעשית ברבים יש לה חשיבות והידור יותר. כך מקיימים (משלי יד,כח) בְּרַב־עַם הַנְּדָת־מַלְלָה, [אנצ' תלמ' כרך ד].

(למוד ב) מ-(ויקרא ב,ב) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן - קדמא ואולא,, מרמז כי יש בכתוב לימוד בכעין כלל מלמד. נאמר ב-[בבלי מנחות ח,ב] ... מתיב ר' ירמיה: (ויקרא ב,ב) וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן - ממקום שרגלי הזר עומדות; ונאמר יותר ככלל ב-[בבלי זבחים סג,א] וַיִּצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן מִשֶּׁם מִנְחָה [משנה זבחים פ"ו,מ"א] מנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה וגו'

